

Prevenió de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona

Anàlisi dels programes *bystander intervention*

Nom: Marta Castro Parellada
Tutora: Lidia Puigvert Mallart
Grau en Sociologia
Curs 2016-2017

Resum

La Universitat, com a part de la societat masclista en què vivim, reproduirà el sistema patriarcal sempre que no faci quelcom per a esdevenir un agent actiu de transformació social. Com pot contribuir la Universitat en la lluita contra la violència de gènere i els assetjaments sexuals a l'àmbit universitari? Aquesta recerca pretén donar resposta a la qüestió plantejada mitjançant l'anàlisi de programes de *bystander intervention* basats en la responsabilitat compartida a l'hora d'eradicar la violència masclista a les universitats. Per fer-ho em centraré en la descripció d'algunes campanyes *bystander* concretes, també faré un anàlisi comparatiu de la visibilitat donada als serveis de denúncia de casos d'assetjament sexual oferts per la Universitat de Barcelona a la seva pàgina web en contraposició a la donada per altres universitats, i, finalment, duré a terme una sèrie d'entrevistes per a avaluar la situació de la Universitat de Barcelona.

Paraules clau: violència de gènere, assetjament sexual, universitat, *bystander intervention*, prevenció.

Abstract

University, as a part of the sexist society in which we live, will reproduce the patriarchal system if nothing is done to become an active agent of social transformation. How University can contribute in the fight against gender violence and sexual harassment in universities? This research aims to answer the question raised through the analysis of bystander intervention programs based on shared responsibility on eradicating gender violence in universities. I will focus on the description of some bystander intervention campaign, I will also compare the visibility given to the complaint of sexual harassment services offered by Universitat de Barcelona in its website in comparison to other universities, and last I will interview some agents related to gender violence and/or Universitat de Barcelona to assess the current situation of the institution.

Key words: gender violence, sexual harassment, university, bystander intervention, prevention.

Índex

1. Introducció	5
2. Marc teòric	7
2.1. Violència de gènere a la universitat	7
2.2. Per què no es denuncia?	10
2.3. Prevenció de la violència de gènere a la universitat	12
2.4. <i>Bystander intervention</i>	15
3. Metodologia	17
4. Anàlisi	19
4.1. Programes <i>bystander intervention</i>	19
4.2. L'assetjament sexual a les pàgines web de les universitats	22
4.3. Els assetjaments sexuals a la Universitat de Barcelona	24
4.3.1. Denúncies	24
4.3.2. Fins l'actualitat	25
4.3.3. La prevenció de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona	27
4.3.4. Possibles millores	28
5. Conclusions	31
6. Bibliografia	38
7. Annex	41

1. Introducció

La violència de gènere és present al dia a dia de la nostra societat i a la Universitat, com a part que és de la societat, també hi existeix. La qüestió és, per una banda, que la Universitat forma part de la societat i, per tant, si la societat és masclista la Universitat, si no fa res per canviar-ho, també ho serà. I, per una altra banda, la Universitat com a agent de socialització podria tenir un rol transformador en la lluita contra la violència de gènere.

Per la Universitat de Barcelona passen cada any unes 63.000 estudiants, entre les de grau i cicle, les de màster, les investigadores en formació i les estudiants de postgrau, a més el nombre de Personal Docent i Investigador (PDI) l'any 2016 va ser de 5.532 i el de Personal d'Administració i Serveis (PAS) de 2.264¹; per tant, la Universitat de Barcelona té una important influència en la societat. A totes aquestes persones se'ls transmet directa o indirectament uns valors determinats cada dia, a les estudiants mitjançant el currículum visible o bé l'ocult, i al PDI i PAS a través de la seva formació, dels incentius o de les línies estratègiques que segueix la Universitat. I quina és la línia estratègica de la Universitat de Barcelona en relació a la violència de gènere? Quins són els valors que transmet la institució a la comunitat universitària?

Al llarg dels meus quatre anys de pertinença a la comunitat de la Universitat de Barcelona no he rebut massa informació en relació a la violència de gènere i els assetjaments sexuals a la universitat per part de la UB (no vull dir que no n'hagi rebut gens perquè no seria veritat però tenint en compte que és una gran institució, amb poder i influència, i que el període temporal és força estens, llavors sí que considero que he rebut poca informació), tot i ser una problemàtica real, actual i que ens afecta a totes les persones membres de la comunitat universitària. Hi ha un desconeixement generalitzat en relació a la violència de gènere a la universitat i alhora aquest fenomen és naturalitzat per algunes estudiants, en part com a conseqüència de la manca d'informació. És força exemplificador del procés de normalització al que es sotmet la violència de gènere a la universitat una frase que, durant la realització d'aquest treball, em va dir una estudiant de la Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona en el marc d'una conversa informal sobre els assetjaments sexuals a la Universitat: *'Canvia't d'universitat si no vols que et toquin'*.

¹http://www.ub.edu/gtr/documents/memories/mem1516_ca.pdf

Per tot això he escollit la prevenció de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona com a objecte d'estudi d'aquest Treball de Final de Grau. Els objectius generals del treball són: en primer lloc, determinar l'efectivitat del *Protocol per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual*, definir quins punts són problemàtics i per què, així com avaluar les campanyes de prevenció portades a terme per la Universitat. El segon dels objectius és analitzar els programes de prevenció basats en la *bystander intervention* duts a terme a diverses universitats. I l'últim dels objectius és presentar, a partir de l'anàlisi anterior, possibles millores centrades en la prevenció de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona.

Les hipòtesis plantejades són:

1. El *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual* defineix els passos a seguir en cas que arribi una denúncia però no presta atenció a la prevenció. Així doncs, no hi ha mesures concretes definides en relació al 'abans' de l'assetjament i, per tant, no es duu a terme la prevenció correctament.

2. Mitjançant campanyes intenses de prevenció (transmissió d'informació, formació de tota la comunitat universitària, visibilització de l'existència d'assetjaments sexuals a la Universitat, posicionament públic de la UB contra la violència de gènere, etc.) es podria sensibilitzar a la comunitat universitària i acabar adoptant programes de *bystander intervention* que reduirien els casos d'assetjament sexual, facilitarien la seva denúncia i crearien un clima no-hostil cap a les víctimes.

Al llarg del treball faré un estat de la qüestió en primera instància de la problemàtica de la violència masculista a la universitat tot presentant algunes dades de la presència d'aquesta així com del procés de denúncia d'una situació d'assetjament sexual, i finalment em centraré en la prevenció de la violència de gènere a la universitat, concretament en la *bystander intervention* com a mètode de prevenció basat en la responsabilitat compartida en la lluita contra els assetjaments sexuals. A continuació, definiré la situació actual a la Universitat de Barcelona pel que fa a la prevenció així com la denúncia dels casos d'assetjament sexual, i mitjançant l'anàlisi d'alguns programes de *bystander intervention* adoptats a universitats d'arreu conclouré amb possibles millores en la prevenció de la violència de gènere en la Universitat de Barcelona.

2. Marc teòric

El fenomen de la violència de gènere en la universitat és tant ampli com ho és fora d'aquesta, tot i així la teoria en relació a la violència de gènere a la universitat no és massa extensa. Al llarg d'aquest apartat faré un recorregut des del nivell més general fins a esferes concretes de la problemàtica de la violència masclista i els assetjaments sexuals en l'àmbit universitari. Per començar presentaré alguns dels resultats obtinguts en relació a l'anàlisi de la presència de les violències de gènere a la universitat, tant a nivell espanyol com nord-americà. A continuació em centraré en el procés de denuncia dels casos d'assetjament sexual, concretament presentaré la teoria en relació a la baixa taxa de denuncia i a les possibles causes d'aquesta. Per continuar comentaré la teoria sobre la prevenció de la violència de gènere a la universitat tot nomenant algunes de les mesures concretes adoptades a universitats d'arreu en la lluita contra els assetjaments sexuals. Finalment, presentaré l'estat de la qüestió de la *bystander intervention*, tant a nivell teòric com pràctic.

2.1. Violència de gènere a la universitat

L'estudi de la presència de les violències de gènere a les universitats va iniciar-se als anys 80 al Estats Units d'Amèrica mentre que a Espanya la primera investigació fou « *Violències de gènere a l'àmbit universitari? Realitats, formes i superació* », que es va dur a terme l'any 2006, dirigida per Rosa Valls, i es centrà en el context català. Així doncs, la primera investigació en què s'estudià la violència masclista a les universitats espanyoles, i no només en territori català, va ser « *Violencia de género en las universidades españolas* », dirigida també per Rosa Valls i elaborada entre el 2006 i el 2008. De tal manera, l'anàlisi de les violències de gènere a les universitats espanyoles és força novell en comparació amb la investigació a nivell internacional, especialment als Estats Units on es començà a posar el focus d'atenció en les violències masclistes als campus universitaris dècades abans.

Abans d'entrar a comentar les dades sobre la presència de violències de gènere a la universitat definiré, a partir de la tipificació feta al Codi Penal espanyol, la diferència entre abús

sexual, agressió sexual i assetjament sexual. L'abús sexual (article 181² i 182³) és aquell comportament en contra de la integritat sexual realitzats sense l'ús de la violència o la força, i sense el consentiment de la víctima. És considerada agressió sexual (article 178⁴) els actes en contra de la llibertat sexual de la víctima realitzats amb l'ús de violència o intimidació. Finalment, l'assetjament sexual (article 182⁵) són actes (tant verbals com físics) de contingut sexual dirigits a assetjar o atacar la integritat i dignitat de la víctima; s'exigeix que aquests comportaments provoquin una situació intimidatòria, hostil o humiliant (Igareda i Bodelón, 2013).

En el context nord-americà, segons Gross (2006), un 27% de les dones universitàries han patit abús sexual, des de petons o carícies fins a relacions sexuals no consentides. Mentre que altres investigacions situen en un 83% el nombre d'universitàries que han estat víctimes d'assetjaments sexuals als campus universitaris (Copenhaver, 1991). Les violències de gènere a la universitat han estat analitzades de diferent forma als Estats Units i a Espanya, en el primer cas s'ha pres com objecte d'estudi l'experiència universitària al complet: classes, fraternitats, festes als campus, etc., mentre que en el context espanyol les investigacions s'han fixat únicament en l'àmbit acadèmic tot deixant de banda les festes o les residències universitàries. Conseqüentment, el tipus d'assetjament sexual més habitual en els estudis nord-americans es dona en ambients festius i entre estudiants. En el context nord-americà,

². "Artículo 181:

1. El que, sin violencia o intimidación y sin que medie consentimiento, realizare actos que atenten contra la libertad o indemnidad sexual de otra persona, será castigado, como responsable de abuso sexual, con la pena de prisión de uno a tres años o multa de dieciocho a veinticuatro meses.

2. A los efectos del apartado anterior, se consideran abusos sexuales no consentidos los que se ejecuten sobre personas que se hallen privadas de sentido o de cuyo trastorno mental se abusare, así como los que se cometan anulando la voluntad de la víctima mediante el uso de fármacos, drogas o cualquier otra sustancia natural o química idónea a tal efecto.

3. La misma pena se impondrá cuando el consentimiento se obtenga prevaliéndose el responsable de una situación de superioridad manifiesta que coarte la libertad de la víctima.

4. En todos los casos anteriores, cuando el abuso sexual consista en acceso carnal por vía vaginal, anal o bucal, o introducción de miembros corporales u objetos por alguna de las dos primeras vías, el responsable será castigado con la pena de prisión de cuatro a diez años.

5. Las penas señaladas en este artículo se impondrán en su mitad superior si concurriere la circunstancia 3.ª o la 4.ª, de las previstas en el apartado 1 del artículo 180 de este Código."

³ "Artículo 182:

1. El que, interviniendo engaño o abusando de una posición reconocida de confianza, autoridad o influencia sobre la víctima, realice actos de carácter sexual con persona mayor de dieciséis años y menor de dieciocho, será castigado con la pena de prisión de uno a tres años.

2. Cuando los actos consistan en acceso carnal por vía vaginal, anal o bucal, o introducción de miembros corporales u objetos por alguna de las dos primeras vías, la pena será de prisión de dos a seis años. La pena se impondrá en su mitad superior si concurriera la circunstancia 3.ª, o la 4.ª, de las previstas en el artículo 180.1 de este Código."

⁴ "Artículo 178:

El que atentare contra la libertad sexual de otra persona, utilizando violencia o intimidación, será castigado como responsable de agresión sexual con la pena de prisión de uno a cinco años."

⁵Veure nota 2.

com afirma Copenhaver (1991), sovint la persona agressora és coneguda per la pròpia víctima; l'autor situa en un 95% el nombre de víctimes que coneixia al seu agressor. I són un 40% de dones i un 28'7% d'homes universitaris els que han estat assetjats per professors (Kalof, Eby, Matheson i Kroska, 2001).

A nivell català, a «*Violències de gènere a l'àmbit universitari? Realitats, formes i superació*» mitjançant l'elaboració de 367 enquestes a dones universitàries a quatre universitats catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de Lleida i Universitat Rovira i Virgili) s'afirma que un 14% de les dones universitàries coneixen alguna situació de violència de gènere que s'ha donat a la universitat o entre persones universitàries, i un 44% de les enquestades ha patit o coneix a algú que ha patit al menys una forma greu de violència de gènere (Valls, 2006). En el cas espanyol, a «*Violencia de género en las universidades españolas*» (Valls et al. 2008), es passà una enquesta a 1.083 estudiants de diverses universitats espanyoles (Universitat de Barcelona, Universidad de Sevilla, Universidad del País Vasco, Universidad de Murcia, Universidad de Valladolid i Universidad Jaume I) i s'obtingué com a resultat que un 13% de les persones enquestades coneix alguna situació de violència de gènere a la universitat. Aquest valor contradiu el 65% que diu sí conèixer o haver patit violència de gènere a la universitat quan es pregunta per situacions concretes com agressions físiques, violència psicològica, agressions sexuals, pressions per a mantenir relacions afectivo-sexuals, rebre petons o carícies sense consentiment, sentir incomodat o por per comentaris, mirades, correus electrònics, notes, trucades de telèfon o per haver sigut perseguit/ida o vigilat/ada, comentaris sexistes, etc. Les estudiants tenen dificultats per a identificar determinades situacions o comportaments com violències de gènere; hi ha un major reconeixement de violències quan hi ha violència física (Valls et al., 2008).

La violència de gènere a les universitats es manifesta amb normalitat en els currículums acadèmics, en els debats a les aules, en els discursos del professorat, etc. (Aguilar, Alonso, Melgar i Molina, 2009). Els agents educatius i el currículum obert són una part fonamental de la socialització de les relacions afectives i sexuals. Tot i que cada vegada hi ha més iniciatives i programes que fomenten una educació no sexista, segueixen donant-se als centres, inclosa la universitat, pràctiques que poden desembocar en situacions futures de violència de gènere. El currículum ocult, els valors transmesos, les actituds, el llenguatge, etc. prenen una gran importància en el procés de socialització de la violència de gènere (Elboj, Puigvert i Redondo, 2010).

2.2. Per què no es denuncia?

Als Estats Units d'Amèrica, segons un estudi de Gross (2006), de 246 víctimes de violències de gènere a la universitat només 4 van explicar-ho a la policia. En el context espanyol, es calcula que són un 10% els casos els que finalment es denuncien (Igareda i Bodelón, 2013).

Algunes de les causes d'aquesta baixa taxa de denuncia són la por de les víctimes als rumors, el temor a un tractament injust o inadequat per part de les institucions, la por a les possibles conseqüències sobre la seva pròpia persona o sobre les persones properes, i el desconeixement sobre que el que havien patit era un delictes (Bosch i Ferrer, 2011). També la creença de que la institució no es prendrà seriosament a les víctimes o no els donarà suport és una de les raons per les que no es denuncien les violències masclistes a les universitats (Hensley, 2003).

La manca de reconeixement d'una situació de violència de gènere com a tal és una de les principals raons per les que no es denuncien aquests casos. Moltes de les dones que han patit d'alguna situació de violència masclista no s'identifiquen com a víctimes. No es reconeixen situacions d'agressions sexuals tot i, en alguns casos, haver estat forçades a mantenir relacions sexuals no desitjades (Kalof, 1993). Fins i tot centrant-nos en el cas de la violació, també hi ha conflictes a l'hora de conceptualitzar el fenomen ja que, generalment, es considera que per a poder qualificar una situació com a violació cal que es completi l'acte sexual amb penetració i/o que cal haver patit violència física (Gross, 2006). S'identifica en major mesura una situació com una violació quan es pateixen elevats nivells de violència física (Bondurant, 2001). De la mateixa manera, hi ha un major reconeixement de les situacions de violència de gènere quan es dona violència física (Valls et al., 2008). Així doncs, la primera de les raons que expliquen una taxa de denuncia baixa és la manca de reconeixement de les situacions de violència de gènere com a tal.

La culpabilització de la víctima és també un fenomen capital per entendre el baix nombre de denúncies dels casos de violència de gènere a les universitats. La manca de visibilitat d'aquestes situacions porta a les víctimes a pensar que el que pateixen és excepcional i els passa per culpa seva, a més des de les institucions també en ocasions es culpabilitza a la víctima i es deixa impune a l'agressor (Valls et al., 2008). Gowan (2000) va dur a terme una investigació amb una mostra de 155 dones universitàries on va obtenir com a resultat que algunes d'elles defensaven que les víctimes de les violacions són les que van provocar la

situació i que els homes violadors no poden evitar aquestes situacions a causa de les seves necessitats sexuals. Per tant, són les pròpies dones les que culpabilitzen a les víctimes de situacions de violència masclista, fins i tot de violacions. La insolidaritat, el rebuig i la desconfiança entre les pròpies dones, producte d'una socialització que tolera i legitima la violència de gènere tot creant una societat d'hostilitat cap a les dones, fa que les víctimes siguin menys propenses a explicar o denunciar la situació en què es troben (Gowan, 2000).

La cultura de la violació és la base en què es fonamenta tant, en primera instància, l'assetjament sexual a les universitats com, més endavant, la manca de denuncia d'aquestes situacions. La socialització de gènere, i la jerarquia de poder associada a ella, és el principal fenomen en què es legitimen les diferents formes de violència masclista (Mahlstedt i Welsh, 2005). Els homes manifesten més tolerància a comportaments d'assetjament sexual, major acceptació de mites sobre la violació, i alguns admeten que serien capaços d'agredir o assetjar sexualment a una dona en determinades circumstàncies (Valls et al, 2008). Ja al 1992 el 35% dels homes universitaris a Nord-amèrica van afirmar que cometrien una violació si poguessin (Fonow, 1992). En aquesta línia, té un important rol el model tradicional de masculinitat associat a conductes agressives i de violència sexual cap a les dones així com a creences sexistes i de menyspreu cap a les dones (Valls et al, 2008).

Així doncs, la vergonya i la culpa són dues de les principals raons per les que no es denuncien casos d'assetjament sexual, juntament amb la por a les repercussions per part de l'assetjador, el temor a que es persegueixi a la família o amistats, la preocupació per la confidencialitat, o la por a no ésser creguda (o cregut) (Sable, Danis, Mauzy i Gallagher, 2006). Aquestes autores posen de manifest que, sense oblidar que la majoria de víctimes d'assetjament sexual són dones, cal prestar atenció a les necessitats concretes de les víctimes homes que pateixen en major mesura el no ser presos seriosament ja que el ser víctima d'assetjaments sexuals entra en conflicte amb l'imaginari de masculinitat anteriorment comentat.

En algunes universitats, majoritàriament als Estats Units d'Amèrica, les víctimes de situacions de violència masclista tenen més opcions de suport que en altres contextos, però tot i així són poques les persones que denuncien o demanen ajuda (Sabina i Ho, 2014). Algunes de les raons que expliquen aquesta manca de denuncia són, com he comentat, la manca de reconeixement de la situació com a violència de gènere, la culpabilització de la víctima, la por a les repercussions per part de l'agressor tant per la víctima com per les persones properes,

la preocupació per la confidencialitat, la por a un tracte injust per part de la institució, el temor a no ésser creguda, la creença de que la institució no donarà suport a la víctima, etc.

Per acabar, Holland i Cortina (2017) sintetitzen les raons per les que no es denuncien els casos de violència de gènere a les universitats en quatre grans grups. El primer d'ells és l'accés -*Accessibility*-, que fa referència a qüestions logístiques que dificulten l'ús dels serveis disponibles, per exemple, la manca de temps o la manca de coneixement d'aquests serveis. En segona instància, l'acceptació -*Acceptability*-, que són els pensaments, creences i respostes que fan que l'assetjament es percebi com inacceptable o injustificable; les subcategories de l'*Acceptability* són les emocions negatives (vergonya, por, culpa, etc.), les conseqüències (anticipar conseqüències negatives per la víctima com, per exemple, ansietat, fa disminuir l'ús dels serveis de suport), les característiques contextuais (on es dona l'assetjament, qui és l'assetjador, etc. pot influir en la recerca d'ajuda), la minimització de l'impacte (creure que la situació no és prou greu com per utilitzar els serveis de suport), la minimització dels comportaments (la normalització dels assetjaments sexuals o la comparació de la situació viscuda amb altres tot creant una jerarquització que rebaixa la gravetat de determinats comportaments). En tercer lloc, el correcte funcionament dels serveis -*Appropriateness*-, és a dir, la utilitat, l'ajuda que proveeix, l'eficàcia, la confidencialitat, el suport emocional, etc. Finalment, les mesures alternatives -*Alternative coping*- com el suport informal, ignorar a l'assetjador, posar fi a la situació, etc.

2.3. *Prevenió de la violència de gènere a la universitat*

Les violències de gènere a la universitat no només s'han d'atendre de forma assistencialista amb les víctimes sinó també de forma preventiva (Hugh, 2000). Igareda i Bodeló (2013) afirmen que és necessari que les universitats es declarin públicament en contra de la violència de gènere, concretament en el seu àmbit d'actuació, i que visibilitzi els serveis existents, o bé els creï.

A «*Violencia de género en las universidades españolas*» (Valls et al., 2008) es defineixen, a partir de l'anàlisi i posada en comú de les mesures de prevenció i atenció de la violència de gènere que es desenvolupen a les universitats de més prestigi internacional, diversos tipus de mesures:

- Les primeres són les mesures dirigides a la identificació de les diferents situacions de violència de gènere (assetjament, abús, agressió, etc.). Aquestes passarien per dedicar algun espai de la pàgina web de la universitat a explicar què és la violència de gènere i posar exemples que permetin la seva identificació, repartir tríptics o guies amb informació, exemples i consells, o celebrar conferències o crear grups de discussió per proporcionar a les estudiants eines per detectar la violència de gènere.

- En segon lloc, les mesures per a incrementar el número de denúncies. Es basaria en oferir oficines on poder denunciar els casos d'assetjament sexual. També es realitzen reunions en grup per a conscienciar sobre la problemàtica, s'obren fòrums a Internet perquè les estudiants expliquin les seves experiències, exposin dubtes, discuteixin, etc.

- En tercera instància, crear ambients no hostils cap a les dones, de «tolerància zero» cap a la violència de gènere i de solidaritat cap a la víctima. Seria la creació d'oficines que es dediquen a la resolució de conflictes, on també es recullen denúncies i es fa de mediatora entre la víctima i l'agressor. Aquestes oficines també proposen polítiques a la universitat, avaluen els programes duts a terme per la institució i investiguen estratègies de prevenció de la violència de gènere.

- Donar informació sobre els serveis i els llocs on acudir per a buscar assessorament (tant en el cas de patir una situació de violència de gènere com si es volen organitzar activitats de prevenció, formació, etc.). Per una banda s'actua donant informació a les víctimes i, per l'altra banda, informant a entitats. A Espanya, un 92% de les universitàries desconeixen si la universitat on cursen els seus estudis té un servei especial on denunciar situacions de violència masclista (Valls et al., 2008).

- En cinquè lloc, realitzar activitats de prevenció i formació com tallers, cursos, seminaris, grups de suport, videofòrums, etc.

- Per continuar, els serveis d'atenció i assessorament. Assessorament per part d'associacions d'estudiants que alhora organitzen seminaris, cursos, etc. També l'existència d'oficines d'atenció i prevenció de l'assetjament i agressió sexual a les universitats on s'informa i es dona suport a les víctimes a nivell logístic i emocional. Són importants també els serveis d'atenció, com telèfons d'emergències i d'assessorament, centres d'atenció mèdica, comissaries de policia als campus universitaris, assessores, tutores, etc.

- El posicionament públic com institució universitària contra les diferents formes de violència de gènere i assetjament en l'àmbit universitari, a través de polítiques, reglaments interns, manifestos públics, etc. Passaria per la realització d'actes de reivindicació, així com l'adopció de polítiques que permetin sancionar la violència de gènere.

- Per acabar, una altra mesura interessant seria l'elaboració de publicacions i informes públics sobre l'assetjament sexual a la universitat.

Amb tot això, s'elaborà com a resultat de l'estudi « *Violencia de género en las universidades españolas* » (Valls et al., 2008) una « *Guía de prevención y atención de la violencia de género en las universidades* » (Valls et al., 2008). Aquesta guia proposa diverses mesures de prevenció i atenció: polítiques institucionals, formació i sensibilització, oficina de denuncia, persones assessores, tríptics i documents informatius, pàgines web (dedicar espais visibles de la pàgina web de la universitat), participació de tota la comunitat universitària (estudiants, docents, personals investigador, d'administració i altres serveis).

Per una altra banda, a « *El acoso sexual en el ámbito universitario: elementos para mejorar la implementación de medidas de prevención, detección e intervención* » (Bosch et al., 2009) es suggereixen una sèrie d'accions per a desenvolupar una actuació adequada en la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual en l'àmbit universitari: 1. elaborar una declaració de principis pública on la institució assenyala el seu compromís explícit i es posiciona en contra de la violència de gènere; 2. incorporar al codi ètic de la universitat el compromís de no admetre casos de violència contra les dones; 3. implementar un Protocol d'actuació davant l'assetjament sexual; 4. elaborar una guia amb informació bàsica sobre assetjament sexual que inclogui els criteris per a reconèixer els casos de violència de gènere; 5. realitzar campanyes de sensibilització dirigides a tota la comunitat universitària (PDI, PAS i estudiants); 6. realitzar activitats específiques per a la prevenció de l'assetjament sexual; 7. delimitar quin servei de la universitat s'encarregarà de tramitar les queixes i denúncies relatives a assetjament sexual; 8. delimitar quin servei de la universitat s'encarregarà d'investigar els casos d'assetjament sexual; 9. delimitar la persona, comitè o comissió responsable d'establir mesures sancionadores i el tipus de mesures a adoptar segons els casos; 10. crear una figura específica (consellera, medidora, assessora, etc.) que serveixi d'enllaç entre la víctima de l'assetjament, la institució i altres organismes implicats; 11. elaborar informes periòdics sobre activitats de sensibilització i prevenció que s'hagin realitzat així com sobre els casos que

s'hagin donat i es actuacions que s'han realitzat; 12. avaluar les accions realitzades; 13. difondre els coneixements i investigacions que es produeixin en l'àmbit científic; 14. dissenyar una pàgina web específica sobre assetjament sexual i incorporar-la a la web institucional.

2.4. Bystander intervention

En ocasions en el tracte dels casos d'assetjament sexual es dona un excés de professionalització, és a dir, es dota a la institució de centres especialitzats dirigits per persones expertes en violència de gènere però com a conseqüència es margina a la comunitat (en el cas de les universitats a la comunitat universitària formada pel Personal Docent i Acadèmic, el Personal d'Administració i Serveis, i les estudiants) de la lluita contra l'assetjament sexual (Plante i Moynihan, 2004). El que les autores afirmen és que aquest fenomen de la 'professionalització' absol a la comunitat de la responsabilitat de prevenir i eradicar la violència. A més, hi ha una manca d'evidències de que l'existència de programes de prevenció de la violència de gènere faci augmentar l'empatia per les víctimes o redueixi la idea de que la violència és acceptable (Breitenbecher, 2000).

Està comprovada l'efectivitat dels programes dedicats a tota la comunitat pel que fa a la prevenció de la violència sexual, concretament en relació a les actituds de la comunitat universitària ja que s'han demostrat canvis en les creences relacionades amb la violència de gènere i un augment del coneixement sobre el fenomen (Breitenbecher, 2000). En la lluita contra els assetjaments sexuals cal anar més enllà dels programes concrets, és necessari un canvi social que comprometi a tota la comunitat (Koss i Harvey, 1991). En el cas de les universitats Potter, Krider i McMahon (2000) sintetitzen clarament aquesta idea:

La mera existència d'aquest tipus de programes no és suficient. La seva intenció i el seu contingut ha de ser transmès a tots els membres de la comunitat universitària d'una forma clara i consistent.. per difondre més enllà l'expectativa de la comunitat universitària de que aquest comportament no és acceptable.

La transmissió del missatge en contra de la violència de gènere a la universitat topa amb alguns problemes com ara la manca de receptivitat de les persones membres de la comunitat universitària (Plante i Moynihan, 2004). Una de les causes d'aquesta manca de receptivitat és el fet que els programes de prevenció es centren excessivament en les dones com potencials víctimes. La contínua idea de la dona com potencial víctima és injusta pel col·lectiu

femení perquè se les responsabilitza de la prevenció dels assetjaments sexuals; el missatge de fons és que les dones són les responsables de controlar la sexualitat dels homes i les seves accions i comportaments (Schewe i O'Donohue, 1993). És capital que per a prevenir la violència masclista a les universitats s'inclogui tant a dones com a homes en els programes, cal adreçar-se a tota la comunitat i no només a les persones potencialment en risc (Plante i Moynihan, 2004).

El primer pas necessari per a posar fi a la violència de gènere a la universitat és passar de les variables individuals a entendre com l'entorn construeix o bé rebutja comportaments masclistes (Plante i Moynihan, 2004). Per això, les autores defensen que cal crear un entorn d'empoderament amb noves normes i actituds que deixin clar que la violència de gènere és inacceptable. Els pilars fonamentals d'aquest entorn són la responsabilitat, el suport i la empatia. Com Plante i Moynihan (2004) defensen, és capital dotar a tota de la comunitat tant de les creences com de les habilitats necessàries per a detectar i intervenir en situacions de violència de gènere; en una situació d'assetjament només les persones a les que se'ls ha transmès una ideologia en contra de la violència masclista així com que se'ls ha dotat de les habilitats per a actuar seran les que tindran la intenció d'intervenir.

Un dels aspectes més importants en la intervenció *bystander* és la responsabilitat. Una persona testimoni d'una situació de violència intervé quan se sent responsable de posar fi a aquesta (Christy i Voigt, 1994). Per això, cal formar a tota la comunitat en una perspectiva de gènere per tal de fomentar la preocupació sobre la problemàtica de la violència masclista i, conseqüentment, fer créixer el sentit de la responsabilitat compartida per a posar fi a aquest tipus de comportaments (Plante i Moynihan, 2004).

La intervenció *bystander* s'adreça als tres nivells de la prevenció de la violència de gènere: tant a l'abans de l'assetjament a través de la formació dirigida a tota la comunitat i no només a les persones potencialment en risc, com al durant l'assetjament mitjançant l'ensenyança de les eines necessàries per a actuar en situacions de violència masclista, fins al després de l'assetjament tot donant suport i seguretat a les víctimes (Banyard, Moynihan, Walsh, Cohn, Burn; 2009). De la mateixa manera, les persones poden intervenir com a 'espectadores' en una llarga sèrie de formes atès que la violència de gènere es dona de moltes formes, des del llenguatge sexista fins l'abús sexual (McMahon i Banyard, 2012). Les mateixes autores afirmen en aquesta línia que hi ha diferents tipus d'intervenció que requereixen diferents nivells de coneixement i habilitats. El que és clar en tots els casos és que el primer pas per a

posar fi a la violència de gènere mitjançant la intervenció *bystander* és que les persones membres de la comunitat tinguin l'habilitat de reconèixer les situacions i comportaments com a tal (Banyard, Moynihan, Walsh, Cohn, Burn; 2009) (McMahon i Banyard, 2012).

3. Metodologia

La metodologia emprada serà l'anàlisi documental així com les entrevistes en profunditat. Faré un breu anàlisi, en primer lloc, del *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual* per tal d'entendre quin és el procediment de denúncia i resolució seguit en cas de rebre la denúncia d'una situació d'assetjament sexual a la Universitat.

També faré recerca i analitzaré algunes campanyes de *bystander intervention* dutes a terme a universitats d'arreu (com s'observa a la taula 1 algunes de les campanyes no estan vinculades a una universitat en concret i alhora algunes universitats no han posat nom al programa adoptat) amb l'objectiu, en primer lloc, de conèixer mesures concretes per a la prevenció i l'actuació *bystander* així com per a valorar la viabilitat de l'adopció d'aquest model a la Universitat de Barcelona tot avaluant la potencialitat de les mesures determinades. També faré una breu comparació dels resultats obtinguts a les pàgines web d'algunes de les universitats que segueixen programes de *bystander intervention* en cercar la paraula 'sexual' amb els resultats obtinguts a al lloc web de la Universitat de Barcelona.

Taula 1. Universitats i/o campanyes de *bystander intervention* analitzades

Universitat	Programa
Northeastern University	
University of New Hampshire	<i>Bringing in the Bystander In-Person Prevention Program</i>
University of Arizona	<i>Step Up!</i>
University of North Carolina	<i>One Act</i>
Claremont Colleges	<i>Teal Dot Bystander Training</i>
	<i>It's On Us</i>
Harvard University	
	<i>Green Dot</i>
UC Berkeley	

Font: taula d'elaboració pròpia

Finalment, faré algunes entrevistes en profunditat. Una d'elles serà a una persona membre de la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats i víctima d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona, que m'aportarà la visió més crítica amb el procediment de denúncia i resolució dels casos d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona i com a afectada en primera persona pels punts problemàtics del Protocol pot manifestar possibles millores que serien positives per a les víctimes. En segon lloc entrevistaré a dues membres o ex-membres de les Comissions d'Igualtat de la Universitat de Barcelona, que coneixen clarament quin és el procés a seguir quan arriba la denúncia d'una situació d'assetjament sexual i, per tant, coneixen els punts en què el Protocol podria millorar, i els preguntaré també per mesures concretes que podrien adoptar-se per a la prevenció de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona. Finalment, m'entrevistaré amb la Degana de la Facultat d'Economia i Empresa de la UB en el període 2009-2017 i l'actual Degà de la Facultat d'Economia i Empresa de la UB; aquestes últimes trobades m'aportaran informació a un nivell més logístic sobre quines mesures és viable o no adoptar. En el cas de la Degana es pot fer una avaluació dels seus vuit anys de mandat en relació als assetjaments sexuals, tant a nivell de denúncia com de prevenció (com s'ha actuat i què s'ha aconseguit?), i en el cas de l'actual Degà el que es farà serà una declaració d'intencions (com es vol actuar i què es vol aconseguir?).

Taula 2. Perfil de les persones entrevistades

	Perfil
Entrevista 1	Ex-membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat d'Economia i Empresa
Entrevista 2	Membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat de Belles Arts
Entrevista 3	Membre de la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats i víctima d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona
Entrevista 4	Degana de la Facultat d'Economia i Empresa en el període 2009-2017
Entrevista 5	Degà de la Facultat d'Economia i Empresa en el període 2017- x

Font: taula d'elaboració pròpia

He volgut entrevistar a altres perfils però no ha estat possible trobar-nos per diversos motius. Un d'aquests casos és el de l'associació Conexus, que col·labora amb la Universitat de Barcelona mitjançant el Programa per a les Universitats Contra la violència masculista (PUC), en què per qüestió de temps no he pogut trobar-me amb la persona amb qui em van posar en contacte ja que la cita proposada tenia lloc una vegada superada la data d'entrega del primer esborrany del Treball de Final de Grau (quasi un mes després del dia en què vaig contactar amb l'associació). Tampoc m'he pogut entrevistar amb una de les promotores del

Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual amb qui vaig contactar degut a que en el moment de la realització de la recerca està de baixa laboral. Per una altra banda, també vaig contactar amb algunes altres persones que van formar part de l'equip que va elaborar el Protocol però no he rebut resposta a la petició d'entrevistar-nos.

4. Anàlisi

L'anàlisi es divideix en tres grans apartats associats a tres tipus d'anàlisi diferent. En primer lloc presento un anàlisi descriptiu d'algunes de les campanyes de *bystander intervention* amb més reconeixement, també faré referència a alguns programes no tant mediàtics però que es basen també en la prevenció *bystander* així com a una campanya que no ha estat desenvolupada per una universitat però és interessant comentar-la. Seguidament duré a terme un anàlisi comparatiu dels resultats obtinguts a les pàgines web de diverses universitats, la Universitat de Barcelona entre elles, al cercar la paraula 'sexual'. I en l'últim apartat hi haurà l'anàlisi a partir de les entrevistes realitzades.

4.1. Programes *bystander intervention*

Per començar, per exemple, hi ha la Northeastern University on les mesures per a la prevenció dels assetjaments sexuals no només s'adrecen a les persones potencialment en perill sinó que també s'informa a la resta d'estudiants sobre com actuar en cas que alguna companya o company sigui assetjat. A la pàgina web de la Northeastern University hi ha un apartat nomenat *When someone you know is assaulted* i recomanen, per exemple, escoltar a la víctima i donar-li suport així com encoratjar-la perquè visiti els serveis mèdics i denunciï la situació a la policia. A més s'explica a les estudiants les tècniques per a posar fi a una situació d'assetjament sexual: *Distract* (distreure sense enfrontar-se directament), *Delay* (endarrerir la intervenció si no s'està segur), *Delegate* (identificar altres *bystanders* que puguin ajudar) i *Direct* (intervenir directament per fer saber a les parts que s'ha reconegut la situació com problemàtica)⁶.

També a la University of New Hampshire tenen el *Bringing in the Bystander In-Person Prevention Program* en què es forma a la comunitat sobre com intervenir amb seguretat en

⁶<http://www.northeastern.edu/oidi/wp-content/uploads/2016/01/Bystander-Intervention-Online-Version1.pdf>

situacions d'assetjament sexual així com en quines circumstàncies pot haver més risc de que es doni un assetjament. Aquest últim programa es desenvolupa per mitjà de formacions de 90 minuts o bé en dues sessions que en total suposen 4'5 hores, i actualment més de 400 centres educatius dels Estats Units han utilitzat el programa⁷. A més també han llançat una campanya nomenada *Know Your Power Bystander Social Marketing Campaign* que consisteix en una serie d'imatges que reflecteixen escenaris reals que posen de manifest la importància de totes les persones membres de la comunitat en la lluita per eradicar els assetjaments sexuals⁸.

Un altre dels programes *bystander* més populars és *Step Up!* de la University of Arizona que presenta possibles escenaris en què es podria donar una situació d'assetjament sexual de manera que per mitjà de l'exemplificació les estudiants puguin reconèixer amb més facilitat una situació d'assetjament. Les sessions formatives duren des de 90 minuts fins tant com es vulgui depenent del nombre de situacions que es vulguin representar i debatre. A la pàgina web del programa es donen consells per evitar futures situacions d'assetjament sexual, per exemple no fer bromes sobre la violència de gènere, no pressionar o animar als companys a beure alcohol o a mantenir relacions sexuals, fer saber als companys quines situacions són considerades assetjament sexual i les conseqüències d'aquests fets, etc. També es comparteixen consells sobre com tractar amb una víctima d'assetjaments sexuals de forma correcta (creure-la, dir-li que no és la seva culpa, encoratjar-la a denunciar, escoltar, etc.). Actualment més de 440 universitats han utilitzat el programa *Step Up!*⁹.

Per la seva banda a Harvard University l'*Office of Sexual Assault Prevention & Response* té una pàgina web no només dedicada a les víctimes d'assetjament sexual amb els recursos necessaris en relació a ajuda, seguretat, atenció mèdica, etc., sinó que hi ha informació per a totes les persones membres de la comunitat universitària sobre com ajudar a una víctima - *Recognize, Respond i Refer*. A més s'explica com qualsevol persona pot involucrar-se en la lluita contra els assetjaments sexuals: explorar-se a una mateixa per deixar enrere comportaments que puguin oprimir algú altre - «*What attitudes about gender, sex, and ethnicity do we exhibit in our every day language and behavior that are harmful or prejudice? What if we are not the ones saying or doing something harmful, but our silence contributes to someone*

⁷<http://cola.unh.edu/prevention-innovations-research-center/bringing-bystander%C2%AE-person-prevention-program>

⁸<http://cola.unh.edu/prevention-innovations-research-center/know-your-power%C2%AE-bystander-social-marketing-campaign>

⁹<http://stepupprogram.org/>

else feeling hurt, dismissed, or oppressed?»¹⁰ - , educar-nos en la perspectiva del gènere, des-aprendre la cultura de la violació i crear una cultura del consentiment, assumir la responsabilitat que tenim totes les persones en l'eradicació dels assetjaments sexuals, etc. Tot això acompanyat d'explicacions i definicions de fenòmens i de conceptes clau com coerció, consens, masculinitat hegemònica, patriarcat, objectivació sexual, 'slut-shaming', culpabilització, etc¹¹.

Alguns programes *bystander* més són *One Act* de la University of North Carolina, que es basa en sessions formatives de 4 hores on s'aporta coneixement, habilitats i confiança per a reconèixer a partir de petites senyals una situació de violència i intervenir. Quelcom diferenciador de *One Act* és que organitzen sessions especials per fraternitats, que són espais on la violència de gènere i els assetjaments sexuals es donen regularment¹². També hi ha el *Teal Dot Bystander Training* creat per Claremont Colleges, en què s'organitzen sessions de 3 hores per les estudiants així com el personal docent i el d'administració¹³. Nomenaré també el programa *It's On Us* que tot i no haver estat desenvolupat a nivell universitari sinó que és una campanya de la Casa Blanca és important perquè visibilitza la problemàtica per mitjà de la col·laboració de *celebrities*. Els objectius de *It's On Us* són dotar a les persones del coneixement i habilitats per reconèixer què és violència, identificar situacions on pot donar-se un assetjament sexual, intervenir en situacions d'assetjament, i crear un entorn on l'assetjament sexual sigui inacceptable i les víctimes tinguin suport¹⁴.

Un dels programes *bystander* més reconeguts és *Green Dot*, desenvolupat a la University of Kentucky. Mitjançant el programa *Green Dot* es dona a les estudiants el coneixement per a reconèixer una situació d'assetjament sexual i les habilitats per a ser capaces d'intervenir amb seguretat. La finalitat és no tractar a les persones com víctimes o assetjadors potencials sinó com aliades que s'empoderen per posar fi a situacions indesitjades. Les sessions formatives passen pel reconeixement de situacions de violència, per la definició dels obstacles que impedeixen que una persona intervingui (vergonya, por, incertesa, no voler molestar a amistats, no voler ser el centre d'atenció en una festa, etc.), la transmissió d'habilitats i la generació de confiança. L'estratègia d'intervenció transmesa pel programa es basa en les 3

¹⁰<https://osapr.harvard.edu/pages/explore>

¹¹<https://osapr.harvard.edu/bystander-intervention>

¹²<https://studentwellness.unc.edu/oneact>

¹³<https://claremont.collegiatelink.net/organization/tealdot>

¹⁴<http://www.itsonus.org/>

'D': *Direct* (intervenir directament en una situació d'assetjament), *Delegate* (delegar la responsabilitat a altres que també puguin ajudar), i *Distract* (crear una distracció en una situació potencialment perillosa per a posar fi a l'assetjament). Les formacions de *Green Dot* inclouen contingut sobre planificació estratègica, mobilització bystander, comunicació o formació de coalicions. Fins a l'actualitat unes 300 universitats han implementat el programa *Green Dot*, la majoria dels Estats Units però també algunes del Japó, Portugal o Itàlia¹⁵.

Per acabar presentaré el cas de la UC Berkeley on hi ha una gran mobilització estudiantil contra els assetjaments sexuals, existeix un important moviment de solidaritat i per encoratjar a les estudiants a actuar contra la violència de gènere. Algunes de les accions dutes a terme són que les estudiants protesten regularment, porten samarretes contra la violència de gènere, hi ha assíduament presentacions de treballs sobre assetjament sexual, el diari d'estudiants publica notícies sobre violència de gènere al campus, etc. A nivell institucional, la UC Berkeley posa a l'abast de totes les persones membre de la comunitat universitària una petita guia amb informació sobre els assetjaments sexuals, les polítiques de la universitat i els serveis oferts, i també ofereixen formació online. A la pàgina web de la UC Berkeley es pot llegir: «*The framework for this training is designed to encourage behavioral change to help reduce violence, to build a culture of trust, and most importantly, to increase the safety for all populations on campus*»^{16 17}.

4.2. L'assetjament sexual a les pàgines web de les universitats

A continuació faré una breu comparació entre les diverses universitats de les que he parlat amb més profunditat anteriorment, les que segueixen programes de *bystander intervention*, per a analitzar la visibilitat que es dona des de la institució a la lluita contra els assetjaments sexuals en comparació amb la Universitat de Barcelona. Per fer-ho escriuré al cercador de les respectives pàgines web la paraula 'sexual' (l'idioma no hauria d'interferir ja que tant en 'assetjament sexual' com en '*sexual harassment*' o '*sexual assault*' la paraula és la mateixa) i miraré no només el nombre de resultats obtinguts sinó el contingut de les primeres tres entrades.

¹⁵<https://www.livethegreendot.com/>

¹⁶<http://hr.berkeley.edu/news/uc-sexual-violence-and-sexual-harassment-prevention-training>

¹⁷<http://sa.berkeley.edu/violenceprevention>

Així doncs començant per Northeastern University s'obtenen 126.000.000 resultats (el cercador funciona mitjançant Google) i les tres primeres entrades són «*Sexual Harassment – Office of Institutional Diversity and Inclusion*», «*Sexual Violence in College Sports – Sport in Society*» i «*Sexual Health – University Health and Counseling Services*».

En segon lloc, a University of New Hampshire obtenim 19.500 resultats (també mitjançant Google) i les tres primeres entrades són «*Sexual Harassment & Rape Prevention Program*», «*Sexual Assault / Sexual Harassment & Rape Prevention Program*» i «*Prevention Innovations Research Center: Campus Sexual and Relationship Violence Prevention Consortium*».

Per continuar, a la pàgina web de University of Arizona no es concreta el nombre d'entrades però les tres primeres són «*Sexual Health / Campus Health Service*», «*OASIS Sexual Assault and Trauma Services / Campus Health Services*» i «*Animal Behavior: Chaseaway sexual selection*».

En quart lloc, a la web de Harvard University obtenim 36.600 resultats i les tres primeres entrades són «*Harvard University Sexual and Gender-Based Harassment Policy*», «*Harvard Title IX Office*» i «*Office of Sexual Assault Prevention & Response*».

A continuació, a la pàgina web de UC Berkeley no diu el nombre exacte de resultats però al 'top' hi apareixen «*Sexual Harassment and Violence Support and Education*», «*Sexual Assault News and Resources*» i «*Sexual Culture, Center for the Study of Sexual Culture*».

Finalment, en el cas de la Universitat de Barcelona obtenim 46 resultats i les tres primeres entrades són «*Sexologia i educació sexual*», «*Sexologia clínica i salut sexual*» i «*Teràpia sexual i de parella*»; hem de baixar fins l'entrada número trenta que té el títol «*Documents i recursos*» on al entrar hi trobem el *Protocol per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual* i altres enllaços d'interès.

La conclusió que podem extreure a partir d'aquest anàlisi comparatiu és que la Universitat de Barcelona, en comparació amb la resta d'universitats consultades, dona poca visibilitat al seu lloc web als serveis oferts per la pròpia Universitat per a denunciar els casos d'assetjament

sexual. Per tant, la lluita contra la violència de gènere no és, a la pàgina web de la Universitat, una de les prioritats.

4.3. Els assetjaments sexuals a la Universitat de Barcelona

A continuació analitzaré, a partir de les entrevistes realitzades, quina és la situació actual de la Universitat de Barcelona en relació amb els assetjaments sexuals i la violència de gènere. En primer lloc centraré en una de les qüestions plantejades anteriorment a l'apartat 2. *Marc teòric*: el procés de denúncia i els factors que poden influir en la decisió de denunciar o no fer-ho. Seguidament analitzaré l'evolució de la Universitat de Barcelona pel que fa a l'atenció dels assetjaments sexuals així com a la seva prevenció. Finalment presentaré possibles mesures per a la prevenció de la violència de gènere a la Universitat que han manifestat les entrevistades.

4.3.1. Denúncies

Una de les qüestions en què em centro, com ja ho he fet anteriorment, és en el fet de denunciar una situació d'assetjament sexual, concretament en les raons per les que no es duu a terme aquesta denúncia (com hem vist en l'estat de la qüestió en el context espanyol només aproximadament un 10% del total dels casos es denuncia).

Tal com la literatura recolza una de les raons per les que no són denunciats els casos d'assetjament sexual a les universitats és la manca de reconeixement de les situacions de violència de gènere com a tal: *«moltes vegades les dones que vivim situacions de violència de gènere no som conscients de que (les) estem vivint perquè aquesta s'interioritza de tal manera que no penses que això que t'està passant és violència i que t'està fent mal»* (entrevista 2).

També la por a les represàlies per part de la institució, del professorat o dels companys i companyes és causa de la baixa taxa de denúncia i és que com afirma una víctima d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona: *«totes les represàlies que representa per les víctimes el denunciar és un missatge no només per mi sinó per totes les altres persones»* (entrevista 3). Això és, el tracte que fa la Universitat dels casos d'assetjament sexual, és el que encoratjarà o bé dissuadirà futures denúncies ja que demostra el posicionament institucional davant la problemàtica; quan el missatge és *«no ho facis perquè et passarà això»*

(entrevista 3) és evident que no s'està creant l'entorn idoni per a que les víctimes de violència de gènere a la Universitat alcin la veu. A més en aquest punt apareix el fenomen de l'assetjament de segon ordre que fa referència a les represàlies que pateixen aquelles persones que es mostren públicament en contra dels assetjaments sexuals, que tracten de posar fi a la problemàtica i que donen suport a les víctimes - «*A vegades denunciar es pot tornar en contra de la persona, tant de la víctima, si és ella qui ho diu, com de la persona que en aquell moment està liderant aquest procés de denúncia pública*» (entrevista 2) -.

Una altra de les raons per les que no es denuncia és la manca de coneixement dels serveis oferts per la Universitat. A Espanya un 92% de les estudiants desconeix si la seva universitat té un servei especial per atendre els casos d'assetjament sexual (Valls et al., 2008). En el cas de la Universitat de Barcelona hi ha la sensació d'un desconeixement generalitzat sobre els serveis oferts: «*no s'ha fet prou publicitat ni s'ha generat prou confiança*» (entrevista 4), «*no es denuncia perquè no se sap que es pot denunciar*», per això és necessari «*donar visibilitat al Protocol al màxim possible*» (entrevista 2).

Finalment, la raó de la manca de denúncia en que totes les persones entrevistades coincideixen és la manca de confiança en la institució. Afirmen que les estudiants no confien en la Comissió d'Igualtat i, per tant, és generalitzada la idea de que no serveix de res denunciar. Quina és la raó d'aquesta manca de confiança? Segons la Degana de la Facultat d'Economia i Empresa durant el període 2009-2017 és que el cas d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona més mediàtic, el del catedràtic de sociologia, conegut públicament l'any 2011, es va resoldre de forma no desitjable ja que no es va poder sancionar al professor acusat d'assetjament perquè els fets havien prescrit: la resolució del famós cas «*ha generat la sensació de que tot això no servia*» (entrevista 4).

4.3.2. Fins a l'actualitat

És eficient el Protocol de la Universitat de Barcelona contra els assetjaments sexuals? Què s'ha fet malament fins ara? El primer pas per a millorar la política de prevenció de la violència de gènere a la Universitat és entendre en què s'ha fallat anteriorment. De fet, el *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual* és el resultat de la millora dels Protocols existents a quatre de les facultats de la Universitat de Barcelona, entre elles la de Economia i Empresa; gràcies als errors dels Protocols de Facultat anteriors es va millorar el

de la Universitat de Barcelona. El famós cas del catedràtic de sociologia es va processar amb l'anterior Protocol de Facultat aprovat al novembre de l'any 2011 i amb la posada en pràctica es va veure que s'allargava excessivament el procés de denúncia i resolució a causa de les nombroses declaracions que havien de fer les víctimes:

Com a víctimes declarem davant la Comissió Ad Hoc (...), després Serveis Jurídics crea una Comissió on hi ha un instructor que és un professor de dret que comença a entrevistar a tothom i després d'aquesta primera declaració a Serveis Jurídics, que ja és a segona per nosaltres, s'obre l'expedient, i després de l'expedient quan ja han decidit que enviarien el cas a fiscalia ens tornen a cridar a un segon instructor perquè ratifiquem els fets i anem a fiscalia (entrevista 3)

La víctima d'assetjament sexual i membre de la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats té clar que la raó per què el Protocol no ha funcionat bé és que no es contempla la dimensió més humana, el suport a la víctima:

Si agafes el Protocol i mirem què es podria millorar, és assegurar que aquell instructor o aquella Presidenta de la Comissió tractarà bé a la víctima (entrevista 3)

Hem d'assegurar que les persones que entrevisten no qüestionin, escoltin, creguin, etc. (entrevista 3)

No només és dur el procés d'explicar-ho sinó el qüestionament, és a dir, com ens tracten o com ens pregunten les coses en aquestes declaracions (entrevista 3)

Després també pots entrar a veure en quin moment les víctimes senten aquesta falta d'acompanyament: en el moment de declarar, en el moment de sentir-se soles (...) no ens deien res, ens tenien apartades (entrevista 3)

Per la seva banda l'actual Degà de la Facultat d'Economia i Empresa valora positivament l'evolució de la Universitat de Barcelona pel que fa a la prevenció i atenció dels cassos d'assetjament sexual tot afirmant que «sobre tot darrerament en els últims 8-10 anys, s'han constituït les Comissions d'Igualtat i això ha començat a controlar o a tenir mecanismes que permeten que si succeeixen coses desagradables d'aquest estil doncs que es pugui corregir a temps» (entrevista 5).

4.3.3. La prevenció de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona

Què s'ha fet fins ara per a prevenir la violència de gènere a la Universitat de Barcelona? Hi ha el *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual*, és clar que «*el Protocol és un avenç en sí mateix perquè són els primers passos*» (entrevista 3) i «*el Protocol és necessari i és bàsic que existeixi*» (entrevista 1) però és suficient el fet que existeixi aquest document? No. En primer lloc perquè, tal com afirmen totes les entrevistades, no s'ha fet prou difusió del Protocol ni dels serveis de la Universitat de Barcelona com ara la Comissió d'Igualtat. A més, la prevenció de la violència de gènere no pot quedar només en l'existència d'un protocol de denúncia sinó que «*a part es necessita una gran campanya de sensibilització*» (entrevista 1). La prevenció de la violència de gènere «*hauria de formar part dels itineraris curriculars als ensenyaments*», des de la institució és necessari «*donar valor a la contribució de les dones en el coneixement*» (entrevista 2).

La formació tant de les estudiants com del professorat en una perspectiva de gènere seria capital a l'hora de crear un entorn de tolerància zero cap als assetjaments sexuals. Pel que fa a les estudiants la Degana de la Facultat (2009-2017) afirma que «*seria interessant fer algun curs de formació i explicar clarament què és assetjament sexual, és important que la gent sàpiga que si un comportament d'algú altre envers ells els fa sentir incòmodes doncs pot ser considerat assetjament*» (entrevista 4); és important formar a les estudiants perquè siguin capaces de detectar els casos de violència de gènere. L'actual Degà proposa que «*potser es podria fer un taller en el que la gent que arriba se'ls hi pot introduir sobre aquest tema, explicar quines eines tenen per protegir-se*» (entrevista 5). En relació a la formació del professorat, totes les entrevistades coincideixen en què seria positiu ja que «*hi ha coses que no s'haurien de dir a classe*» i en ocasions «*els professors no són conscients*» (entrevista 1). A més, tots els anys es duen a terme cursos organitzats per l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona. En alguna ocasió ja s'han realitzat formacions sobre violència de gènere així que només caldria canviar algun dels cursos ja programats. És important, per això, incentivar la formació del professorat ja que «*quan es munten coses d'aquestes durant l'any ja hi van els que tenen la preocupació pel tema i els que no en tenen tanta no hi van*» (entrevista 5).

Algunes altres de les mesures proposades per les entrevistades són l'elaboració d'un Protocol de dol -»*S'haurien de revisar els protocols de dol de la Universitat: per què unes vides li dol*

més que d'altres?» (entrevista 2)-, la realització d'activitats d'empoderament de les dones com cursos d'autodefensa, formació jurídica o fomentar l'associacionisme entre dones, l'elaboració d'un codi ètic on quedi definit el posicionament de la Universitat de Barcelona en contra de la violència de gènere o l'obligatorietat de denunciar - «*Ja no seria això de 'sóc neutral', no, és que tu tenies l'obligació de dir-ho i has callat*» (entrevista 3)-.

El que es valora en alguns casos per sobre de la resta de mesures és el posicionament de la institució. Cal que la Universitat de Barcelona es posi públicament en contra de la violència de gènere i dels assetjaments sexuals - «*S'hauria de fer més suposo*» (entrevista 4), «*L'únic és aconseguir aquest posicionament, l'únic és aconseguir que no es doni suport als assetjadors*» (entrevista 3), «*La Universitat ha de ser valenta*» (entrevista 2)-. L'única entrevista en què no s'ha valorat negativament, tampoc positivament, el posicionament fins a l'actualitat de la Universitat de Barcelona en relació als assetjaments sexuals és en el cas de l'actual Degà de la Facultat d'Economia i Empresa que defensa que:

Hi ha gent que creu que ho ha fet massa i hi ha gent que creu que no ho ha fet prou. Crec que no és un tema tant de manifestació pública com de fer les coses ben fetes i aconseguir que es vagin desterrant aquest tipus de comportaments perquè la gent, els que tinguin temptacions de fer coses d'aquestes, se sentin vigilats, perseguits, amenaçats, perquè tothom es respecta i els que tenen aquests comportaments estan cada vegada més arraconats. Això no s'aconsegueix fent grans manifestacions o grans discursos sinó que s'aconsegueix fent que els Protocols funcionin, que els procediments siguin àgils i ràpids, que hi hagi decisió en el sentit de que la gent sigui valenta (entrevista 5)

4.3.4. Possibles millores

Més enllà de les mesures específicament de prevenció comentades anteriorment van sorgir al llarg de les entrevistes algunes altres mesures que, tot i que a la llarga també ajudarien a crear l'entorn de tolerància zero que previndria la violència de gènere, no són pròpiament de prevenció.

La primera d'elles, en què coincideixen la membre i l'ex-membre de Comissions d'Igualtat, és la creació d'una unitat o comissió experta. La creació d'aquest grup està contemplat al Protocol: «*el Protocol parla de en cas que hi hagi un cas d'assetjament s'haurà de muntar una Comissió*

específica i fins ara no s'ha muntat la Comissió» (entrevista 2). En relació a les membres d'aquesta futura Comissió afirmen:

Hi hauria d'haver una Comissió d'Igualtat de la UB però en la que participés més alumnat i PAS perquè actualment participen les Presidències de cada facultat que quasi totes són professores. Estaria bé que en aquesta Comissió d'Igualtat hi hagés alumnes i PAS. Crec que les alumnes poden ser més crítiques que les professores (entrevista 2)

Un professor de la UB no pot estar tot el temps dedicat a la Comissió, si vols una persona que es dediqui a aquesta l'has de contractar, el professor pot donar suport però no pot treballar. Primer s'hauria de mirar si hi ha expertes a la UB i després si pot dedicar el seu temps o no i si vol fer-ho (entrevista 1)

Quelcom que proposa la membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat de Belles Arts és que seria positiva la intervenció de persones expertes en qüestions de violència de gènere en aquesta futura Comissió ja que aquestes estarien formades en major mesura que no pas el professorat de la Universitat de Barcelona i, per tant, tindrien més coneixements i habilitats a l'hora de tractar, sobre tot, els casos més delicats. En aquest sentit la membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat de Belles Arts afirma que «*seria interessant que n'hi hagués de fora de la Universitat i persones professionalitzades en l'àmbit de les violències masclistes perquè tenen una altra perspectiva i una altra manera d'analitzar les violències masclistes*» (entrevista 2).

Per una altra banda, l'actual Degà de la Facultat d'Economia i Empresa no descarta que «*per alguna qüestió concreta que estigui en tràmit a la Comissió d'alguna denúncia s'hagi de recórrer a algun expert (...) però de manera estàndard, estable a la Comissió, no està previst perquè és una Comissió de la Facultat*» (entrevista 5). En relació a les persones escollides per a ser membres de la Comissió d'Igualtat afirma que «*no hi ha criteris*» a l'hora d'elegir les persones que la conformen, tot i que «*evidentment ha de ser gent sensibilitzada pel tema perquè sinó no té cap sentit, gent valenta, gent prudent que conegui el tema i que conegui els procediments i tingui ganes d'activar-los*» (entrevista 5).

Sota el mateix posicionament contrari a la contractació de personal extern a la Universitat en la Comissió, la víctima d'assetjaments sexuals a la Universitat de Barcelona defensa que «*el que no pot fer la Universitat és rentar-se les mans (...) és com 'bé si l'empresa no ho fa és culpa de l'empresa'*» mentre que la lluita per l'eradicació de la violència de gènere a la

Universitat «és una responsabilitat institucional» (entrevista 3). Per a la víctima i membre de la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats la solució es troba dins de la pròpia Universitat, i en certa manera en contraposició a l'opinió manifestada per l'actual Degà al negar l'existència d'uns criteris determinats a l'hora d'escollir les membres de la Comissió d'Igualtat, afirma que la situació millorarà «*quan les Comissions d'Igualtat les coordinin persones compromeses, però si ara no les coordinen no és perquè no existeixin aquestes persones compromeses sinó que és perquè les han fet fora d'aquests espais perquè saben que no mantenen el poder, no mantenen la institució*» (entrevista 3).

Més enllà de la creació d'aquesta futura Comissió, algunes altres mesures proposades són: recollir el 'després' de l'assetjament al Protocol ja que «*el més important de tot és acompanyar a la víctima*» (entrevista 2) i entendre que «*s'ha de ser molt contundent amb els agressors, si se'ls ha d'expulsar se'ls expulsa*» (entrevista 2). En aquest sentit és important que la Universitat modifiqui la seva idea de prestigi:

A Harvard és molt fàcil, algú assetja a Harvard i a l'endemà el fan fora i punt, no hi ha més perquè saben que no els dóna prestigi. (...) Aquí el prestigi el veien com «aquí això no passa» (...) era com «aquí no passa» perquè així la Universitat queda neta. En canvi a Harvard diuen «aquí sí passa i tenim això per prevenir, això per actuar i això per superar i el suport a la víctima (...) llavors et sents tranquil si et passa (entrevista 3)

'Per què és tan difícil acabar amb un professor que assetja si ningú vol que assetgi?', ningú vol, la Degana no vol perquè és un problema i ningú vol problemes, però un cop tens el problema què fas? Intentes tapar-lo o fas alguna cosa, i el que han fet és intentar tapar-lo (entrevista 3)

5. Conclusions

La teoria afirma, com hem vist a l'inici de la recerca, que a nivell català un 44% de les universitàries ha patit o coneix algú que ha patit al menys una forma greu de violència de gènere (Valls, 2006), i en el context espanyol són un 65% de les enquestades les que afirma haver patit o conèixer casos de violència de gènere a la universitat (Valls et al, 2008). D'entrada aquesta informació es contradiu amb la realitat de la Universitat de Barcelona, si més no la de la Facultat d'Economia i Empresa, ja que les denúncies rebudes són mínimes o inexistentes en els últims quatre anys. Tot i així, la teoria també afirma que el nombre de casos que arriben a ésser denunciats són mínims (a nivell espanyol només un 10% del total segons Igareda i Bodelón (2013)). Aquesta última dada podria ser la raó de la baixa o inexistent taxa de denúncia de casos d'assetjament sexual a la Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona, i, per tant, la teoria sí que es veuria confirmada.

Una de les grans preguntes d'aquesta recerca és: *per què no es denuncia?* A partir de la teoria i de les entrevistes realitzades es pot afirmar que les raons que porten a una víctima d'un assetjament sexual a no denunciar són múltiples, i això dificulta la seva gestió. Tot i així les possibles raons per no denunciar comentades per les entrevistades estan en la línia del que es planteja des de l'acadèmia, per tant es pot afirmar que des de la Universitat de Barcelona sí que se sap quins canvis caldria efectuar per tal de que el nombre de víctimes de violència de gènere que denuncien la situació en què es troben o s'han trobat augmentés. La teoria afirma que un dels motius per què no es denuncia és que a Espanya un 92% de les estudiants desconeix si la seva universitat ofereix un servei especial per atendre els casos d'assetjament sexual (Valls et al., 2008) i les entrevistades coincideixen en què aquest problema es dona també a la Universitat de Barcelona, per tant, seria necessari donar visibilitat a les Comissions d'Igualtat de la UB així com al *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual*. La manca de reconeixement de la violència de gènere com a tal també és un impediment a l'hora de denunciar, ho confirma la teoria (Kalof, 1993) (Bondurant, 2001) (Valls et al., 2008) i l'experiència. Per això, seria convenient informar a la comunitat universitària sobre què és violència de gènere tot exemplificant situacions concretes que podrien donar-se a la Universitat; aquesta pedagogia podria dur-se a terme mitjançant el repartiment d'octavetes, amb cartells, dedicant un espai a la pàgina web de la Universitat, organitzant sessions formatives, etc. La vergonya, la culpabilització i la por a les represàlies són també algunes de les causes que expliquen la baixa taxa de denúncia de casos d'assetjament sexual

(Valls et al., 2008) (Bosch i Ferrer, 2011) també a la Universitat de Barcelona tal com les entrevistades afirmen. La via per a fer front a aquests fenòmens no és altre que visibilitzar la problemàtica de la violència de gènere a la Universitat i difondre el Protocol per tal que les víctimes no se sentin soles i culpables del que han patit, i que la Universitat de Barcelona es posicioni públicament en contra dels assetjaments sexuals i qualsevol forma de violència masclista de manera que les represàlies cap a les persones que denuncien no tinguin cabuda en la institució.

El primer dels objectius plantejats a l'inici de la recerca era determinar l'efectivitat del Protocol tot definint els punts problemàtics d'aquest i avaluant les campanyes de prevenció dutes a terme per la Universitat. En aquesta línia poder afirmar que el *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual* és, com afirmen les entrevistades, un pas important en la lluita contra la violència de gènere i els assetjaments sexuals a la Universitat. Tot i així, és necessari fer difusió d'aquest per a donar visibilitat als serveis que ofereix la UB així com per mostrar-se públicament en contra de la violència masclista i dels assetjaments sexuals; aquest és un dels punts problemàtics actualment ja que al Protocol no es contemplen mesures de prevenció i/o difusió, per tant, es confirma la primera de les hipòtesis plantejades en què afirmava que l'actual Protocol defineix els passos a seguir en cas que arribi una denúncia però no presta atenció a la prevenció, és a dir, no hi ha mesures concretes definides en relació al 'abans' de l'assetjament.

Mitjançant l'anàlisi comparatiu de les pàgines web de diverses universitats d'arreu i de la Universitat de Barcelona en relació a la visibilitat atorgada a la prevenció de la violència de gènere es pot concloure que la UB dóna poca, o nul·la, visibilitat a aquesta lluita. Universitats com ara Harvard, amb l'*Office of Sexual Assault Prevention & Response*, o University of Arizona, amb el programa *Setp Up!*, disposen de llocs web dedicats única i exclusivament a la prevenció dels assetjaments sexuals. Seria recomanable destinar un espai de la pàgina web de la Universitat de Barcelona a l'Unitat d'Igualtat, coordinadora de les Comissions d'Igualtat de cada facultat, on s'informés de la seva activitat i dels esdeveniments organitzats, on també es posés a l'abast de les estudiants de forma senzilla el model de queixa, i alhora actués com una permanent plataforma de formació en qüestions de gènere, especialment assetjaments sexuals en l'àmbit universitari.

En relació a l'avaluació dels programes adoptats fins a l'actualitat, és cert que la Universitat de Barcelona col·labora actualment amb l'associació Conexus mitjançant el Programa per a les Universitats Contra la violència masclista (PUC) que intervé en tres línies: la prevenció, la detecció i l'atenció. Pel que fa a la prevenció, que és el que ens ocupa, caldria revisar què s'està fent i dur a terme una avaluació per tal de conèixer l'efectivitat de les mesures adoptades. Personalment com a estudiant de la Universitat de Barcelona i com a participant en un dels dos cursos oferts per Conexus, concretament el titulat 'La UB contra la violència masclista' impartit el curs 2015-2016 i en què l'assistència fou mínima, valoro negativament la feina feta fins ara ja que no s'ha visibilitzat la problemàtica ni molt menys s'ha sensibilitzat ni format a la totalitat de les estudiants.

El segon dels objectius era analitzar els programes de prevenció basats en la *bystander intervention* dus a terme a altres universitats (apartat 4.1. *Programes bystander intervention*). En aquest sentit està demostrat que els programes de *bystander intervention* basats en la responsabilitat compartida en la lluita contra la violència de gènere són l'eina més efectiva per a posar fi a aquesta problemàtica, per tant és recomanable que la Universitat de Barcelona adopti mesures en aquesta línia com ara dur a terme sessions formatives amb totes les persones membres de la comunitat universitària (estudiants, PDI i PAS), crear una pàgina web amb les característiques comentades anteriorment, i, sobre tot, mostrar públicament un posicionament contrari a la violència de gènere i als assetjaments sexuals. A partir de l'anàlisi de diversos programes basats en la *bystander intervention*, i demostrada la seva efectivitat, es confirma la segona de les hipòtesis plantejades que defensava que mitjançant campanyes intensives de prevenció (transmissió d'informació, formació de tota la comunitat universitària, visibilització de l'existència d'assetjaments sexuals a la Universitat, posicionament públic de la UB contra la violència de gènere, etc.) es podria sensibilitzar a la comunitat universitària i acabar adoptant programes de *bystander intervention* que reduirien els casos d'assetjament sexual, facilitarien la seva denúncia i crearien un clima no-hostil cap a les víctimes.

Pel que fa a l'últim dels objectius que era presentar, a partir de l'anàlisi, possibles millores centrades en la prevenció de la violència de gènere a la Universitat de Barcelona, al llarg de l'anàlisi de les entrevistes així com de les conclusions he fet i faré referència a algunes mesures concretes. Tot i així, com ja he afirmat anteriorment, el primer pas és el posicionament públic de la Universitat de Barcelona en contra de la violència masclista i dels assetjaments sexuals. Ara bé, tal com algunes de les entrevistades afirmen, la lluita contra la violència de gènere no és, ara per ara, una prioritat de la Universitat de Barcelona. La prevenció dels

assetjaments sexuals no hauria de reduir-se a l'elaboració i aplicació del *Protocol de la Universitat de Barcelona per a la prevenció, la detecció i l'actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe o d'orientació sexual* i a la realització d'un curs anual, subvencionat per l'Ajuntament de Barcelona, dirigit a les estudiant prèviament sensibilitzades en qüestions de gènere sinó que és necessari un treball de visibilització, sensibilització i formació continu adreçat a tota la comunitat universitària (estudiants, PDI i PAS) acompanyat d'un posicionament clar per part de la Universitat en contra de la violència de gènere i dels assetjaments sexuals.

És possible que la Universitat de Barcelona en un futur faci de la prevenció de la violència masculista un dels seus objectius? Bé, «és molt difícil que els equips directius (...) si tot són homes: barons, blancs, adults, amb una senyora segurament que els hi ha facilitat la vida per poder tenir aquestes carreres que tenen...» (entrevista 2) estiguin sensibilitzats i prenguin aquesta decisió, per tant caldria incloure en major mesura al col·lectiu femení en els òrgans de govern de la Universitat i que els alts càrrecs fossin ocupats no només per homes sinó també per dones compromeses amb la lluita feminista: l'actual rectorat i Consell de Direcció està format per 9 homes i només 5 dones, i mai en la història de la Universitat de Barcelona, fundada l'any 1450, cap dona ha ocupat la posició de Rectora. Sense anar més lluny, a l'entrevista amb el Degà de la Facultat d'Economia i Empresa tot parlant sobre els cursos impartits per l'Institut de Ciències de l'Educació em comentà que li havia arribat informació sobre una formació relacionada amb la docència i la recerca des de la perspectiva de la dona, la reacció del Degà davant l'anunci fou: «Jo com no soc dona no he parat atenció a la dades» (entrevista 5). És necessari que totes les persones de la comunitat universitària siguin estudiants, PDI o PAS i sigui quin sigui el gènere amb què s'identifiquin sentin la lluita contra la violència de gènere, tant a la Universitat com fora d'aquesta, com a seva.

Una de les possibles millores proposades per la membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat de Belles Arts fou que s'incloguessin estudiants a les Comissions d'Igualtat ja que aquestes poden ser més crítiques. Aquesta mesura ja està en procés si més no a la Facultat d'Economia i Empresa on ja s'ha decidit l'estudiant que formarà part de la Comissió d'Igualtat el proper curs 2017-2018. L'estudiant proposada és membre de l'Assemblea d'Estudiants de la Facultat i militant en la lluita feminista. El perfil d'aquesta estudiant i futura membre de la Comissió d'Igualtat és important ja que tal com la membre de la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats i víctima d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona afirma: «tot el que la Universitat ha fet (...) ha estat gràcies a la mobilització de la

base, i la base som les persones més dèbils: les víctimes i també els activistes», per tant, és un gran pas que una persona compromesa amb la lluita feminista tingui veu dins la Comissió d'Igualtat.

Seguint en la línia de l'activisme i la mobilització estudiantil, és pertinent dedicar un breu espai on reconèixer la feina feta per part del moviment estudiantil en relació a la lluita contra la violència de gènere i els assetjaments sexuals a la Universitat. A finals del curs 2015-2016, amb el rumor de que el catedràtic en sociologia acusat d'assetjaments sexuals tornaria a impartir classe a la Universitat de Barcelona, l'Assemblea d'Estudiants de Socioeconòmiques aconseguí recollir 1.000 firmes en tres dies perquè no es permetés al professor en qüestió impartir docència; malauradament no es va aconseguir evitar la re-incorporació *«però que no estigui en contacte amb alumnes és també conseqüència d'aquesta mobilització estudiantil»* (entrevista 3). La víctima d'assetjaments sexuals a la Universitat de Barcelona que també forma part del Departament de Sociologia recorda com a la reunió d'aquest *«deien molt 'és que si acceptem [que imparteixi classe] els estudiants la liaran', tenien molta por de que els estudiants empaperessin la Facultat»* (entrevista 3).

Com dic, la víctima d'assetjament sexual a la Universitat de Barcelona entrevistada forma part actualment del Departament de Sociologia d'aquesta universitat de la mateixa forma que ho fa el catedràtic acusat d'assetjar-la. Per això concloc fermament, d'acord amb la primera hipòtesi plantejada, que l'existència del Protocol i de la Comissió d'Igualtat no és suficient ja que la manca d'un posicionament públic clar en contra dels assetjaments i l'adopció de mesures d'acord amb aquesta posició és el que permet que es donin aquest tipus de situacions en què les víctimes han de conviure dins de la Universitat amb el seu assetjador. En aquesta mateixa línia el passat mes de març l'Associació Catalana de Sociologia (ACS) va celebrar el seu sopar-debat mensual en què el catedràtic de sociologia de la UB acusat d'assetjament sexual va inscriure's amb total llibertat. Com ja he dit, alguna de les víctimes d'aquest professor formen part també de l'acadèmia i són sòcies de l'Associació i, per tant, estaven convidades al sopar-debat al que van renunciar per no haver de trobar-se i seure a la mateixa taula que el seu assetjador. La Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats envià a l'ACS una primera carta lamentant el fet que s'havia produït i una segona en assabentar-se que el catedràtic en sociologia s'havia inscrit a altres activitats tot demanant un posicionament clar a favor de les víctimes. Finalment, l'ACS ha decidit impedir l'entrada del catedràtic als seus actes i incloure en una nova proposta d'Estatuts i Codi Ètic un mecanisme que permeti regular aquest tipus de situacions i en què es prengui un

posicionament clar de rebuig a situacions d'exclusió, discriminació o vulneració a causa de la presència de determinades persones als actes i activitats organitzades per l'Associació¹⁸. Per tant, seria recomanable que la Universitat de Barcelona prengué d'exemple l'actuació de l'ACS i elaborés un Codi Ètic en què quedés clar el posicionament de la institució en contra de la violència de gènere i dels assetjaments sexuals per tal de prendre les mesures necessàries en la defensa d'aquest posicionament.

Com hem vist a les pàgines que precedeixen encara queda força feina per fer, tot i així no puc obviar apuntar que en els darrers mesos la violència de gènere i els assetjaments sexuals a l'àmbit universitari han estat en l'ordre del dia als mitjans de comunicació. La sortida a la llum del cas d'assetjament sexual a la Universitat de Sevilla per part del Degà de la Facultat d'Educació¹⁹ ha donat pas a la visibilització de la problemàtica, també dels casos ocorreguts a la Universitat de Barcelona²⁰, que s'havia estat evitant durant anys. Alhora que des dels mitjans de comunicació s'ha visibilitzat la problemàtica²¹ ²² també s'ha donat veu a les víctimes universitàries d'assetjaments sexuals ²³ ²⁴; el punt àlgid ha estat el dia 30 de maig en què RTVE ha estrenat el reportatge 'Voces contra el silencio' sobre la violència de gènere i l'assetjament sexual on una víctima d'aquesta problemàtica en l'àmbit universitari, concretament a la Universitat de Barcelona, han donat el seu testimoni²⁵.

Concloent, queda un llarg camí per endavant per a eradicar en la seva totalitat la violència de gènere en totes les seves formes a la Universitat. Aquesta recerca planteja algunes propostes eficients, com s'ha demostrat en diverses universitats amb l'adopció de programes basats en la *bystander intervention* en la lluita contra la violència masculista. En futures investigacions seria recomanable aprofundir en mesures concretes per tal de determinar la viabilitat de la seva adopció a la Universitat de Barcelona, així com dur a terme una comparació de la UB amb institucions a nivell europeu i no centrada majoritàriament en els Estats Units. També seria interessant realitzar un estudi en què s'analitzés la percepció de les estudiants en relació

¹⁸<https://www.llibertat.cat/2017/05/res-no-passa-per-que-si-38549>

¹⁹<http://www.publico.es/sociedad/abusos-profesoras-incendian-universidad-sevilla.html>

²⁰http://politica.elpais.com/politica/2017/01/20/actualidad/1484902980_751153.html?id_externo_rsoc=FB_CC

²¹<http://www.agenciasinc.es/Noticias/El-62-de-los-universitarios-de-Espana-ha-vivido-situaciones-de-violencia-machista>

²²http://www.playgroundmag.net/noticias/actualidad/machismo-universidad-violencia_de_genero_0_1900009990.html

²³http://www.lavanguardia.com/vida/20170115/413387492219/victimas-violencia-de-genero-en-universidades-reclaman-apoyo-institucional.html?utm_campaign=botones_sociales&utm_source=facebook&utm_medium=social

²⁴<http://laentrevistadelmes.com/2017/04>

²⁵<http://www.rtve.es/television/20170523/voces-contra-silencio/1551802.shtml>

a la violència de gènere i els assetjaments sexuals a la Universitat alhora que la seva percepció pel que fa a les mesures adoptades per la UB.

Tot i la feina a fer a nivell institucional en el cas de la Universitat de Barcelona, és cert que fora de la Universitat s'està donant cada vegada més visibilitat a la problemàtica dels assetjaments sexuals en l'àmbit universitari i dins de la Universitat de Barcelona el moviment de la base, tant la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats com el moviment estudiantil, és actiu en la lluita contra la violència masclista. La víctima d'assetjaments sexuals a la UB ho té clar: «*Ja s'ha perdut la por, s'ha empoderat aquest moviment*».

6. Bibliografía

Aguilar Ródenas, C., Olea, A., José, M., Melgar Alcatud, P., & Molina Roldán, S. (2009). *Violencia de género en el ámbito universitario: medidas para su superación*.

Banyard, V. L., Plante, E. G., & Moynihan, M. M. (2004). Bystander education: Bringing a broader community perspective to sexual violence prevention. *Journal of community psychology*, 32(1), 61-79.

Bondurant, B. (2001). *University women's acknowledgment of rape: Individual, situational, and social factors*. *Violence Against Women*, 7(3), 294-314.

Bosch Fiol, E., Navarro Guzmán, C., & Ferrer Pérez, V. A. (2011). *La violencia de género en la formación universitaria: análisis de factores predictores*. *Anales de psicología*, 27(2), 435.

Bosch, E., Ferrer, V. A., Navarro, C., Ferreiro, V., Ramis, M. C., Escarrer, C., & Blahopoulo, I. (2012). *El acoso sexual en el ámbito universitario: Elementos para mejorar la implementación de medidas de prevención, detección e intervención*.

Breitenbecher, K. H. (2000). Sexual assault on college campuses: Is an ounce of prevention enough?. *Applied and Preventive Psychology*, 9(1), 23-52.

Burn, S. M. (2009). *A situational model of sexual assault prevention through bystander intervention*. *Sex Roles*, 60(11-12), 779-792.

Christy, C.A., & Voigt, H. (1994). *Bystander responses to public episodes of child abuse*. *Journal of Applied Social Psychology*, 24(9), 824-847

Copenhaver, S.; Grauerholz, E. (1991). *Sexual victimization among sorority women: exploring the link between sexual violence and institutional practices*. *Sex Roles*, 24(1), 31-41.

Elboj, C., Puigvert, L., & Redondo, G. (2010). *Cómo afrontar la violencia de género en las universidades. Modelo Harvard y modelo UB*.

Fonow, M.; Richardson, L.; Wemmerus, V. (1992). *Feminist rape education : does it work?*. *Gender and Society*, 6(1), 108-121.

Gross, A. M.; Winslett, A.; Roberts, M.; Gohm, C. L. (2006). *An examination of sexual violence against college women*. *Violence Against Women*, 12(3), 288-300.

Gowan, G. (2000). *Women's Hostility toward women and rape and sexual harassment myths*. *Violence Against Women*, 6(3), 238-246.

Hensley, L. (2003). *Sexual assault prevention programs for college men: An exploratory evaluation of the men against violence model*. *Journal of College Counseling*, 6(2), 166-176.

Holland, K. J., & Cortina, L. M. (2017). *'It Happens to Girls All the Time': Examining Sexual Assault Survivors' Reasons for Not Using Campus Supports*. *American Journal of Community Psychology*, 59(1-2), 50-64.

Hugh, R., Krider, J., McMahon, P. (2000). *Examining elements of campus sexual violence policies: is deterrence or health promotion favored?*. *Violence Against Women*, 6(12), 1345-1362.

Igareda, N., & Bodelon, E. (2013). *Las violencias sexuales y el acoso sexual en el ámbito universitario español*. *Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza*, 7(2), 65-79.

Kalof, L. (1993). *Rape-supportive attitudes and sexual victimization experiences of sorority and nonsorority women*. *Sex Roles*, 29(11-12), 767-780.

Kalof, L.; Eby, K.; Matheson, J. L.; Kroska, R. J. (2001). *The influence of race and gender on students self-reports of sexual harassment by college professors*. *Gender and Society*, 15(2), 282-302.

Koss, M. P., & Harvey, M. R. (1991). *The rape victim: Clinical and community interventions*. Sage Publications, Inc.

Mahlstedt, D.; Welsh, L. (2005). *Perceived causes of physical assault in heterosexual dating relationship*. *Violence Against Women*, 11(4), 447-472.

McMahon, S., & Banyard, V. L. (2012). When can I help? A conceptual framework for the prevention of sexual violence through bystander intervention. *Trauma, Violence, & Abuse*, 13(1), 3-14.

Potter, R.H., Krider, J.E., & McMahon, P.M. (2000). *Examining elements of campus sexual violence policies*. *Violence Against Women*, 6(12), 1345–1362.

Sabina, C., & Ho, L. Y. (2014). *Campus and college victim responses to sexual assault and dating violence disclosure, service utilization, and service provision*. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15(3), 201-226.

Sable, M. R., Danis, F., Mauzy, D. L., & Gallagher, S. K. (2006). *Barriers to reporting sexual assault for women and men: Perspectives of college students*. *Journal of American College Health*, 55(3), 157-162.

Schewe, P.A., & O'Donohue, W. (1993). *Rape prevention: Methodological problems and new directions*. *Clinical Psychology Review*, 13, 667– 682.

Valls, R. (2006). *Violència de gènere a l'àmbit universitari? realitats, formes i superació*. Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca. *Generalitat de Catalunya*.

Valls, R. et al. (2008). *Violencia de género en las universidades españolas*. Universitat de Barcelona. Projecte finançat pel Pla nacional d'I+ D+ I (2004-2007) del Instituto de la Mujer. Ministeri d'Igualdad.

Valls, R. et al. (2008). *Guía de prevención y atención de la violencia de género en las universidades*. Universitat de Barcelona. Projecte finançat pel Pla nacional d'I+ D+ I (2004-2007) del Instituto de la Mujer. Ministeri d'Igualdad.

7. Annex

7.1. Entrevista 1: ex-membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat d'Economia i Empresa de la UB (21 d'abril del 2017)

- Podem començar per que m'expliquis la teva experiència com a membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat d'Economia i Empresa.

Jo he estat participant a la Comissió d'Igualtat durant 8 anys. Els primers 4 anys era membre; llavors vàrem tenir varis casos, no et sé dir el nombre, potser eren 18 o 20 però no sé exactament. Tota la documentació està arxivada i classificada de forma que només ho pot des-classificar el President o Presidenta de la Comissió d'Igualtat i el Degà o Degana, és a dir, no qualsevol pot des-classificar-la.

Què es feia? Quan arribava una queixa el que es feia és que la Comissió es reunia i a vegades les queixes eren relativament assumibles, per exemple que una estudiant, normalment eren dones, se sentia assetjada perquè li havien enviat missatges de Whatsapp, perquè verbalment li deien «puta», etc. El que es feia era rebre la queixa, cridar a la persona que en teoria era assetjador (crec que en aquella època, als primers 4 anys, vam tenir dos casos que era al revés; normalment eren homes que assetjaven a dones però en dos casos era al contrari). Llavors, es rebia la queixa, es parlava amb les dues parts, perquè s'han de sentir totes les parts, i es feia un informa d'entrada on la persona que feia la queixa firmava conforme era això el que havia dit. Els cassos poc greus aparentment el que es feia és que es cridava dues persones de la Comissió i es cridava al suposat assetjador per explicar-li que s'havia rebut una queixa i se li explicaven els fets i què pensava. En els que vaig participar jo, que van ser dos o tres, els nois, jo més vaig participar en casos de nois, se sentien sorpresos i no ho entenien, és a dir, no entenien... «jo només volia lligar amb ella», estar bé intentar lligar amb ella però si et diu que no deixa-la estar, no la pressionis. Però bé, se li deia que se'l canviaria de grup o se'l podia fer un expedient a la Facultat si ell no parava l'assetjament. En tots els cassos febles l'estudiant va deixar de fer-ho.

Vam tenir dos casos més greus, que van ser més complicats i la solució no va ser òptima. En els casos més greus és evident que la Comissió no pot actuar perquè jo no sóc psicòloga ni jurista ni els altres membres tampoc. En aquell moment al 2011 havia un protocol de la Facultat però no havia protocol de la Universitat i era un protocol fet amb tota la bona intenció però li faltaven moltes millores perquè és des de la bona fe però és la primera vegada, i així i tot jo crec que va estar bé però després es va veure que en els cassos febles o més fàcils anava bé però en els cassos greus es van dilatar processos, bé no era prou àgil. Aquell protocol que

ja no està vigent, perquè es va aprovar el de la UB al 2014, en els casos greus estava dictaminat que es formés el que es deia COPAVG que era quelcom com Comissió, no recordo la O, per a la Prevenció de la Violència de Gènere, no ho recordo exactament però es podria buscar. Llavors la COPAVG de la Facultat, perquè era l'únic protocol que havia a la UB, preveia que s'havia de formar per una persona de la Comissió (que va ser la Presidenta d'aquell moment) una persona experta externa (que va ser una persona que es va nomenar per acord de la Degana i la Presidenta, no sé no recordo qui era però era una experta) i una jurista (que era una Catedràtica de Dret Penal), és a dir, no era qualsevol qui estava a la COPAVG. La COPAVG el que va fer va ser entrevistar a les suposades víctimes, entrevistar a l'assetjador (perquè clar, també se li ha de donar opció a paraula) i a partir d'aquí, això va ser al novembre del 2011, i durant tot el nadal la COPAVG va estar treballant, va fer un expedient redactat per la jurista del que s'havia acordat i es va passar al Rector.

En aquell moment tampoc no hi havia Unitat d'Igualtat, només havia Comissions, era una època molt difícil perquè no hi havia instruments amb què treballar i poder fer coses, i jo crec que així i tot es van fer. Llavors l'informe es va passar a la Degana i la Degana el va passar al Rector; el Rector va fer el procés que tenen establert, suposo, al rectorat, que és nombrar com una altra Comissió que va estudiar el procés una altra vegada des del punt de vista de l'advocat. Suposo que això va ser doblar un procés perquè aquí la COPAVG ja tenia una jurista que va fer-ho però bé, és el tema de que unes coses comencen i suposo que hi ha fallades pel camí perquè es va doblar el procés.

I l'altre cas va ser més delicat perquè era d'una persona que tenia un desarreglo psíquic, llavors això és més difícil de solucionar. No vull dir que sigui un obsessiu assetjador. Es va intentar anar pel camí del seu metge de família i la seva família. I el tràmit es va fer a través de la Degana. Perquè el Protocol que havíem creat en aquell moment, el del 2011, no pensava en la multitud de cassos i llavors s'anava solucionant.

En aquest interval es va crear la Unitat d'Igualtat, no, potser ja estava creada la Unitat d'Igualtat però no funcionava com després. I es va forçar perquè hi hagués un Protocol a nivell UB, llavors hi havia quatre Protocols que eren de la Facultat de Dret, Biologia, Belles Arts i Economia, i en base a tots aquests van estar les Presidentes d'aquelles Comissions del 2011 al 2014 van estar treballant en base a les experiències per fer el Protocol de la UB. Quan s'aprova el Protocol de la UB al 2014, és evident que se suposa que és un Protocol millor que passa pels serveis jurídics de la UB i és el que tenim vigent.

Aquest és el primer període, on jo estic com a membre participant. En el segon període, els últims 4 anys, que he estat Presidenta, només ha hagut un cas feble que es va solucionar ràpidament i després la resta de casos doncs ha hagut quatre casos però molt rars. Quan

dic «molt rars» és que no hi ha una identificació de víctima, sinó que són correus electrònics que no saps ni qui és, no diu el nom ni demana parlar del tema sinó «he visto esto y toma estas fotos», i això on ha sigut? Com ha sigut? O sigui, intentaves parlar i no hi havia resposta. O que t'enviaven captures de pantalla. Ha sigut raro aquest període, hem fet entrada de tot i arxiu de tot però era raro perquè no era possible identificar ni a una persona ni a l'altra. De totes maneres està tota la informació guardada.

Després vam tenir un cas també feble en un màster de la Facultat. Algú va fer una exposició que no era directament d'assetjament sexual però era denigrar a les dones: que les dones naixen biològicament per a atendre als homes. Això era una exposició que va fer un professor a l'aula. Llavors van denunciar-ho, es va parlar, i com era una persona que no estava directament vinculada a la UB se la va desplaçar. Els dos casos identificables es va actuar, però es va actuar a través del deganat i parlant amb els implicats, no es va montar res perquè és exagerat haver de montar algo si es pot solucionar així, en aquest cas apartant a la persona perquè la seva exposició era denigrant cap a les dones. I havia penjat l'exposició al Youtube i també se li va exigir que aquesta exposició desapareixes de Youtube.

Aquesta és l'experiència; una experiència primera com a membre on van haver molts casos, no recordo el número però dues greus, i l'altra molt suau. No sé el perquè d'aquest canvi, no l'entenc. La Facultat continua tenint uns números molt grans, llavors només poden cabre dues explicacions. La primera, que realment la gent hagi pensat que hi ha una penalització o una actuació i deixa de fer el que hauria de fer, que seria l'òptim o desitjable. Jo crec que no és així perquè no hi ha prou anys d'experiència. I l'altra segona és totalment el contrari, que s'hagi estès rumors de que no serveix per res i tampoc la gent ho denuncia. O sigui, que no hi hagi denúncies perquè la gent pensa que hi ha, la sensibilització entenc que no però, que hi ha un element d'actuació, o al revés, que no hi hagi denúncies perquè la gent pensa que no serveix per res. Les quatre denúncies d'aquest últim període em sembla relativament poc.

Com a Comissió també fem les presentacions del març i del novembre, del Dia Internacional de la Dona i Contra la Violència de Gènere; sempre fem actuacions, participem a les reunions de la Unitat d'Igualtat i en tots els programes que ha fet la Unitat d'Igualtat, que ha fet dos cursos en els últims dos anys, és a dir, dues sessions per als estudiants de sensibilització; també el primer dia de tots els estudiants presentem la Comissió d'Igualtat per què sàpiguen per a què serveix, les funcions, etc. Això és el que hem fet fins ara. Ja et dic que els quatre anys que he estat de Presidenta no he hagut d'aplicar el Protocol estrictament.

- M'has dit abans que va haver un problema perquè es va duplicar el procés...

Bé, no és un problema, és que és el tramit administratiu que hi ha.

- Es fa primer a la Facultat i després passa a la Universitat, llavors quin paper té la Universitat dins del procés de resolució de les denúncies?

És que la Comissió d'Igualtat de la Facultat ni la Degana no té capacitat sancionadora ni disciplinaria, l'única persona que té capacitat disciplinaria és el Rector. Per tant si jo penso que tu has fet quelcom, a tu com a estudiant et podem fer una penalització de que el proper any no et matricules. Però si ets un professor que t'han de fer alguna actuació més, ningú li pot fer res més que un informe negatiu, ningú pot fer res més. L'únic que ha de fer l'actuació disciplinaria és el Rector, i al Rector se li va passar i a partir d'aquí el Rector assessorat pels Serveis Jurídics va seguir el tràmit. No sé dir-te quin és i per què es va fer. El fet és que es va tornar a entrevistar a les víctimes, es va tornar a duplicar el procés. Si es una cosa que jurídicament s'havia de fer o no, jo no ho sé però el fet és que va passar i el procés va acabar al maig o juny quan es va fer l'expedient.

- Els cassos més greus en algun cas s'ha traspasat després al àmbit jurídic, fora de la Universitat?

Sí, un cas.

-En quin punt es passa la responsabilitat de la Universitat a ...

No, la Universitat quan va veure en aquest cas... Els funcionaris públics estan sotmesos a l'Estatut de la Funció Pública i l'Estatut de la Funció Pública té unes prescripcions que són 3 anys de prescripció. Llavors si tu des de que has comés el delicte han passat 3 anys la Universitat no et pot sancionar administrativament, la llei ho diu així. Això és quelcom que s'hauria d'intentar canviar, és evident que 3 anys per a qualsevol delicte és poc, i els delictes d'assetjament sexual haurien de «no caducar». Llavors, el Rector quan va veure que no podia actuar va passar el cas a la fiscalia. No sé exactament les dades perquè jo no vaig participar en aquest procés, la Presidenta era la Cristina Carrasco que és qui va estar acompanyant a les víctimes, en el procés judicial, etc. I la Degana de la Facultat també va participar en la denúncia, em sembla que fins i tot va pagar l'advocat que les víctimes van denunciar. És a dir, va passar a fiscalia i a més la Facultat va fer una denúncia pagant, aju..., a les víctimes.

- Quan passa a fiscalia la Universitat segueix estant...?

Jo no ho sé. Primer perquè no estava i segon perquè no vaig seguir el procés ni sé de temes jurídics. L'únic que sé és que la Universitat quan va veure que administrativament no podia actuar però que havia indicis de delicte va passar-ho a fiscalia; la Universitat va dir «fiscal

decideix vostè si pot actuar perquè jo no puc fer res». A partir d'aquí el fiscal no sé que va fer però a part la Facultat d'Economia i Empresa va anar per via d'un advocat a les víctimes a denunciar-ho. O sigui, va haver com una doble denuncia: el Rector va fer «jo no puc actuar vostè fiscal faci el que cregui» i la Facultat va acompanyar a les víctimes a través d'una denuncia privada.

El Rector ha fet en varis casos això, en varis casos que veia que no podia actuar doncs ho passava a fiscalia per veure si la fiscalia troba indicis de delictes.

Però en quin moment la Universitat...? No ho sé perquè tampoc vaig participar en el procés perquè era un membre i qui va portar tot el pes va ser l'anterior Presidenta i la Degana, que van acompanyar i van ser les que van entrevistar-se amb el Rector. Tot això està abaix, jo que vaig portar totes les carpetes a arxivar i classificar abaix en anonimat, et diria que aquest cas era tres carpetes «així» mentre que els demés són «fulletes».

Però jo crec que s'ha fet un pas important, que és millorable, que hi ha processos i elements que s'han de millorar, però mai s'havia fet res aquí. Vull dir que s'ha de tenir en compte que aquesta Facultat o aquesta Universitat segur que ha tingut casos i mai s'ha arribat a res.

- En aquest sentit, creus que el Protocol, és un pas important però, és suficient ara mateix?

Jo crec que el Protocol és necessari i és bàsic que existeixi. Si es suficient? Si s'aplica és suficient. Que a part es necessita una gran campanya de sensibilització, també. Que es necessitaria fer una campanya per demanar que les prescripcions, al menys en l'àmbit administratiu, no fossin de 3 anys sinó que fossin més, també. Que les prescripcions en l'àmbit penal que també caduquen en 5 anys...tampoc les entenc. Però bé, per a l'actuació a la Universitat el Protocol és un primer pas. Que a més la Universitat hauria de crear una Unitat experta per conduir aquests casos, també, i no està creada. O sigui, el Protocol... ja et dic que hi ha casos com que un company de classe t'envia Whatsapps dient «vull quedar amb tu, vull quedar amb tu, vull quedar amb tu», això potser no s'ha de passar, això les Comissions poden fer d'intermediàries o solucionadors per arreglar la situació. I en casos més greus el Protocol hauria de ser estricte, hauria de fixar molt bé els passos a seguir i després hauria d'haver un servei que realment sabés: psicòlegs, juristes... experts en el tema per poder acollir perquè les Comissions són gent que voluntàriament i amb bona voluntat està allà però que no sap més allà de la seva bona fe i del que han après pel camí però no és suficient jo crec.

Però crec que el Protocol és necessari, és el primer pas, que va costar molt temps fer-lo, em consta que la gent que va fer-lo va estar més d'un any preparant-lo, i que recull molt, per

exemple ja es delimita el procés a 60 dies. Ara, que podria tenir millores segurament, és com tot.

- Alguna millora en concret? Com es podria millorar el procés de denuncia i resolució?

Jo crec que el procés de denúncia i resolució està bastant especificat. Jo ara l'havia revistat i l'únic que em falta és que no contempla els casos greus, diu «tant la prevenció com l'assistència a les víctimes constitueixen un dels objectius principals» això està bé, però per exemple «objectius del protocol» aquí inclou bé, «garanties: garantir la confidencialitat» que això ha d'estar molt clar, i aquí diu «diligència: la investigació i la resolució del cas s'han de dur a terme amb professionalitat i amb el mínim temps possible, no pot excedir els 60 dies» això és nou perquè no s'havia pensat, per tant ja està limitant els dies.

Després aquí hi ha una altra cosa que el Protocol aquest va incloure. Una de les denúncies que teníem en la primera etapa va ser d'una persona... el Protocol era aplicable als membres de la UB, qui són? Estudiants, Personal d'Administració i Serveis i professors; però hi ha altres persones que treballen a la UB. I va ser una persona del personal de neteja, que és externa però treballa a la UB... i en això el Protocol no hi havia pensat. I el Protocol davant d'aquest cas ho resol i diu «totes les persones que treballen a la UB» encara que no formen part de la UB. Per tant, aquest Protocol ja va millorar moltes coses que no tenien els altres.

Però aquí quan diu qui pot presentar la denuncia: la persona afectada, les persones amb responsabilitats acadèmiques i terceres persones. Però diu que sempre (la víctima) ha d'autoritzar a denunciar. Quan és una cosa greu potser jo podria denunciar-ho, crec que només en supòsits d'especial gravetat o quan hi hagi més d'una víctima no és necessari el consentiment però, quan es considera especial gravetat? Potser faltaria definir algunes coses perquè és evident que si tu no vols que jo denunciï jo no puc denunciar però si jo veig que tu estàs sofrint molt potser hauria de denunciar, però on està l'especial gravetat? Potser faltaria definir què s'entén, o en quins casos. Igual tu estàs que no pots aguantar més però tens por. Llavors, aquestes coses són les que sí que trobo que caldria aclarir perquè dir sobre paper és molt fàcil «pot denunciar aquest, aquest i aquest» i jo si no sóc la víctima puc denunciar si ho veig i si tu em dones permís a no ser que sigui molt greu, i quan és molt greu? No sé. Tinc dubtes, si no em diuen quan és especial gravetat. S'hauria d'intentar definir per facilitar que les persones que vulguin denunciar puguin fer-ho avalades i puguin protegir a la víctima.

Després el procés de presentació de les queixes em sembla bé que sigui en qualsevol dels dos llocs (Comissió o Unitat). Que l'inici del tràmit pugui ser trucant per telèfon, per mail, entrevista... com la persona vulgui fer-ho.

El que trobo és que no queda clar aquí tampoc és el procés... si llegeixes sembla que sigui només el procés per a casos greus, però la major part de casos que passen no són greus. Que també és difícil, la gravetat s'ha de definir, però quan em refereixo a casos greus em refereixo a coses molt grans. Tots els casos són importants però si algú t'està dient «quedem, quedem, quedem» és pesat però no cal iniciar un Protocol que acaba al rectorat potser és exagerat. Llavors, jo crec que faltaria definir aspectes com què s'entén per més o menys greu per iniciar un procés més administratiu, aquells que pot resoldre la Comissió d'Igualtat com a medidora. Crec que no queda clar això. Aquí diu «inici del tràmit: si la queixa es presenta a la Comissió d'Igualtat d'un centre, aquesta Comissió ha d'informar la Unitat» això em sembla bé, «i en funció de la gravetat dels fets de la queixa» no sé, per mi pot ser greu i per tu no, caldria que algú expert fixés què podem entendre per greu perquè sinó ho sotmetem a la subjectivitat de les persones que estiguin allà. «La Comissió d'Igualtat del centre pot assumir la resolució» hauríem de definir en quins casos, «o pot derivar a la Unitat. Un cop arribi una queixa a la Unitat -ja sigui directament o derivada- la persona responsable pot assumir la resolució o la pot derivar a la Comissió contra la Violència de Gènere» però també, quan es decideix? Això hauria d'estar clar, quan la Comissió o la Unitat pot assumir-ho, o quan el cas es considera prou greu com per crear la Comissió específica.

«La tramitació del procediment en cap cas impedeix que, simultàniament o posteriorment, les persones interessades puguin iniciar els procediments administratius o judicials corresponents» i aquí s'acaba; no queda clar quina actuació hi ha posterior, ni suposant que hi hagi una definició del que es greu no queda clar què he de fer, queda la bona fe del que s'ha fet fins ara que és la mediació. Potser s'hauria de fer un informe detallant si hi hauria d'haver quelcom més sancionador o no.

I en cas que es consideri greu, quan es crea la Comissió contra la Violència de Gènere? O ho portarà directament la Unitat? Crec que tot aquest procediment hauria d'aclarir-se.

Després diu «sigui quin sigui el procés l'informe ha d'anar acompanyat d'un informe amb les actuacions practicades i s'ha de proposar quelcom que és: arxivar la queixa» val, si no trobes prou indicis arxivar la queixa; «incoar un expedient disciplinari o incoar mesures», a mi em falta que entre arxivar la queixa i incoar un expedient hi hagi un element intermedi com mediació.

Hi ha coses a millorar i suposo que es farà, però hem de veure l'aspecte positiu perquè no hi havia res i això és un intent.

- Has dit que estaria bé crear una Comissió de persones expertes, aquestes persones haurien de formar part de la UB o ser externes?

Podrien ser contractades, aquí a la Universitat treballa molta gent contractada. Per exemple resulta que no hi ha cap advocat dels personal docent i investigador que sigui especialista en temes de gènere i hi hagi una persona que sí que ho és i se la pot contractar doncs pot assessorar. Per exemple un professor de la UB no pot estar tot el temps dedicat a la Comissió, si vols una persona que es dediqui a aquesta l'has de contractar, el professor pot donar suport però no pot treballar. Primer s'hauria de mirar si hi ha expertes a la UB i després si pot dedicar el seu temps o no i si vol fer-ho.

- I pensant en la recerca de la neutralitat? Si la Comissió està formada per membres de la UB potser no és del tot objectiva?

Jo crec que això podria crear prejudicis, és a dir, estem prejutjant que els professors en el cas que hagin de jutjar un altre professor estem prejutjant que ja no ho faran perquè són companys. Però si et fixes aquesta Comissió contra la Violència de Gènere no està formada només per professors: «la persona responsable de la Unitat d'Igualtat» seria probablement un professor, «una persona designada per la Comissió d'Igualtat del centre implicat», «una persona especialitzada en l'àmbit jurídic» clar que la designa la Secretaria General però si l'ha de pagar la UB l'ha de designar ella. L'altra cosa és que es podria dir que aquesta tercera persona es consensua però també és difícil, crec que aquí ja hi ha una persona de fora i hi ha una persona de l'Oficina de Seguretat, Salut i Medi Ambient que han portat casos d'assetjament laboral i són gent molt tècnica i correcte. Jo vull pensar que cap de les persones sigui neutral, pots tenir una però la major part de gent el que vol és lluitar contra l'assetjament.

- Et diré algunes mesures o polítiques contra l'assetjament sexual que s'han adoptat a algunes universitats, em pots dir la viabilitat en l'adopció d'aquestes a la UB o bé si ja s'han adoptat quina avaluació faries d'elles?

1) Mostrar un posicionament públic en contra dels assetjaments sexuals.

Sí, això es fa. L'opinió pública s'ha de mostrar, es fa i no passa res.

2) Informar a les estudiants del servei on acudir en cas de patir violència de gènere a la Universitat.

Això es fa, cada any. És estrictament necessari sensibilitzar i fer cursos, però no només des de la universitat sinó des de secundària i des de les escoles de primària; només l'educació i la prevenció pot prevenir l'assetjament.

- En el cas de la UB es fa suficient?

Jo només sé el que es fa a la Facultat. Probablement la UB podria potenciar més tots aquests aspectes i normativitzar-ho, igual que es fan les Jornades de benvinguda. Es tractaria de que totes les facultats ho assumissin i hi hagués dins de la Sessió de benvinguda una sessió explícita a totes les facultats. La Universitat hauria de vetllar perquè això es portes a terme a totes les facultats.

3) Formació i sessions informatives de cara al professorat.

Sí, també. A vegades els professors no són conscients. Hi ha coses que no s'haurien de dir a classe, segurament el professor no ho diu amb mala intenció. Per exemple amb el tema de les dones: jo avui he dit a classe «el llenguatge és tan sexista que si diem 'tots', tots sortirem, en canvi si dic 'totes' només sortirem les dones; doncs en aquesta classe avui quan digui 'totes' sortim totes i tots»; això és cultural, és el procés de trencament dels esquemes patriarcals. Això s'hauria de fer tant en estudiants, professorat i PAS. Jo crec que la Facultat ha fet moltes coses, en la època de la Cristina Carrasco es va fer una jornada per a professors que donava cursos sobre què és violència de gènere, que va venir la Lidia Puigvert per explicar l'experiència i va vindre una experta en dret també. Però sí, això s'hauria de repetir i fer-se més vegades a tots els centres; falta tot un procés de dinamització.

Però això ara és difícil perquè a la Unitat d'Igualtat de la UB no hi ha ningú encara, des del juliol de l'any passat que la Directora va dimitir perquè es volia presentar a les eleccions amb un dels recorables, i des de allà al juliol no s'ha nomenat ningú, és a dir, no hi ha ningú. Les Comissions funcionen per la bona voluntat de la gent que no cobra ni té cap descompte docent, ni té res; tot això també s'hauria de... perquè són hores de treball si es fa bé. Llavors sí, falta molt. També falta per exemple... el Pla d'Igualtat està 'caducat', s'ha d'actualitzar, hi ha un munt de coses a fer però només si es fa un organisme només per això s'avança en el procés, des del meu punt de vista.

- Creus que tot això és una prioritat per la Universitat?

Avui per avui veig que no. Mira, avui una representació dels Presidents i Presidentes de les Comissions d'Igualtat han demanat una entrevista amb el Rector per a demanar 'què passa?'. Hi ha molt de camí per recórrer, hi ha molt de camí però també hem de mirar el que s'ha recorregut i que per sort hi ha persones que estan preocupades pel tema i són capaces, juntament amb nosaltres, de empènyer i posar-ho damunt la taula. Hi ha per exemple un estudiant de doctorat que és el President de la Comissió d'Igualtat de Belles Arts que és molt actiu en la Unitat, però ara la Unitat no té una figura referent. També l'anterior Rector quan va firmar el Protocol va dir que en dos anys estaria feta l'Oficina... del 2011 han passat més de dos anys, no? Queda un llarg camí per recórrer però només la lluita, la constància i la defensa

ens permetran avançar, i això és el que hem de fer cada dia totes nosaltres: sensibilitzar, educar, lluitar, demanar.

7.2. Entrevista 2: membre de la Comissió d'Igualtat de la Facultat de Belles Arts de la UB (26 d'abril del 2017)

- Podem començar per que et presentis i expliquis com va sorgir el Protocol

Jo abans era la Presidenta de la Comissió d'Igualtat de la Facultat de Belles Arts. Les Comissions van néixer fruit de la pressió que va haver a les facultats sobre tot de les professores més feministes; ja feia temps que la Llei d'Igualtat obliga a tenir una Unitat d'Igualtat, llavors a la UB es va donar finalment la forma aquesta de muntar Comissions d'Igualtat per cada facultat i muntar una gran que estava formada per les presidències de cada Comissió.

El tema del Protocol va néixer també fruit de la necessitat. La qüestió és que aquí a la Universitat es barregen dos idees diferents, o sigui, la Universitat per una banda és un espai d'educació superior que té una comunitat formada per tres estaments: PDI, PAS i estudiants; llavors calia donar una cobertura al conjunt de tota la comunitat perquè a nivell laboral la Universitat és una empresa i la Llei obliga a les empreses amb més de 250 treballadors i treballadores a tenir un Pla d'Igualtat i a establir mecanismes per a prevenir però també per a donar resposta a les situacions d'assetjament sexual en el lloc de treball.

Llavors a la Universitat normalment... el que diu la Llei sobre els plans d'igualtat és que han de participar la part social, o sigui tot el que són els sindicats, i en aquest sentit a la UB no ha hagut cultura de participació de la part social no perquè no volgués sinó perquè mai ha estat convidada formalment; ara per primera vegada l'any passat que es va començar a negociar el tercer Pla d'Igualtat sí que ha hagut una petició expressa a la part social perquè formi part d'aquesta negociació, fins ara no.

Llavors el Protocol es va fer amb un grup de treball sorgit de diferents dones de Comissions, jo no hi era en aquest grup de treball però hi havia dones de la Comissió d'Economia, una altra de la Comissió de Biblioteconomia i una altra de Dret, i es va fer el Protocol, es va anar pulint alguns aspectes i finalment es va aprovar, anys després de fer-se, al 2013 a un Consell de Govern. El que passa és que s'ha aprovat i encara existeix molt desconeixement en el conjunt de la comunitat universitària de que existeix aquest Protocol.

El Protocol abans de mirar per on es podria millorar, s'hauria de fer complir. Per exemple, el Protocol parla de en cas que hi hagi un cas d'assetjament s'haurà de muntar una Comissió específica i fins ara no s'ha muntat la Comissió; de moment hi ha casos que han anat

directament a la Unitat d'Igualtat i altres s'han resolt a la Facultat, depenia una mica de la valoració que feia la pròpia Comissió d'Igualtat del centre.

- Has dit que alguns casos es resolen a les Facultats i altres van a la Unitat, en el Protocol hi ha uns criteris pre-establerts per saber quins casos s'han de traslladar a la Unitat o quins es queden a les Comissions?

No, no hi ha uns criteris, el criteri és el de la pròpia Comissió d'Igualtat del centre i en concret de les Presidentes. Si són temes que s'han d'intentar mantenir d'una manera prudent el treballar amb la informació i amb les persones afectades.

Aquí també, que no està contemplat en el Protocol però sí que té a veure també perquè al final tot acaba formant part, és que des de fa un any a la Universitat existeix un servei d'atenció a casos d'assetjament que ofereix l'empresa Conexus, per un conveni al que va arribar la Generalitat amb dues o tres universitats catalanes. I això és bastant important perquè saps o t'enteres que arriben casos en què les dones no es veuen amb forces per denunciar i no es pot forçar a que les dones denunciïn tampoc perquè ha de ser la pròpia dona la que vegi fins on vol tirar, jo crec que aquí les labors de les Comissions d'Igualtat o de les persones que estan allà és acompanyar i fer el que demani la persona amb molta cura. Llavors el servei aquest anava bé perquè és una manera de treballar d'una manera professional el com es recomposava la persona afectada d'aquests casos d'assetjament i ajudava una mica a agafar més força per prendre una decisió en aquest sentit. Jo crec que això s'hauria de recollir també si es reforma el Protocol, el tema de la reparació, el sentit de reparació de la víctima... no m'agrada parlar de víctimes, són víctimes però bé...

Després, una altra qüestió que s'hauria de revisar en el Protocol és el tema dels casos d'assetjament de les facultats... crec que s'hauria d'anar sempre directament a la Unitat i treure -ho del context de la Facultat per evitar estar condicionades per estar tant properes a les persones que puguin exercir aquesta...

- Qualsevol cas?

Sí, jo crec que sí. Amb un ajut especial de les persones de la Comissió de la Facultat però crec que ajudaria bastant si això ho portés gent de fora de la pròpia Facultat.

- De la Comissió que parlaves, que encara no s'ha format, i alhora pensant en el paper que té Conexus, creus que la futura Comissió hauria d'estar formada per persones de la comunitat universitària de la UB o per externes?

Crec que seria interessant que n'hi hagués de fora de la Universitat i persones professionalitzades en l'àmbit de les violències masclistes perquè tenen una altra perspectiva i una altra manera d'analitzar les violències masclistes.

Una altra cosa que no queda clara en el Protocol és tot el tema de la prevenció que és tan important com el tema de poder parar amb contundència un cas d'assetjament; també ho han d'encarar persones formades en perspectiva de gènere, això és fonamental. Tenir perspectiva feminista, parlo clarament de perspectiva feminista perquè aquí hi ha un plus que l'horitzó el posa en la voluntat de transformar les relacions de poder que hi ha entre les dones i homes en aquesta societat; jo crec que aquesta Comissió hauria d'estar formada per gent externa, gent interna també, i persones formades en perspectiva feminista.

- Potser així s'evitaria també això que deies: si ets més propera a la Universitat el teu punt de vista és menys neutre?

Sí, efectivament. I després també perquè pensem que d'alguna manera la gent que fa aquesta tasca hauria de ser més professional perquè a vegades ens poden arribar casos pels que no estem preparades i no sabem ben bé... ens empeny el sentit comú però hi ha persones formades per poder treballar amb persones que estan en una situació de violència.

- Ara que feies referència als casos que us arriben, tu durant quant temps has format part de la Comissió de la facultat?

Jo he format part 8 anys.

- I us han arribat molts casos?

No, a la facultat no. Però que no arribin no vol dir que no passin. És igual que el darrer estudi que ha fet l'Ajuntament que avalua el circuit d'atenció a les violències masclistes, planteja que només arriba a denunciar un 7% dels casos. Si això és així vol dir que a la Universitat també és una part mínima de les persones que es troben en situació de violència les que s'atreveixen a denunciar. Potser una de les investigacions que s'hauria de fer seria veure per què a les universitats no es denuncia, segurament és extrapolable al conjunt de la societat.

A la Universitat una de les coses clau és que no es denuncia perquè no se sap que es pot denunciar, això és fonamental i això és donar visibilitat al Protocol al màxim possible. Segon és perquè no hi ha confiança, no denunciaràs una cosa en el que no confies perquè dius «denunciaré, passaré per tot un camí d'espines perquè a sobre no em resolgui res sinó al contrari perquè a vegades hi ha processos de re-victimització».

Després hi ha un altre problema que és que hi ha un procés previ que moltes vegades les dones que vivim situacions de violència de gènere no som conscients de que estem vivint situacions de violència perquè aquesta violència s'interioritza de tal manera que no penses que això que t'està passant és violència i que t'està fent mal. Llavors, aquí és molt important la prevenció perquè donarà claus a les persones susceptibles de viure violències per poder identificar i per poder posar límits. Per això és tan important la prevenció, es molt important en el conjunt de la societat i en la universitat, i la Universitat hauria de donar recursos, hauria de posar tots els recursos de món perquè això no passés, és responsable de... pensa que estem parlant d'una comunitat de 80.000 persones, estem parlant com si fos una ciutat.

I s'hauria de clarificar molt a la Universitat el circuit d'atenció de la violència perquè ara més o menys que portem temps treballant amb el Protocol sabem que hi ha la Unitat d'Igualtat i que hi ha les Comissions però per exemple a nivell del PAS hi ha persones que han viscut situacions de violència i no van a la Unitat sinó que se'n van al OSMA que és l'Oficina de Seguretat i Medi Ambient de la Universitat que és tota la que treballa els plans de riscos i els riscos psico-socials de les persones; llavors això de tenir dues finestres... a més intuïm que a vegades hi ha poca comunicació interna. S'hauria de clarificar i protocolitzar molt més el que són les actuacions de les diferents instàncies.

- A nivell de la UB com es podria treballar la prevenció?

Algunes mesures concretes passarien primer per fer una formació intensiva al professorat. O sigui estimular el professorat... el que passa és que el professorat ara mateix té una malaltia molt greu que és la precarietat, llavors com exigeixes a professorat que està cobrant 400 o 500 euros al mes que es formi? Tot i que probablement aquest professorat serà el que menys ho necessiti, potser hem de mirar més a titulars... perquè el tema del assetjament està lligat a temes de poder de les persones, el poder no necessàriament s'exerceix de catedràtic a becària sinó que el poder també el dóna el patriarcat als homes i per això també ens trobem amb situacions entre estudiants, no necessàriament l'assetjament és entre professorat i estudiants. Llavors, la formació és on hauria d'haver més recursos.

Hauria de formar part dels itineraris curriculars als ensenyaments tot el tema de la prevenció. I, és que no podem parlar de baixar el nivell de violència contra les dones en la societat sense elaborar altres mesures que acompanyin això... que tenen a veure amb l'empoderament de les dones. Per exemple, fer cursos d'auto-defensa a la Universitat. Els cursos d'auto-defensa estan basats en donar seguretat a les dones, fer-les fortes o saber com reaccionar.

Ha d'anar acompanyat també de tot el tema que a l'ensenyament mitjà o primari es para de co-educació, en aquest sentit s'hauria de veure com s'inclouen d'altres referents dones en els

itineraris curriculars de les assignatures. Donar valor a la contribució de les dones en el coneixement, s'ha de donar valor; tu pots exercir violència contra allò que està menyspreat per la societat.

Llavors s'ha d'elaborar un pla estratègic que vagi per diverses bandes i s'ha de ser molt contundent amb els agressors, i si s'ha d'expulsar se'ls expulsa.

- No es pot actuar només en l'àmbit dels assetjaments sexuals si no es crea tot un clima...

De respecte. Que vagi més enllà de la violència.

I a més entenent que les violències no només són les físiques, ni són només les que es donen en entorns afectivo-sexuals sinó que van molt més enllà. Per exemple, tolerar que hi hagi cartells anunciadors de festes en què les dones surten objectualitzades perpetuant la idea de que la dona estan per agradar als homes o per fer servir els cossos de les dones com objectes per atraure més gent... la Universitat s'ha de posicionar aquí. Si se sap, per exemple, on hi ha pràctiques que són perniciosos per les dones, s'han de prohibir aquestes festes sense tenir por.

La Universitat ha de ser valenta. El que passa és que per arribar a això s'ha de tenir consciència, i és molt difícil. És molt difícil que els equips directius que han forjat la seva carrera acadèmica a anat en una onda diferent, que si tot són homes: barons, blancs, adults, amb una senyora segurament que els hi ha facilitat la vida per poder tenir aquestes carreres que tenen...

Aleshores, què ens queda? La pressió.

- Ara mateix creus que és una prioritat per la Universitat tots aquests temes?

Hauria de ser-ho però no ho és. A la Universitat ara mateix hi ha altres prioritats.

Però la Universitat no és aliena a aquestes maneres de funcionar, probablement els discursos són discursos que parlen d'igualtat i tal i no sé què... el que passa és que ara ja no ens valen les paraules, no ens hem de conformar les dones feministes amb les paraules dels polítics, del que diuen i dels compromisos, aquí el que compten són les accions i concretant quina és la partida pressupostària que donaran a fer això. Aquí és quan es mesura de veritat la voluntat política; quants diners dedicaràs per fer això? I aquí és quan ja no tenen paraules.

- Tornant al Protocol, parlàvem del fet de denunciar... el Protocol defineix que la víctima sempre ha de donar el permís per posar la denúncia menys en els casos greus però no hi ha uns criteris per definir què és greu. Creus que això s'hauria de modificar?

S'hauria de tipificar. No hi ha un tema clar dels criteris que hi ha per fer l'avaluació del risc. En un nou Protocol s'hauria de pensar quins criteris s'utilitzen per ponderar el que seria una avaluació de risc i mesures associades a cada nivell de risc. Això caldria.

I tot això portat a fora de la Facultat... el més important de tot és acompanyar a la víctima, fer un bon acompanyament perquè és la que pateix, és la que necessita ajuda. Jo sempre respectaré el que em digui la dona que ve, i si no ho veu la respectaré i l'acompanyaré. Ja prou li ha costat prendre la decisió, de vegades per una dona parlar i explicar i sentir-se escoltada i reconeguda, fer-la entendre que no li passa a ella perquè és un tema personal sinó que li passa per com està organitzat, com s'utilitzen les violències... amb això ja li dones força i quan veus que es sent millor dius «té sentit». Però és complicat perquè el patriarcat està molt ben organitzat a la Universitat, i les complicitats entre barons existeixen.

- Tot això dificulta...

Dificulta molt. Sense entrar a debatre en la teoria anglosaxona de les víctimes de segona i tot això que jo no entro perquè... no perquè no ho cregui sinó perquè a mi m'és una mica aliè. Però sí que és cert que a vegades denunciar es pot tornar en contra de la persona que ho diu, tant de la persona víctima, si es ella que ho diu, com de la persona que en aquell moment està liderant aquest procés de denúncia pública.

Llavors, el que hem de fer també les feministes i les que estem en processos de defensa dels drets humans en aquest nivell és formar-nos una mica a nivell jurídic. Temes bàsics de què puc fer, què puc dir, què no puc fer... Per exemple, en casos de, ja no dins la Universitat sinó més enllà, una de les recomanacions que fan les advocades és agafar totes les proves que puguis, agafar tot el que puguis de correus, missatges, coses que t'hagin escrit, etc. tot això guardar-ho.

- Potser és necessari formar-nos en dret perquè sinó ens queda una mica gran tot aquest tema.

Potser. O no, també tenim companyes advocades que estan disposades.

El que parlàvem abans, què podem fer? Doncs xerrades sobre això a la Universitat. Formació en l'àmbit jurídic.

L'altra és afavorir l'associacionisme entre noies. Això és preventiu, dissuasiu, és empoderador, és molt important. És molt important que les dones tinguin altres referents.

- En el cas de la UB, quin rol poden tenir les estudiants en el procés de denúncia i resolució?

L'anterior Delegada del Rector, la Trinidad Donoso, tenia un pla que... per això es va fer un taller contra les violències masclistes l'any passat, que era formar als estudiants, dones i homes, com antenes detectores de casos d'assetjament, es tractava d'expandir aquestes antenes receptores. El que passa és que va ser molt incipient.

Però sí, jo tiraria per la línia de difondre i que hi hagi dones estudiants, i homes també si es volen organitzar endavant, capaces de detectar i poder denunciar. El que passa és que també és cert que el tema violència és molt complicat perquè a ningú li agrada posar-se en una situació de víctima. O sigui, té un punt en la lluita contra les violències que costa d'actuar perquè no ens agrada veure patiment. Aquí tenim un repte les feministes que és donar la volta i començar a sortir-nos d'aquesta manera de veure les violències... a amb força, assenyalant els culpables directament.

- O sigui, ara hauríem de passar a assenyalar els culpables?

Sí. Ens hauríem d'organitzar i fer això.

Per exemple a nivell més general, sabem que els jutjats de Catalunya són els jutjats que més ordres de protecció deneguen de tot l'Estat Espanyol i hi ha jutges i jutgesses que tela... començar a assenyalar els culpables perquè denegar ordres de protecció de vegades implica assassinades. És un tema que a nivell social no se li està donant la resposta que requeriria. I només parlem de les mortes... o sigui, totes les que estan patint situacions de violència... si és un 7% només el que denuncia.

- No s'identifiquen determinats comportaments com violència fin que no es una mort.

Clar.

- I a la Universitat esperem que mai es doni una mort, llavors la majoria de comportaments que es donen no s'identifiquen com assetjament o...

Clar.

Perquè per exemple les violències que es donen dins de les relacions afectivo-sexuals estan molt lligades a la idea d'estimar a l'altra persona; la ideologia de l'amor romàntic ha fet molt de mal perquè és la que sosté aquestes situacions invivibles per les dones perquè pensen que això és amor, es disculpa totalment al agressor.

Després també hi ha molta incomprensió, ignorància i prejudicis a nivell social. «Ella està maltractada pel seu marit però està amb ell i ha tornat», comentaris que es poden fer a jutjats o a comissaries de «viene a denunciar però después volverá con él».

- Falta una mica d'empatia...

Falta empatia i falta tenir consciència de com són les situacions reals de moltes dones. (...)

- En molts casos també està la idea de que la dona és la que ho provoca, la que busca la situació...

Sí, aquí hauríem de fer una anàlisi del tema de les violències masclistes, de la funció que tenen a nivell social. Una de les funcions clares és la correctiva per les dones que vulguin sortir-se d'aquesta subalternitat social en què estan. La violència de vegades sí que serveix per recordar a les dones quin és el nostre paper en el món, i d'altres és per castigar-nos. Castigar a les que han fet alguna cosa no desitjada ni que estigui en els plans previstos dins d'una relació de parella per exemple, o a nivell social. «Perquè camines sola a les 3 de la matinada quan no hauries d'anar» o «Perquè vas vestida de determinades maneres», o sigui és una manera d'alliçonar a les dones en el seu mandat de gènere.

- Ara que deies això de caminar sola a les 3 del matí... totes hem assumit que caminar sola a les 3 del matí és un «problema», l'escenari de caminar sola a les 3 del matí ja s'associa a que et pot passar alguna cosa perillós però és que caminant sola per la Universitat a les 10 del matí també estic en risc perquè també em pot passar qualsevol cosa.

Sí, clar. Les violències cobren una altra forma allà.

- Ni la Universitat, que és un espai educatiu, públic, etc., ni la Universitat és segura per les dones.

No, no. La Universitat forma part de la societat; la societat és masclista i la Universitat és masclista també.

Tot i que hauria de fer un gran esforç per no ser-ho. No ser-ho és difícil, però com a mínim posar mecanismes per poder ser-ho menys, per poder facilitar la participació de les dones a la vida universitària, a les carreres professionals, per formar a persones que després ocuparan llocs determinats en la construcció de la societat.

- Parlàvem abans de la formació del professorat... els típics exemples que es fiquen a classe. Jo tinc una amiga que fa ADE i m'explica que està el típic professor, que sempre són homes a més, posant l'exemple del «jefe» home i la secretària dona.

Sí, els imaginaris aquests d'organització masclista... això s'ho han de mirar.

Aquesta formació del professorat és bàsica.

I després per exemple en el desenvolupament de les carreres professionals que es pugui incentivar la formació del professorat en perspectiva de gènere; que els reporti alguna cosa beneficiosa. Que conti, que sigui determinant. De la mateixa manera que la formació amb perspectiva de gènere ha de ser determinant per exemple pels professionals que estan en el circuit d'atenció de les dones en situació de violència per entendre la situació, el professorat també perquè estan educant.

- Així també es crearia aquell clima que dèiem. Si no es crea l'espai no es pot actuar contra els assetjaments.

Sí. S'ha d'arribar a un moment en què sigui intolerable. Ja no segons quines accions sinó segons quins comentaris.

(...)

A vegades quan fas intervencions així el problema ja no és el que li estàs suggerint que es miri com ho està dient o el que està dient, sinó que companys i companyes que defensin aquestes posicions... que dius «no pot ser».

- Per anar acabant ja et diré algunes mesures o passos a seguir perquè la institució faci el procés de transformació cap a un espai de tolerància zero. Et vaig dient les mesures i em dius si creus que s'han dut a terme a la UB, en cas que s'hagi fet com ha sortit, si seria viable fer-ho, etc.

1) El primer pas seria mostrar públicament el rebuig cap a la violència de gènere.

No s'ha fet. I efectivament s'hauria de fer. La Universitat hauria d'elaborar un Protocol de dol, no només del personal propi que forma part de la comunitat sinó per altres casos. Per què fem un minut de silenci quan hi ha atemptats a París? I hi ha altres casos, per exemple les 30 nenes que van cremar a Guatemala i no es va dir res. Hi hi vides que velen més que d'altres? S'haurien de revisar els protocols de dol de la Universitat: per què unes vides li dol més que d'altres? I s'hauria de pensar quins protocols de dol s'haurien d'establir: podria ser a nivell comunicatiu per exemple, la web.

2) Després la creació d'una Comissió.

Hi ha una Comissió d'Igualtat (Unitat d'Igualtat) però no està la Comissió de la que es parla al Protocol, que es diferent. Hi hauria d'haver una Comissió d'Igualtat de la UB però en la que participés més alumnat i PAS perquè actualment participen les Presidències de cada facultat

que quasi totes són professores. Estaria bé que en aquesta Comissió d'Igualtat hi hagés alumnes i PAS. Crec que les alumnes poden ser més crítiques que les professores.

3) Informar dels serveis de la Universitat.

No s'ha fet suficientment. Això es deixa una mica a la voluntat de cada centre. Jo sé que a Econòmiques és on més s'ho ha 'currat' perquè al menys algun curs dins la carpeta per alumnes de primer han posat el tema de la Comissió d'Igualtat, com funciona, etc. Però això no es fa ni molt menys... Jo crec que hauria d'haver una campanya a nivell de la Universitat i explicar el Protocol, etc.

- Potser hi ha moltes coses que es deixen a nivell més local i caldria més contundència?

Sí, es deixa... el problema ara mateix tant des de les polítiques d'igualtat com des de les lluites contra les violències en l'àmbit de la Universitat, és que es deixa molt de la mà de la voluntat de les persones, no forma part de l'estructura. I clar, si depèn de la voluntat de les persones ens estem arriscant a que hi hagi anys que a ningú li importi, que no hi hagi feministes... i que no es faci res. Ha de ser estructural el tema.

4) Informar de què és violència.

Divulgatiu, sí. Això hauria de formar part de les campanyes de prevenció.

No s'ha fet.

De fet, el que s'ha fet de violència, a la Universitat, que s'han fet dos anys dues campanyes amb alumnes, s'ha fet perquè s'ha demanat subvenció a l'Ajuntament de Barcelona, no s'ha fet amb recursos propis. Les formacions que ha vingut gent de fora a fer-les s'han pagat amb una subvenció de l'Ajuntament. Ara mateix la Universitat no dota de prou recursos a tot això per poder fer el mínim que ha fet fins ara.

- Ara mateix és viable fer això doncs?

Sense recursos no, clar. Es necessiten recursos.

- Potser sí que es podria fer però no és una prioritat ara mateix?

Clar. De moment no, haurien de canviar molt les coses.

- Igual amb les jornades, formacions, tallers, etc.

Aquí les activitats aquestes que s'han fet de violència donaven crèdits, i això està molt bé perquè estimules l'alumnat perquè s'apunti.

- Per acabar, alguna altra mesura...?

Han sortir algunes mentre parlàvem...

La prevenció és bàsica.

L'actuació contundent bàsica també.

La formació al professorat és bàsica.

- És viable ara fer formació al professorat?

Sí. Això sí perquè no suposa diners. Això és canviar algun dels cursos que tenen programat i posar temes d'aquests.

I formar al PAS també és viable perquè hi ha cursos de formació.

Justament aquí si hi hagués voluntat política es podria fer perquè no és una qüestió de diners.

7.3. Entrevista 3: membre de la Xarxa Solidària de Víctimes de Violència de Gènere a les Universitats i víctima d'assetjament sexual a la UB (3 de maig de 2017)

- Podem començar per que m'expliquis quin és el treball de la Xarxa, com va sorgir?

Està molt relacionat perquè realment la història d'aquest Protocol és molt interessant perquè realment el Protocol s'aprova després de la denuncia, i la Xarxa surt arran de la denuncia.

Al 2011 vam posar la primera denuncia i al posar la primera denuncia, al setembre, no hi havia el Protocol signat encara, s'estava fent des de l'estiu. Llavors es va aprovar al novembre i es va posar en marxa, també hi ha més coses entremig... que al principi també doncs la Comissió d'Igualtat tampoc van veure molts indicis. O sigui era el catedràtic Ramon Flecha que posava la denuncia per mi amb els meus e-mail com a prova, això va ser el principi. I la Comissió d'Igualtat deien que no era prou fort com per obrir el cas i llavors el que va fer el Ramon Flecha és que al posar la denuncia aquí també la va posar a Harvard perquè el catedràtic assetjador signava els seus e-mails també indicant que era professor de Harvard. Harvard és una universitat que té molt clar que té un posicionament molt en contra de la violència de gènere i té molts mecanismes i protocols, llavors utilitzar el nom de Harvard sense pertinença ja és dolent però fer-ho en uns e-mails amb contingut assetjador és encara més problema. En Ramon va informar a Harvard de que això estava passant i de Harvard van enviar un e-mail a

la Degana de la Facultat i la van informar de que ells anaven a investigar aquest cas perquè no podia ser que aquest professor signés amb el nom de Harvard.

En aquell moment, dos dies després, va ser quan la Comissió d'Igualtat va decidir que iniciava el cas amb els meus e-mails només. T'ho explico així de clar i és molt important perquè tot això ells ho han anat canviant, expliquen les versions de forma diferent i evidentment que neguen la intervenció de Harvard però és molt clau perquè va ser quan ells van veure que ho sabien a Harvard i llavors van dir «ostres, si això ho saben allà hem de fer alguna cosa aquí». Això va ser al octubre, i el 4 de novembre s'aprova el Protocol.

Nosaltres ja hem publicat la cronologia i tot i ara queda molt clar que és així però ells han intentat negar fins i tot això, dient que el Protocol ja s'havia aprovat abans o dient que si han posat en marxa el Protocol és perquè han arribat casos més greus, i això no és cert perquè el segon cas més greu va ser una noia que era companya meva, que la vaig portar jo mateixa perquè quan vam posar la denuncia i es va iniciar el Protocol el primer que vaig pensar va ser que potser hi havia més casos.

I va començar així, tal com diu el Protocol es crea una Comissió, etc., tot això es va fer, pas per pas. Aquesta Comissió al gener de 2013 va fer un informe, van enviar aquest informe al Rectorat, van estar un temps fins que al Rectorat van dir que no podien fer res, van obrir un expedient disciplinari al professor aquest que assetjava però ell seguia fent classes. Llavors va ser a l'estiu que van passar el cas a fiscalia. El cas arriba a fiscalia i... després, clar, nosaltres també... tot el procés de declarar. Com a víctimes declarem davant la Comissió Ad Hoc aquesta que diu el Protocol, després Serveis Jurídics crea una Comissió on hi ha un instructor que és un professor de dret que comença a entrevistar a tothom i després d'aquesta primera declaració a Serveis Jurídics, que ja és a segona per nosaltres, s'obre l'expedient, i després de l'expedient quan ja han decidit que enviarien el cas a fiscalia ens tornen a cridar a un segon instructor perquè ratifiquem els fets i anem a fiscalia.

Imagina tot el que això implica per unes persones que estan sent víctimes. I no només és dur el procés d'explicar-ho sinó el qüestionament, és a dir, com ens tracten o com ens pregunten les coses en aquestes declaracions.

Llavors, estem al 2013, anem a fiscalia, declarem també a fiscalia que ja era la quarta vegada. I al setembre tenim l'informe de fiscalia, i en l'informe de fiscalia diu que hi havia delicte, que era la primera conclusió més important de l'informe, que hi havia delicte perquè aquest professor havia assetjat sexualment a 14 estudiants i es mereixia un delicte de presó de no sé quants mesos i una multa de no sé quant, però que això no es podia fer perquè els casos havien prescrit i arxivaven la denuncia.

Però el que pot ser d'entrada una mala notícia en realitat per nosaltres va ser bona perquè era la primera vegada que algú com fiscalia donava veracitat als fets que nosaltres declaràvem, i el que tothom sabia durant 30 anys que estava passant, però per primera vegada ja ningú més podia dir «això no està passant aquí».

Llavors, aquestes 14 víctimes no ens coneixíem moltes de nosaltres, jo coneixia a algunes perquè li havia anat a dir jo «a mi m'ha passat això» i a veure si li havia passat alguna cosa a ella i si volia explicar-ho. Després de tot, amb l'informe de fiscalia ja s'ha acabat el procés perquè clar durant l'informe ens deien «tot és anònim», anàvem a declarar i quan un entrava a una sala l'altre sortia perquè no ens trobem. Llavors quan acaba ens trobem les 14 víctimes i decidim «què fem? Tenim un informe que està dient això. Hem de fer alguna cosa perquè aquest professor està fent classe», la llei no està amb nosaltres però a nosaltres ens preocupa la realitat que segueix igual, llavors vam demanar reunió a la Comissió d'Igualtat, al Deganat, al Rectorat... i ens vam reunir amb la Degana i amb la Presidenta de la Comissió d'Igualtat i ens van dir de tot però bàsicament que no difonguéssim l'informe i que no féssim res.

Llavors nosaltres vam veure clarament que no anàvem a fer res, de fet era clarament que volien negociar amb ell una renúncia i recordo una companya de la Xarxa dient «però esteu esperant un acte moral d'una persona que no té moral?», llavors vam anar a la premsa i ens vam crear com a Xarxa en aquell moment, vam dir «Hem de fer alguna cosa. Ens hem de donar suport les unes a les altres». I va ser així com a Xarxa que vam anar a la premsa per ficar pressió perquè la Universitat actui, que és una mica l'efecte de les xarxes. I al febrer del 2014 vam obrir la pàgina del Facebook i va ser quan va ser una cosa pública, quan ja tota Espanya i més enllà podrien veure tot el que estàvem fent.

I la mobilització estudiantil va ser molt important en aquell moment, es van començar a mobilitzar, a recollir firmes, etc., la Xarxa va tenir molt el suport de l'assemblea. I això era la primera vegada que passava, perquè el moviment estudiantil sempre ha estat molt actiu en contra de les taxes, tallant la Diagonal, 'empapelant' la Facultat... però en contra de l'assetjament sexual a la universitat mai i per primera vegada teníem els cartells als passadissos. I això va ser un canvi, va ser de les primeres accions que vam fer des de la Xarxa per conscienciar a l'alumnat i de trencar el silenci.

- La Xarxa actua només a Catalunya, a la Universitat de Barcelona...

No, la Xarxa és a nivell espanyol. Surt d'aquest grup dels 14 però a partir de llavors se sumen més casos, se sumen més persones que han estat víctimes d'altres tipus d'assetjament, per exemple assetjament entre iguals, gent que ha estat assetjada al màster... tot aquest tipus d'assetjament també es donen a la Facultat, només és que és més ràpid i se solucionen

perquè la Universitat doncs si és un estudiant doncs es posiciona i busca formes però si és un professor doncs ja és una altra cosa perquè hi ha relació de poder.

Va ser així, es va sumar gent i ara hi ha 1.600 seguidors i ens van contactar d'universitats espanyoles, de la Computense, de Granada, de València, etc., i tota la part de Llatino-amèrica bastant també, Colòmbia, Venezuela... gent que ens escrivia «això passa aquí», «a mi també m'ha passat», molta solidaritat en aquest sentit.

Altres coses que fèiem... vam veure que havíem de fer com «què és assetjament i què no és assetjament», uns 'panfletos' que fèiem amb situacions són assetjament perquè la gent ho sàpiga. Perquè es crea molta confusió i és important aclarir que el problema no és que un professor et convidi a un cafè, el problema no és el cafè, el problema no és que et diguin no sé què, el problema és que utilitzi el seu poder per assetjar. Llavors deixar molt clar quines situacions, quin contingut, són normals i quines no són normals, que l'alumnat identifiqui quan està patint assetjament i quant no. I vam començar a fer 'panfletos' d'aquest estil, també dient «la violència existeix», les dades de la recerca perquè teníem la recerca que hi avalava: que si un 62% a Espanya coneix casos i ha patit assetjament i en una classe són 120, a veure algú hi ha. Llavors era una mica començar així, amb els 'panfletos' i després doncs fem altres coses com cinefòrums i coses així.

- El rol de la Xarxa quin seria?

El rol de la Xarxa són dues coses com molt clares. Per una banda és posicionament... Hi ha com una cosa gran, els principis de la Xarxa, i després com dos efectes d'aquests principis. Llavors els principis són de posicionament, sempre a favor de la víctima, no dubtar mai de la víctima; a Estats Units està molt estipulat creure, donar suport, mai qüestionar, escoltar, etc. Llavors això fem, aquest suport entre iguals, ser el suport que la víctima necessita sempre: si vol denunciar o si no, faci el que vulgui la persona. I hem fet aquest suport, i a nivell individual jo he agafat trucades a les 10 de la nit un dissabte perquè algú estava tenint un moment difícil, perquè és molt dur i sabem el que és, sabem el que implica i que té efectes sobre la salut de les persones, té efectes professionals i efectes personals. Llavors és sobre tot aquests principis i no dubtar mai, i molt de l'empoderament de les víctimes.

Les dues coses que això ocasiona és aquest suport que és tant necessari per tirar endavant una denúncia... nosaltres en els nostres dos anys de procediment i després, totes les represàlies que hem patit, les conseqüències sobre una nota, etc., clar, tot això si no tens algú amb qui compartir-ho és molt difícil, ho deixes, és a dir, les víctimes que no han tirat endavant casos d'assetjament és perquè han estat soles. Aquesta és la diferència de la Xarxa, que en el moment en què arriba la Xarxa jo puc tirar endavant una denúncia, jo puc fer la tesi, tu pots

fer el treball, etc., abans no perquè acabes sol, perquè ningú et protegeix, i coneixem de víctimes i denúncies d'abans aquí a aquesta casa que han acabat sense tenir èxit a l'acadèmia i soles.

Per tant, aquesta és una part, aquest acompanyament entre iguals, i l'altra és doncs que aquesta mobilització fa pressió sobre la institució perquè actui. És a dir, tot el que la Universitat ha fet, que ha fet coses, o tot el que el departament ha fet, ha estat gràcies a la mobilització de la base, i la base som les persones més dèbils: les víctimes i també els activistes, perquè hi ha molta gent a la Xarxa que no és víctima. Llavors, que (el catedràtic) estigui dos anys fora de la Universitat és gràcies a això, que després es vulgui re-incorporar al 2016 i en 3 dies els estudiants recullin 1.000 firmes perquè no s'incorpori és una pressió per la Universitat... i han aconseguit la incorporació perquè la Universitat s'ha posat en contra nostra i en contra del centre de recerca que ens ha donat suport i el que han fet és criticar-nos a nosaltres i a aquest centre per desviar el debat cap a les difamacions més greus que s'han fet mai a les persones que sempre han estat posicionades contra l'assetjament sexual a la Universitat i en canvi tapar l'assetjament, que és donar suport a l'assetjador. I quina conseqüència té tot això, doncs que tenim aquest assetjador incorporat al Departament, i persones com nosaltres (les víctimes) també som part del Departament, per tant el Departament també veu com una pressió per posicionar-se i el que decideixen fer és una carta cap al Rectorat perquè aquest professor no doni classes perquè Fiscalia ha demostrat que ha assetjat. La carta del Departament i el fet que ara no estigui donant classes i que estigui al Departament i tingui allà un despatx però no estigui en contacte amb alumnes és també conseqüència d'aquesta mobilització estudiantil. Jo recordo que a la reunió deien molt «és que si acceptem els estudiants la liaran», tenien molta por de que els estudiants empaperessin la Facultat, li tiressin tomàquets a les classes, etc. Ha canviat tant tot el context que aquest professor no estaria donant classe mai perquè li tirarien tomàquets i ous a la cara. Ja s'ha perdut la por, s'ha empoderat aquest moviment i això és fruit de la feina de la Xarxa que té aquest efecte sobre la institució tot i que no és el seu objectiu directe, l'objectiu directe és evitar l'assetjament o prevenir-lo i recolzar a la víctima.

- Creus que la resposta de la Universitat hagués estat molt diferent si no hagués existit la Xarxa i no hagués hagut mobilització de les estudiants?

Clarament. Si aquest professor ha estat assetjant 29 anys, en el moment de la denúncia, 5 o 6 estudiants cada any... això és degut a una falta de resposta per part de la institució. Quan expliquem això als Estats Units no s'escandalitzen amb el professor que assetja sinó que s'escandalitzen amb qui deixa que aquest professor assetgi. A més, és que és un perfil de professor que no assetjaria fora de la universitat, o sigui ho fan perquè tenen la protecció

universitària. No només que sense la Xarxa la Universitat hauria actuat diferent sinó és que inclús amb la Xarxa la Universitat ha volgut tapar-ho molt posicionant-se al seu costat.

- Una de les principals funcions de la Xarxa seria la pressió?

Una de les principals funcions de la Xarxa és el suport a la víctima, aquesta és la principal. I això té un efecte, només amb el moviment ja s'aconsegueix.

També un tema important és que no és un únic professor, per això és trencar amb el poder, aquest és el tema. El problema, jo recordo que també m'ho vaig preguntar jo quan vaig començar la tesi «per què passa això? I per què és tan difícil acabar amb un professor que assetja si ningú vol que assetgi?», ningú vol, la Degana no vol perquè és un problema i ningú vol problemes, però un cop tens el problema què fas? Intentes tapar-lo o fas alguna cosa, i el que han fet és intentar tapar-lo.

I ens han atacat a les persones que ho hem fet, aquest és un tema molt important. La Xarxa per moltes persones va significar la primera vegada que algú les ha cregut perquè el que ens hem trobat és que la Universitat i les Comissions d'Igualtat han anat en contra sempre, atacant a les persones que parlaven; anar en contra meva al màster quan poso la denuncia, totes les represàlies que representen per les víctimes el denunciar és un missatge no només per mi sinó per totes les altres persones de «no ho facis perquè et passarà això», i també el que diem de l'assetjament de segon ordre que és molt important perquè és impossible acabar amb l'assetjament sexual directe si no acabem amb l'assetjament sexual de segon grau perquè si a una persona que a mi em dona suport també l'ataquen doncs no em donarà suport. Si tu vols defensar a una amiga a la que estan assetjant i saps que això farà que no acabis la carrera doncs no li donaràs suport.

A partir d'aquí, tot el que m'ha passat a mi amb la tesi que no m'han volgut deixar-la presentar. És un missatge per l'altra gent de «no facis tesis així», per això que el fet de que la tesi es presenti, de que tinguem èxit, de que la Xarxa no pari de sumar gent, etc., és un exemple d'èxit perquè més gent se sumi, perquè més gent faci treballs, perquè més gent es posi, etc. Si jo no presento la tesi mai i acabo destrossada doncs el missatge és «no facis la lluita perquè la lluita acaba amb tu». I això és gràcies a la Xarxa perquè empodera a les persones que ho fem i diu molt clares les coses.

Tota la gent que a mi m'ha donat suport... si critiquen al meu director de tesi per què és? Perquè està donant suport a una tesi així i ja està, és així. Llavors el problema es diu assetjament sexual i ja està, ens podem inventar mil altres mentides, difamacions i atacs però és que el tema és un i és molt arrelat. Per tant, acabar en 3 anys amb 30 anys d'estructura que ha anat mantenint és molt difícil.

I molta gent que ha callat. Hem començat a posar nom a un fet que tothom sabia que estava passant, que és l'assetjament de segon ordre. Perquè callar o atacar, reproduir una mentida és reproduir l'assetjament, llavors per primera vegada estem dient «tu ets un assetjador perquè m'estàs dient això o perquè estàs reproduint una mentida sense cap base, per tant, estàs deixant que l'assetjador faci de les seves» i això ha estat un fet molt important i molt clau perquè molta gent durant aquests 30 anys ha dit «jo he estat al mig, neutral», em deien això «la meva postura és neutral» i jo no podia amb aquesta paraula perquè estic farta de la vostra neutralitat perquè el que ha significat la vostra neutralitat... no fer res és que 5 o 6 víctimes se sumin cada any. Llavors quan jo entro en la tesi amb què significa això per les víctimes anem trobant que significa depressió, insomnis, suïcidis, etc. És que estem parlant de coses molt importants... deixar la carrera acadèmica, després venen les gràfiques de tisora de que no hi ha dones catedràtiques, doncs com n'hi ha d'haver si la universitat no és un ambient confortable per les dones?

És dir les coses pel seu nom, i això ho ha fet la Xarxa amb aquest empoderament de de que ningú ens pugui dir res perquè som més. Tot això va canviant discursos i va cavant, ara hi ha gent que ens està demanant perdó i ara hi ha gent que per fi està veient que han reproduït un discurs...

- Per què creus que es dóna aquest suport als assetjadors, per què es legitimen d'aquesta forma els assetjaments?

Hi ha varies raons. Una és pel poder que tenen els assetjadors i la debilitat que tenen les víctimes. Per tant, en la universitat feudal, basada en la jerarquia de poder, doncs et surt més a compte, tens més a guanyar, posicionant-te amb el poderós que no amb el dèbil. Realment és molt valent algú que es posiciona amb la víctima. El catedràtic Ramon Flecha que denuncia per mi perquè jo al màster li dic «no sé què fer, em passa això, aquest tio m'ha tornat a escriure i vull fer alguna cosa però no m'atreveixo a denunciar», perquè no sabia què fer, una noia al màster, qui m'hagués fet cas a mi? I em diu «jo denuncio per tu». És un posicionament on no té res a guanyar sinó al contrari. La gent el que fa és posicionar-se amb qui té més poder.

Després també en aquesta jerarquia... els que més assetgen és un perfil amb molt de poder, què significa? Que molta gent els hi deu favors. Com està la societat creada és «t'he donat aquesta plaça perquè tu em siguis fidel tota la vida» i es crea aquest mecanisme. De fet els mateixos becaris que eren companys meus del màster se sotmeten al poder dels seus catedràtics perquè es pensen que tindran una plaça perquè aquells catedràtics els ficaran al sistema... és com «no seas conflictivo».

I aquestes són les raons. Però mira, una de les accions que va fer la Xarxa va ser recollir firmes entre el professorat. Aquesta va ser bona perquè van dir «per fer fora al catedràtic assetjador necessitem les signatures del professorat» i van fer-ho primer per mail però ningú contestava i llavors van anar despatx a despatx a que el professorat signés i van veure que de 94 professors que érem al Departament van signar 17. Jo recordo els estudiants que deien «no ho entenc», va ser una decepció molt gran per ells perquè era com «si aquest professor a classe parla de coherència, parla de canvi social, parla de desigualtats, de superar les desigualtats i no està signant».

- Les complicitats institucionals...

Clarament. Aquest és el nom. Evidentment que és així.

«El Rector és amigo del acosador», «la Degana és amiga de no sé quien, del Rector que protege...», m'explico? Sinó seria molt fàcil. Si no s'explica per aquestes relacions internes és molt fàcil. O sigui, a Harvard és molt fàcil, algú assetja a Harvard i a l'endemà el fan fora i punt, no hi ha més perquè saben que no els dóna prestigi.

Aquest és un tema també que a nivell comparatiu sortia molt. Aquí el prestigi el veien com «aquí això no passa», jo recordo al principi... quan vaig fer la tesina del màster que era també d'aquest tema però més general, era com «aquí no passa» perquè així la Universitat es queda neta. En canvi a Harvard diuen «aquí sí passa i tenim això per prevenir, això per actuar i això per superar i el suport a la víctima i la oficina de Peer Support», llavors et sents tranquil si et passa.

Llavors aquestes complicitats... de fet a una entrevista al País no fa gaire el Rector va dir com que la seva amistat amb el De Miguel no havia influenciat en res, llavors estàs reconeixent precisament el que estem parlant, vaig pensar «molt bona aquesta», per primera vegada quedava clar que eren amics.

- Aquí es podria portar tot el programa per exemple de Harvard?

Sí. Es podria fer, evidentment, i es farà cada vegada més. I el Protocol és un avenç en sí mateix perquè són els primers passos.

El tema quin és? El posicionament. Està molt bé tenir una Comissió d'Igualtat però si la Comissió d'Igualtat la presideix una persona servicial amb l'estructura feudal no serveix de res, si la Comissió d'Igualtat la presideix una persones que es posiciona amb les víctimes solucionem el problema. El tema no és que no sabem què fer, el tema és que davant del problema protegim abans la institució que la víctima.

Per tant, es farà en el moment que hi haurà un posicionament. Quan les Comissions d'Igualtat les coordinin persones compromeses però si ara no les coordinen no és perquè no existeixin aquestes persones compromeses sinó que és perquè les han fet fora d'aquests espais perquè saben que no mantienien el poder, no mantienien la institució.

El Protocol, la Comissió d'Igualtat, són molt important, jo mai et diré res en contra. També són fruit del que s'ha demostrat que ha funcionat a altres països, si veiem que als anys 80 als Estats Units es comencen a implementar protocols i legislacions que mai abans havien tingut i a partir d'aquí es comencen a fer les definicions i tot contra l'assetjament sexual i totes les polítiques i en tants anys eliminen l'assetjament de professorat a alumnat, ara tenen un altre tipus però han eliminat aquest, doncs és perquè els ha funcionat.

Jo sóc optimista perquè crec que aquí en uns anys ho tindrem.

La Marta Soler va promoure el Protocol, amb la idea de Harvard i basat en la recerca que s'havia fet a Espanya, i després canvien de Comissió i la fan fora, la fan fora de la Comissió, ella ja no és membre de la Comissió d'Igualtat. O la Lúdia Puigvert que era membre de la Unitat d'Igualtat i no sé com va ser que la van fer fora també, per què? Doncs perquè és una dona compromesa amb la lluita contra l'assetjament. Llavors, si vas apartant a aquestes persones és perquè clarament l'objectiu de fons és seguir igual.

Aquest és el tema, per tant, poc a poc.

Per exemple, que a mi amb la tesi qui m'impedeixi la lectura de la tesi en reiterades ocasions sigui la Comissió d'Igualtat o membres de la Comissió d'Igualtat és molt greu. Val, actuen per pressió de la Degana però llavors és que la Comissió d'Igualtat és un mecanisme que han creat per protegir la institució i no per protegir a la víctima. És així. I és molt fort que un mecanisme que es crea per defensar a la víctima ataquí a la víctima. És molt dur. Jo puc arribar a entendre que la Degana em posi pals a les rodes i em tracti fatal, no ho entenc perquè no és humà i també una cosa és estar en contra de la tesi i una altra atacar-me a mi de forma molt dura, però protegeix la institució i bueno... però que ho faci la Comissió d'Igualtat... Tenien un objectiu que era quedar bé, aquest és el tema, que la seva imatge quedi bé. I el primer acord que vam fer va ser «doncs no parlo de vosaltres a la tesi però no puc mentir» i aquesta va ser la segona tongada de rebuig. Vam estar 6 mesos sense poder llegir la tesi perquè el que pretenien és que parlés d'elles bé, no que digués que la Comissió d'Igualtat no ens ha donat suport, que és el que dèiem. Llavors jo deia «val, doncs no parlo de la Comissió» i deien «no, no, has de parlar bé de la Comissió» i era com «és que la meua carrera científica s'acaba si menteixo a la tesi doctoral, no puc fer una tesi on els teus resultats no estan en la línia amb el treball empíric». Al final vaig haver de posar el que elles em deien però entre cometes perquè és la seva opinió.

- És difícil lluitar contra els assetjaments sexuals a la Universitat per mitjà d'una Comissió que depèn de la Universitat. Potser el primer que s'hauria de fer és que aquest organisme no depengui de la Universitat?

Que siguin persones compromeses amb la lluita. També que la Universitat vegi que en realitat li va millor superar aquest problema. Els ha anat molt pitjor tot el que han fet amb la meva tesi, hagués estat molt millor si jo al setembre del 2016 hagués llegit i ja està, ningú s'hagués enterat de la tesi, quantes tesis es llegeixen cada dia? Però anar-se ficant... els ha sortit pitjor perquè han destapat tot el que volien tapar. Tot el que m'han tret de la tesi ha sortit al País, més gent llegeix el País que la meva tesi. Per tant, els ha sortit malament la jugada. El tema és que vagin veient que per la Universitat més millor solucionar això.

I és fàcil, en el moment en què hi ha persones compromeses funciona.

I nosaltres des de la Xarxa també pensem com podem fer perquè funcioni millor. Però no ha funcionat per com se'ns ha tractat. No és suficient dir «has de fer una reunió, tenir un instructor i entrevistar a les víctimes», això està molt bé, però tu imagina aquella entrevista: la dona de Serveis Jurídics, que Serveis Jurídics són els que més denúncies d'aquest professor assetjador han perdut suposadament en els darrers 20 anys, l'instructor, i tens a la que pren notes. La que pren notes pren les notes al revés del que tu dius, l'instructor et comença a preguntar què has fet tu perquè l'assetjador t'enviï e-mails... imagina't la situació. Surts d'allà plorant no, és que et tiraries per un pont. I és així, és aquest l'efecte que produeix.

Culpabilitzar a la víctima és una de les primeres coses que volem superar. Si agafes el Protocol i mirem què es podria millorar, és assegurar que aquell instructor o aquella Presidenta de la Comissió tractarà bé a la víctima. El suport que a la Xarxa oferim està molt bé però si et destrossa pas per pas, si comencen a dubtar de tu, si qüestionen a la víctima... Jo que era la primera que declarava sempre, a mi sempre em preguntaven quina relació tenia jo amb el professor que m'havia ajudat i jo flipava, jo estava allà pensant «no m'ho puc creure» i en un moment em deien «però quan us vau conèixer?» i jo pensava «jo que sé quan el vaig conèixer, és un profe que vaig tenir a la carrera», una sèrie de preguntes... els hi semblava molt raro que algú denunciés per tu, és com que no pot ser que hi hagi un professor ètic a la Facultat. Era tot així, i en un moment els hi vaig dir «a mi qui m'ha assetjat és l'altre, puc parlar-te de l'assetjament». Era molt atacar... és com el rollo de la minifalda, que hi ha jutges que pregunten a les noies com anaven vestides abans de ser violades.

Hem de superar tot això socialment, la víctima mai és culpable i aquest és un dels principis més importants. Per tant, incloure tots aquests principis al Protocol, hem d'assegurar que les persones que entrevisten no qüestionin, escoltin, creguin, etc. Superem tot el tema de les

falses denúncies, aquest és un tema que també es podria incloure i és que les millors recerques del món demostren que les falses denúncies estan entre un 2 i un 10%, el 98% de les denúncies són verdaderes, per tant, a qui hem de creure?

El Protocol està bé però triguen dos anys en implementar-lo, doncs és el temps que fa que les denúncies prescrivin. Quin és l'interès de la Universitat en fer que les denúncies prescrivin? Si agafes la cronologia veus clarament com al 2009 la Degana ja havia rebut una carta d'una persona que li deia que hi havia assetjament. Si al 2009 la Degana mateix hagués dit «aquí tenim un problema, anem a fer alguna cosa» i hagués començat a fer el Protocol o a posar-lo en marxa, el que al 2011 es va demostrar ser delictes no hauria prescrit.

- Ara, pel que tinc entès, tot el suport a la víctima es fa des de una empresa externa a la Universitat que és Conexus. D'entrada podria semblar que és positiu perquè al ser una empresa externa potser és més neutre i no hi ha aquestes complicitats...

No. Les intencions estan molt bé però si el resultat és el que és és que no serveix.

Està molt bé dir «val, com que des de la Universitat no ho podem fer contractem una empresa» però quin és el resultat? L'assetjament es dona, existeix i més. És a dir, no hem millorat res. Per tant, si després de que vingues l'empresa no millorem és que... És una altra vegada el mateix, jo no vull parlar d'aquesta empresa perquè... te'n podria parlar també però és una opinió meva... El tema és com es fa aquest suport, la víctima ha de confiar per explicar, per estar bé, per denunciar, etc., ha de confiar en el procés en algú. Llavors, que et vingui una empresa i et diguin «jo t'ajudo», a què t'ajuden? No sé, no m'ho imagino. Tampoc sé com ho fan, el que sé és que els casos de les víctimes que ens arriben a nosaltres no han trobat cap solució en cap empresa.

No és que la idea sigui dolenta de contractar algú, no. Si tinguessin l'objectiu de superar això doncs serviria.

És com diu Freud que el psicoanàlisi va fracassar a França perquè van veure que havien de viure d'això i que si curaven a les persones ja no tornaven a la consulta. És aquesta la idea; si ets una empresa que el que vol és viure d'això, si es soluciona el problema s'acaba el negoci, llavors hem d'estar atents a això. De quina manera es gestiona aquest funcionament i fins a quin punt és eficaç però també fins a quin punt l'objectiu d'una empresa... com qualsevol empresa que té el seu objectiu de guanyar i mantenir-se.

El tema és que el que no pot fer la Universitat és rentar-se les mans. El que han fet es contractar una empresa, és com «bueno si l'empresa no ho fa és culpa de l'empresa». No, això és una responsabilitat institucional, això és molt seriós i tu has de solucionar el que hi ha a casa teva i punt. I això és el que deia Fiscalia i el que deia tothom, és que la Universitat i el

Rectorat tenen autonomia pròpia per decidir: un Rector pot fer fora un treballador. Llavors perquè s'ha de ficar algú a dir-te el que has de fer? Si tu tens problemes a casa teva soluciona'ls a casa teva, i quan no els puguis solucionar doncs ens avises però mentes tu estàs deixant que el problema passi i no fas fora a un tio doncs contactes una empresa. Què necessitem ara? Que els professor vagin assetjant i que l'empresa vagi acompanyant a la víctima.

Sí que hi ha universitats als Estats Units que tenen serveis però funcionen diferent, són universitats privades i tots els serveis són a part. Llavors a aquestes oficines hi ha gent que només treballa a la oficina, tot el dia es dediquen a això, també perquè són universitats molts macros i llavors tenen casos allà per treballar 8 hores al dia i hi ha advocats, gestors, etc., que són experts en el tema i només treballen en això. Això es fa, però es fa bé i llavors solucionen un problema. Se senten molt part de la institució, no és una empresa externa que a la vegada que dóna servei a diferents llocs dóna servei a la institució sinó que es algú que treballa per la universitat.

- Seria possible fer aquesta oficina a la Universitat de Barcelona?

No és necessari. Si es fa bé una Comissió d'Igualtat, si es fa una bona aplicació del Protocol, i si es fa bé aquest suport entre iguals, que poden ser xarxes o poden ser assemblees o poden ser estudiants, si es fa bé això, aquest acompanyament, no cal perquè el problema es va solucionant perquè es fa més pressió i perquè els mateixos professor s'atreviran menys a assetjar i això ja està passant. Llavors el que fa la Xarxa o el moviment entre iguals és això, és ser aquest suport proper.

- Aquest suport creus que hauria de ser a nivell del procediment intern de la Universitat o alguna cosa més informal? Que alhora que es fa la queixa formal doncs que hi hagi aquest suport però per part de la Xarxa que és aliena a la Universitat

No és aliena. És a dir, les xarxes funcionen... tenen sentit perquè... actuen dins de les universitats.

Es podria incorporar, però no és preocupació nostra. Seria millor si ens reconeguessin a nivell institucional? Sí. Però el que volem és que no ataquin mai a la víctima.

Una de les coses que funcionaria per exemple seria la obligatorietat de denunciar jo crec. Hi ha un gran debat sobre això, hi ha universitats a Estats Units que ho tenen com a obligatorietat en el sentit de que si tu saps d'un cas o coneixes d'un cas siguis qui siguis tens obligació de dir-ho a la Comissió o on tu vulguis, però dir-ho. Llavors clar, sinó també les conseqüències són per tu. Hi ha universitats que no ho tenen així però també van superant el problema, per

tant doncs es pot fer a banda. Però clar, les que ho tenen així com Harvard és que és una passada, Berkeley també ho tenen. Tu si saps d'un cas estàs obligat a dir-ho; dir-ho no vol dir denunciar, dir-ho vol dir dir-ho, que és diferent.

Aquest seria un tema perquè llavors cadascú... ja no seria això de «sóc neutral», no, és que tu tenies la obligació de dir-ho i has callat.

Aquest seria un tema però no és l'únic; l'únic és aconseguir aquest posicionament, l'únic és aconseguir que no es doni suport als assetjadors.

I ho estem aconseguint en diferents llocs. Per exemple a l'Associació Catalana de Sociologia. L'altre dia va haver un sopar de la ACS i va anar el catedràtic de sociologia tranquil·lament, llavors clar, algunes de les víctimes no vam anar. Era una situació... jo em vaig indignar moltíssim perquè era com «no m'ho puc creure que després de tants anys, després de tot, encara la ACS ens posi en la situació d'estar en la mateixa taula les víctimes i el seu assetjador», jo entenc que no han pogut evitar-ho, tot això ho entenc però la realitat quina és? És el mateix quan la Degana em deixa «no, és que no podem fer res perquè no hi ha un marc legal perquè ha prescrit», vale però jo no puc dormir sabent que les víctimes estan patint. Llavors vam fer una carta des de la Xarxa l'endemà del sopar demanant que es posicionin amb nosaltres. Llavors ens vam assabentar després que venia el Congrés Català de Sociologia i que li havien acceptat una comunicació i jo pensava «no m'ho puc creure després del informe de Fiscalia i tot», llavors vam parlar-ho, vam fer una altra carta i vam dir que el codi ètic... a més l'ACS té un codi ètic llavors era com... la coherència en la sociologia i l'acadèmia i la disciplina, que la gent està perdent el sentit. I que li prohibeixin l'entrada. I ho han fet. Llavors hem explicat en un article al diari, la Mar Joanpere una companya de la Xarxa, ha sortit avui a Llibertat.cat això, expliquen com precisament «el passat mes (...) el catedràtic venir...». Però és una passada perquè per primera vegada una institució a nivell estatal s'està posicionant en contra de l'assetjament públicament, i que té un codi ètic i l'aplica.

S'estan aconseguint passos. Els exemples són positius. Estem superant una mica tot això.

De fet, et diria que la Xarxa i tot el moviment estudiantil tant fort no s'hagués creat si no hi hagués una falta de resposta de la institució. És a dir, si la Degana ens hagués donat suport des del primer moment, mai haguéssim aconseguit un moviment tant fort. O si la ACS quan veu que el tio aquest s'inscriu al sopar li diu que no vingui, no haguéssim fet aquesta moguda ara d'explicar què va passar. És com, el moviment de base surt com a resposta. És així, la mobilització, el moviment social, el moviment de dones, etc. surten com una reacció a una falta de suport institucional, del sistema; és com «si no em deixes doncs jo...». El nostre igual, la Xarxa surt com una falta... el Protocol... d'haver-ho posat malament en pràctica.

- El primer pas seria un posicionament real en contra de l'assetjament a la universitat. A partir d'aquí tot milloraria, el Protocol es portaria a la pràctica correctament, l'acompanyament es faria, etc. Però sense aquest posicionament...

Clar.

Després també pots entrar a veure en quin moment les víctimes senten aquesta falta d'acompanyament: en el moment de declarar, en el moment de sentir-se soles, en el moment de... no ens deien res, ens tenien apartades. És això, posicionament què vol dir? O donar suport a la víctima què vol dir? Estar sempre allà?

I a partir d'aquí superar totes les barreres institucionals.

Doncs és molt bona idea això del Protocol perquè realment es fan molts protocols però els protocols per si sols no funcionen si no hi ha darrere una motivació d'implementar-los, de que funcionin. Mira l'altre dia parlava amb unes noies de Relacions Laborals que tenen una assignatura de riscos laborals i estan fent un treball de l'assetjament sexual a les universitats, com el risc laboral a la universitat no és seure a una cadira i... és tots els cursos aquests que ens fan... el risc laboral és que t'assetgin o que si algú fa un comentari que et fa sentir inconfortable que al menys puguis dir-ho i que et diguin «val, això és un tema» no que et diguin «passa». Llavors això realment és un risc i penso que estan donant un nou enfocament que no s'havia donat mai abans, i anda que no tenen protocols de riscos laborals però mai hem tingut un que inclogui l'assetjament, és com «ningú se'n ha adonat abans que les dones ho passem malament?».

Això, és donar-li aquesta vessant més humana al Protocol. Necessitem una motivació, o necessitem saber que hi ha persones humanes que pateixen conseqüències molt fortes, que deixen la carrera o... l'abandonament és la més lleu. No sé, les seves vides personals, o que mai ho han explicat a casa, o què pensaran d'elles... tot aquest tema s'ha d'incloure en un debat perquè si no parlem així dels fets sembla que estiguem bé. L'altre dia em deia un profe «ara fas millor cara», bueno és que és dur... estem bé, estem contentes, estem fortes, liderem una lluita però jo he estat bé però també és veritat que no sempre, que ho he passat malament.

- Se li dona l'esquena al problema...

Clar. I al fons del problema.

I es parla de la víctima com aquella 'ente'. I és com bueno aquella persona pot estar bé o pot estar malament en funció de tu, del que li dius o de com li respon.

Jo al 2008 quan aquest professor va començar a enviar-me e-mails jo recordo que li vaig comentar a una profe per canviar-me de grup, al grup de la tarda, i la profe em va dir «no, no facis cas i a més és pitjor si et canvies perquè amb la de la tarda són amics i treballen junts».

Jo a primer de carrera flipant perquè ningú es va escandalitzar, vaig veure que tothom ho sabia. Aquesta resposta «ah, no facis cas», vaig flipar en colors perquè vaig pensar «com li dic?», és una cosa que costa i jo que em volia canviar de curs i quan li dic que aquest professor em molesta em diu «no facis cas». No sé, esperes que algú et preguntí com estàs.

- Ho deixem aquí si et sembla bé

Com ho veus?

- Hi ha molta feina a fer...

No, però jo crec que està molt bé aquest enfocament.

I és una passada. Venia pensant en això, en com es podria millorar el Protocol i jo... també a nosaltres ens anima molt que vagi havent gent fent-ho perquè jo no som només nosaltres.

I a més és que el problema no és nostra, al contrari. És molt altruista la nostra lluita i la nostra dedicació ara mateix. Perquè per mi hagués sigut molt més fàcil haver fet una altra tesi, estudio les foques marines i sóc feliç, però és perquè realment veig que hem de superar aquest tema i és quan diem «perquè ningú més volem que ho passi com nosaltres» és que és sincerament així. Aquesta Xarxa de víctimes que ens trobem els diumenges, molta gent que ha deixat la uni i treballa de qualsevol cosa... per nosaltres és molt important aquests moments i sabem com és i com ho hem passat i només ho fem perquè volem que millori la cosa i perquè realment és molt més difícil denunciar que patir-ho a la universitat.

Jo ho he passat molt més malament quan ho he denunciat que quan ho patia perquè en realitat l'assetjament pot ser molt greu a nivell sexual però estem parlant a vegades de coses que no ho són tant, el tema és què passa si ho dius; quan ho dius passes de ser la millor a ser la pitjor. Ahir mateix va venir un professor a demanar-me disculpes per ser una professor d'aquests que en el aquell moment al 2012 va començar dient això de mi, que de ser la millor estudiant de la carrera havia passat a ser una mala estudiant al màster. Perquè és una de totes les represàlies que em feien, que la mateixa gent que a la carrera flipava amb mi després era com «no sabem què li passa que no fa bé les coses». Clar és com «tu saps que és 'perquè' he denunciat, no és 'tot i que' hagi denunciat». És que és molt sonat, o sigui jo sóc primer extraordinari de llicenciatura, arribo al màster i al primer treball em posen un 5 i a tota la classe 9 i 10. Jo vaig a revisió d'aquest profe i hi ha el profe que jo denuncio, l'assetjador, al despatx... Tot això hem de superar-ho però hem de parlar les coses pel seu nom perquè sinó la gent no sap el que parlem quan parlem d'assetjament.

I el que està bé també és la premsa... la premsa té un rol molt important, i a la tesi també surt molt, perquè la gent no vol sortir malament a la premsa, la Degana no vol quedar malament a

la premsa, la UB no vol quedar malament a a premsa... i quan la premsa ens dóna suport a nosaltres i no als assetjadors la cosa canvia.

7.4. Entrevista 4: Degana de la Facultat d'Economia i Empresa de la UB (2009-2017) (16 de maig de 2017)

- Si vols començar tu mateixa explicant-me alguna cosa en concret?

Si de cas explica'm tu una mica de què va el treball, quin és l'objectiu del treball, el títol...

- El meu objecte d'estudi és el Protocol i llavors el que pretenc és veure si és eficient, i en cas que es pogués millorar com es podria millorar.

En aquest cas, no sé si entrevistars... la persona que va treballar més en... saps que hi va haver dos Protocols no? Primer la Facultat va aprovar un Protocol l'any 2011 que era només d'aplicació a la Facultat d'Economia i Empresa, que és el primer que va tenir la UB. Llavors aquest Protocol... el primer Protocol el va treballar la Comissió d'Igualtat de la Facultat quan es va crear, es va crear al 2010 i la seva Presidenta era la Professora Cristina Carrasco; llavors la que va treballar el Protocol va ser sobretot la Cristina. Llavors la Cristina com a Presidenta de la Comissió d'Igualtat de la Facultat d'Economia i Empresa anava a les reunions de la Comissió d'Igualtat de tota la Universitat de Barcelona i allà vam insistir perquè hi hagués un Protocol general de tota la Universitat que va acabar aprovant-se al 2014.

D'alguna manera l'experiència del Protocol de la Facultat va servir per millorar algunes coses que es va veure que no acabaven d'anar o que es podien millorar en aquest Protocol. L'experiència que nosaltres tenim de l'ús del Protocol sobretot del del 2011 que és el que vam aplicar més, el del 2014 casos greus no n'han aparegut de nous llavors no l'hem hagut d'utilitzar.

(El primer Protocol) es va aprovar per la Junta de Facultat el 4 de novembre del 2011, a la junta del juliol de l 2011 ja es va portar el Protocol però llavors hi va haver algun professor membre de la Junta que va dir «home, deixeu-nos una mica més de temps per fer esmenes» i llavors encara que estava a l'ordre del dia de la de juliol no es va aprovar fins la següent.

- Llavors va ser aprovat al novembre aquest Protocol...

Va ser aprovat al novembre, va ser presentat per primer cop al juliol a la Junta de Facultat. Llavors un dels primers casos... va haver casos bastant senzills en què no calia activar la COPAVG sinó que la pròpia Comissió d'Igualtat cridant a l'estudiant... aquestseren casos senzills d'un noi... de *peer to peer* d'estudiant que assetja a una companya de classe, llavors

per aquest tipus de casos no calia activar la COPAVG perquè en principi se'ls cridava, se'ls feia algun advertiment i el comportament s'aturava.

Però llavors aquí vam tenir el famós del JdM que és el primer cas amb el que utilitzem aquest Protocol completament.

Llavors potser el que va canviar d'aquest Protocol al de la Universitat és que en aquest cas els estudiants van haver de passar per tres comissions, en el cas del JdM, perquè nosaltres segons aquest Protocol activàvem una comissió que estava formada per una persona de la Comissió d'Igualtat, que en aquest cas concret va ser la Cristina Carrasco, una persona nomenada per la Degana, que vaig nomenar a una catedràtica de Dret Penal, la Mirencu Corcoi, i després es va nomenar una persona experta en violència de gènere, que es va agafar a una persona d'una associació externa a la UB. Llavors aquesta comissió va treballar escoltant a tots els testimonis i també a l'acusat i va emetre un primer informe, llavors aquest informe la Degana, en aquell moment jo, el vaig presentar al Rectorat. Llavors el Rector va obrir, abans d'obrir expedient disciplinari, va obrir el que se'n diu la informació reservada. En el procés administratiu del dret administratiu moltes vegades abans de decidir si obres expedient disciplinari que té capacitat sancionadora s'obre primer una informació reservada per preservar una mica el secret de les persones que denuncien perquè a l'expedient disciplinari per la legislació l'acusat ja sap qui són els que l'acusen, en canvi en una informació reservada no estan obligats a dir-li. Llavors moltes vegades es fa primer una informació reservada i després si es troben evidències suficients s'obre l'expedient disciplinari.

Per tant, es va obrir la informació reservada, el Rector va nomenar un instructor i els estudiants afectats van haver de declarar a la instrucció aquesta del Rectorat amb assessoria jurídica, davant d'un advocat que era l'instructor nomenat per la Universitat. I com que les conclusions de la informació reservada van ser que hi havia evidències es va recomanar obrir un expedient disciplinari, llavors van haver de tornar a, no fer la declaració sencera, però has de dir si et retifiques o no et retifiques en el que havies dit anteriorment i si vols afegir alguna cosa.

En el Protocol que es va aprovar al 2014, per experiència que teníem de la Facultat, el que es va fer és que aquesta comissió que nosaltres vam fer a nivell de Facultat és ja general i ja serveix com informació reservada. Llavors ja et saltes un pas, en lloc de tres comissions són dues.

-L'expedient disciplinari què suposa?

Bueno, és el que es va fer també en el cas del JdM i és el que es faria segons aquest Protocol.. al final només pots sancionar a un estudiant o un funcionari públic a resultes de les conclusions d'un expedient disciplinari. Llavors l'expedient disciplinari és el Rector nomena un instructor,

un advocat, i instrueixen com si fos un petit judici intern. Llavors prenen declaracions, com si estiguessis fent una instrucció en un jutjat però de manera interna. L'acusat així com els que acusen i tothom que l'instructor consideri que ha de sentir, poden ser testimonis com el Degà, la cap de la Comissió d'Igualtat, etc., van allà i presten declaració. Es va fent aquesta presa de declaracions i al final a resultes de les declaracions que ha escoltat i de les proves que hi ha doncs s'acaba amb una resolució del Rector però a proposta del instructor.

Llavors aquesta resolució del Rector és la que té capacitat sancionadora però sempre seguint les sancions que marca el Estatuto del Empleado Público en el cas que siguin funcionaris, i si és un estudiant l'assetjador la sanció... aquí el problema és que les sancions en els estudiants estan regulades per un decret de l'època franquista dels anys 50, no s'ha actualitzat això encara.

Però bé, en aquest cas era un professor i s'aplicava el Estatuto del Empleado Público. Llavors en el cas concret de l'aplicació del nostre Protocol de la Facultat doncs teníem aquell cas d'assetjament bastant fort i la resolució final del Rectorat va ser que no es podia sancionar perquè en els dos casos... de tota la gent que va declarar van detectar que hi havia proves només en dos casos, que eren un noi i una noia, i en els dos casos els fets s'havien produït en el curs 2007-2008 i com que la prescripció en el Estatuto del Empleado Público és el de 3 anys per les faltes greus estaven prescrits ja en el moment de presentar la primera queixa que es va presentar a la tardor, octubre-novembre, del 2011.

- Que és quan s'estava aprovant el Protocol?

El Protocol ja s'havia elaborat i s'havia presentat al juliol a la Junta de Facultat i al novembre s'havia aprovat. Sí, era en paral·lel una cosa i l'altra.

- Abans d'aquest cas no s'havien detectat altres? Com es va arribar a dir «farem un Protocol contra els assetjaments»?

Perquè era una mancança... no... no tenir un instrument per actuar i que fos ordenat... clar, depenies de la voluntat de... clar, d'entrada a nivell de Facultats no hi havia cap procediment, l'únic procediment era directament expedient disciplinari.

Primer que ja no hi havia una cultura... tot això s'ha anat guanyant amb el temps, que hi hagi una cultura de considerar l'assetjament sexual una falta en el cas administratiu o delictes en el cas penal, és una cultura que s'ha anat guanyant amb el temps.

Llavors si no estava regulada doncs era un problema perquè probablement els càrrecs acadèmics no sabien com actuar. Si algú els hi deia alguna cosa doncs «com actuo? Li vaig a dir al Rector» però clar la UB és una mica un monstre i llavors tot acabava a Assessoria

Jurídica i a Assessoria Jurídica probablement hi ha hagut queixes en el passat d'altres professors... òbviament que segur que no és el primer cas aquest que es dona en la Universitat de Barcelona en tota la seva història però devien ser coses que quedaven allà aparcades o el mateix estudiant tampoc sabia què havia de fer. Llavors al menys l'existència d'un Protocol, que es fa públic, que està penjat a les webs, si algun estudiant es troba en una situació d'aquest tipus incòmoda doncs ja sap per on ha de començar.

- Quina valoració faries del Protocol fins ara?

Jo crec que estem molt millor amb un Protocol que sense. Llavors... el Protocol... ara el que s'ha d'aconseguir és que hi hagi més difusió, més coneixement, que es confii en les Comissions d'Igualtat i en la Unitat d'Igualtat de la UB i que quan es donin situacions d'aquest tipus es portin i es confii en la institució per poder-lo utilitzar. No totes les universitats el tenen, vam ser de les primeres en dotar-nos d'un Protocol d'aquest tipus.

Disposar de petits codis o protocols per comportaments que no s'haurien de tolerar a la universitat... disposar d'un codi ètic també estaria bé perquè ara no en tenim i a qualsevol universitat de l'estranger a les webs és molt visible quins són els codis de comportament i què és correcte de fer i què no i com s'actua si et desvies del comportament considerat ètic.

Alguna cosa que s'ha dit... últimament he sentit a dir que s'hauria de permetre que les queixes no les fessin només els afectats sinó que qualsevol persona pogués denunciar sense el consentiment de la víctima. Suposo que és per evitar que en un cas puntual algú pogués utilitzar això indiscriminadament (...) potser entràriem en una dinàmica una mica perillosa.

No crec que això hagi impedit que hi hagi casos, jo crec que potser no s'ha fet prou publicitat ni s'ha generat prou confiança com perquè s'utilitzi més.

- Per què creus que no hi ha prou confiança?

Hi ha hagut una campanya molt sistemàtica de denigració.

El fet que en el cas JdM no se'l pogués sancionar ni per la via administrativa per prescripció ni per la via penal... va quedar una mica la sensació de que no s'ha pogut fer res. Això acompanyat de que va haver el grup CREA que ha estat utilitzant el cas per un altre cas que han tingut ells per unes denúncies per un tema que no tenia res a veure amb aquest, han estat argumentant que se'ls atacava perquè aquí hi havia impunitat.

Potser ha generat la sensació de que tot això no servia quan jo crec que sí que serveix però sobretot serveix si es denuncia immediatament, i serveix perquè al cap i a la fi no se'l ha pogut sancionar a aquest professor però des del punt de vista de la seva reputació aquest professor

ha quedat ja completament tacat per sempre més i també s'ha mirat de fer el possible perquè no doni classe i, per tant, no torni a tenir alumnes i no torni a assetjar a ningú més.

Com que tot això és molt incipient, va ser el primer Protocol, el primer cas gros... pots veure el got mig ple o mig buit. Si veus que durant 30 anys hi havia rumors sobre aquest professor i no havia passat mai res, com a mínim aquest professor va haver de declarar en un expedient disciplinari, va haver de declarar als Mossos d'Esquadra, va estar investigat, es va haver de buscar un advocat... la justícia al final, per condemnar algú necessita moltes evidències, preval sempre la presumpció d'innocència. Però si més no el cas va aflorar i es va obrir totes les possibilitats legals que hi havia per condemnar-lo. Llavors jo crec que des d'aquest punt de vista és positiu.

Tampoc crec que... clar això ho heu de dir més vosaltres però no crec que tots els professors i professores de la Universitat vagin assetjant a la gent, vull dir que és un fenomen que existeix òbviament i s'ha d'actuar i s'ha d'eradicar però tampoc és generalitzat sinó que hi ha un percentatge de casos i aquesta Facultat ja ha tingut una bona dosi.

Perquè... tu per exemple al llarg de la carrera has viscut aquest tipus de situacions?

- Jo entenc que la violència de gènere es desenvolupa en molts nivells llavors en els més baixos sí que l'he patit com a estudiant, comentaris sexistes a classe o comportaments sexistes. Però personalment no he patit assetjament. Però comentaris sexistes o llenguatge sexista cada dia.

Bueno, vols dir... una cosa és sexisme i l'altre la utilització del llenguatge estàndard en lloc del llenguatge...

- Em refereixo als exemples que es fiquen a classe per exemples

Sí, que si la noia és la que no treballa és la noia i no el noi

- O sempre el «jefe» home i la secretària dona

Sí, el que passa és que això no és assetjament sexual. És discriminació, és un altre tipus de... és sexisme però no és assetjament sexual.

Assetjament no has estat víctima però has conegut persones que fossin víctimes?

- Sé de persones que ho han sigut, no les conec personalment però sé que han estat víctimes.

Les víctimes d'aquest cas passat o víctimes actuals?

- Actuals, no sé si de l'any passat, l'anterior o quan però no fa 10 anys. Però no tinc massa més informació sobre el cas.

Clar, és que si això s'ha donat amb un professor o professora concret en aquests moments s'hauria de presentar una queixa.

- Jo no conec a la persona personalment però sé que ha estat víctima d'assetjaments sexuals a la Universitat i no ho ha denunciat. Quins motius poden portar a algú a no denunciar?

Pel coneixement que vaig tenir jo dels casos amb evidències doncs és la vergonya, és que no ho sàpiga ningú, «que no se'n assabentin els meus pares»... moltes vegades és aquest tipus de motius. Llavors això s'ha de fer molta conscienciació col·lectiva i molta difusió en positiu per treure la por, a vegades segons de quina manera es presentin els casos a la premsa encara és pitjor perquè la persona que està sent víctima diu «jo no vull aparèixer com aquest, que s'expliqui el que m'ha passat i se'n assabentin els meus amics o els meus pares».

Per això en els Protocols s'insisteix tant en la confidencialitat perquè has de fer sentir a la gent en un entorn una mica segur. Perquè denuncien s'han de superar totes aquestes pors i per això s'insisteix tant en que tothom ha de guardar el secret. Això és important, que sentin que... s'ha de vigilar perquè a vegades segons quina campanya que la pots estar fent pensant que ajudes en realitat no s'està ajudant, és a dir, ajudar és això donar a conèixer que existeix un Protocol, que «tranquil, si tu no t'atreveixes ja presento jo la queixa per tu si em dones el consentiment», que es vetllarà per l'anonimat...

- Per exemple en el cas JdM si en dues de les persones que han denunciat es diu que sí que hi ha proves de que hi ha hagut assetjament, totes les altres proves que potser no tenen rellevància per separat en el context global de cas tindria més força no?

Aquesta va ser la nostra esperança, que s'agafés el cas en el seu conjunt. Suposo que no deu ser tant fàcil. Es devia pensar al final que no hi havia prou força quan els tres casos forts havien prescrit.

- Jo no entenc com funciona tot a nivell més institucional però veig que la Universitat de Barcelona no deixa de ser una empresa amb uns treballadors i treballadores, llavors una empresa en qualsevol moment pot fer fora un treballador...

No, no som una empresa som una administració pública. Som funcionaris públics i la característica que té el funcionari públic a diferència del treballador que es regeix per legislació laboral d'una empresa és la seguretat en el lloc de treball. Llavors l'única manera que existeix

de poder acomiadar algú en l'administració pública i és molt complicada és un expedient disciplinari amb sancions molt greus, fins i tot en aquest cas amb les sancions molt greus és molt difícil que la sanció final sigui l'acomadament total, normalment és inhabilitació per una durada determinada.

Ni podem acomiadar a un professor titular per no fer les classes bé ni per assetjar. Llavors el que es va fer és el que legalment es podia fer que és obrir un expedient disciplinari i que l'expedient disciplinari acabés sancionant-lo i si se'l hagués pogut sancionar perquè no hagués prescrit doncs aleshores sí que se'l hagués pogut sancionar inhabilitant-lo o en el cas extrem acomiadar-lo.

Per això és important establir un clima que faci que la persona que pateix una situació d'aquestes ho comuniqui el més ràpidament possible.

- Ara mateix estem a prop o lluny d'aquest clima?

Bueno, hauríem de treballar per estar més a prop.

Hauríem de generar... jo crec que hauríem de treballar, per exemple des de les associacions d'estudiants, més en positiu, més fent campanyes de difusió. Per exemple la web de la Facultat és un lio, la gent no troba les coses, tenim milers de coses... vosaltres podeu fer una feina d'intermediaris perquè sabeu més els mitjans de comunicació dels estudiants i arribeu més directament, doncs campanyes informatives que arribin més directament. Tot i que la Comissió d'Igualtat ja va a les jornades de benvinguda a primer, però a primer us van explicar de tot quan entreu... llavors si al llarg dels cursos s'arribés més directament i es fes més difusió de que hi ha aquestes eines doncs ja generaria un coneixement més ampli.

I també més en positiu, «no passa res», «això no s'ha de tolerar»... explicar de manera senzilla el Protocol que és tant llarg i tan pesat i que ningú se'l llegirà.

Crec que és una tasca de tots, de la institució, dels deganats, del rectorat, de les associacions d'estudiants...

- A l'hora de crear aquest clima, de tolerància zero li podem dir, el primer pas seria que la Universitat es mostri públicament en contra dels assetjaments sexuals i de la violència de gènere. Creus que això s'ha fet i s'ha entès la UB com a institució en contra dels assetjaments?

Bueno, s'hauria de fer més suposo. No només els assetjaments sexuals, també els laborals. En el seu dia es van fer comunicats però clar es va contaminar tot molt per un cas en què la resolució va ser insatisfactòria. Llavors en aquell moment estaves dient que no ho toleres quan

no ho has pogut sancionar perquè havia prescrit... la sensació... era molt difícil comunicar perquè la gent el que vol son resultats i el resultat és «l'has fet fora o no?» i «no, no l'he pogut fer fora», llavors era molt difícil generar aquesta sensació quan el resultat final és insatisfactori. Suposo que si hi ha algun cas que acaba amb una resolució de sanció i es fa pública serà més exemplificador del que ho va ser aquest cas. Que tinguem un cas que acabi amb una sanció serà la millor campanya possible.

- Però això és com esperar que arribi un cas, que esperem que no hi hagi més casos...

Esperem que no hi hagi més casos però un de sol... ni és una cosa molt general ni ens creiem que en tota la UB amb 5.000 professors i professores només hi ha hagut un assetjador a la seva història, per tant, si algun altre cas que hi pugui haver acaba amb una sanció doncs serà el millor exemple de tolerància zero.

- Però potser és millor que es crei aquest clima i això faci que cap professor o cap alumne vulgui assetjar perquè sigui conscient de les conseqüències que tindrà. La causa-efecte potser és cap a una banda però també cap a l'altre.

Sí. Tot i que en el cas del JdM per exemple encara que no se'l acabés sancionant la sanció moral i pública de que el seu nom sortís a tot arreu, que no se'l vulgui enlloc i tota la sociologia espanyola ho sap, que se'l hagi hagut d'apartar de donar classes, etc. Que el cas fos conegut d'alguna manera qualsevol altre professor també ho pot haver vist que aquest comportament et porta a un expedient disciplinari, que aquest havia prescrit però...

En sí el fet de que hi hagi un Protocol i que s'hagi aplicat en aquest cas i en algun altre cas de menys dimensió jo crec que d'alguna manera ja està contribuint a que d'alguna manera... està contribuint més que deu anys enrere que no hi havia Protocols ni s'havia portat a ningú a declarar res per temes d'assetjament sexual.

- Creus que seria viable per exemple fer formació tant al professorat com a les estudiants?

Sí, de fet al Institut de Ciències de l'Educació de la UB ha fet algun curset.

Seria interessant fer algun curs de formació i explicar clarament què és assetjament sexual, és important que la gent sàpiga que si un comportament d'algú altre envers ells els fa sentir incòmodes doncs pot ser considerat assetjament.

- Jo m'he trobat casos de gent que legitima els assetjaments sexuals a la Universitat.

Què vol dir que els legitima? Els justifica?

- L'altre dia em van dir literalment «canvia't d'universitat si no vols que et toquin», una estudiant noia. Em vaig quedar parada perquè jo entenc que hi ha gent que potser no veu el límit del que és o no assetjament però és que també hi ha gent que veu que és un assetjament i li és igual. Com es pot treballar això aquí?

No ho sé. Se suposa que això ja hauria de venir de l'escola i l'institut. És una mica trist que a persones adultes se'ls hagi d'explicar bàsics. Se suposa que a la universitat la formació que hem de fer és intel·lectual.

- Potser si hi hagués el clima de tolerància zero... Per exemple, hi ha universitats on les Comissions d'Igualtat reparteixen guies amb informació sobre què és un assetjament, com es pot actuar, on pots acudir...

Això ho vam fer a la Comissió d'Igualtat d'aquí, es van fer uns tríptics explicant el que era un assetjament i es van repartir a les sessions de benvinguda als alumnes nous.

S'hauria de fer més sistemàticament, s'hauria d'anar fent cada any i s'hauria de repetir.

Aquí l'experiència es va fer, es va repartir a tots els alumnes de primer... potser en lloc de repartir-ho només als alumnes de primer... que ara ho estem descobrint també que explicar-ho tot només als alumnes de primer no serveix de molt perquè són massa coses. Potser s'hauria de tornar a editar aquests tríptics... es va fer quan es va treure el primer Protocol, s'hauria de re-editar i repartir-ho per les aules amb alumnat que ajudi.

Jo crec que els instruments que hi ha ara... clar, el Protocol és un tema tant legal si el Protocol cal millorar-lo o més o menys està bé o hi ha alguna cosa concreta que es podria millorar, però en tot cas el que hi ha que es coneixi. També per millorar-lo l'has de practicar varies vegades per saber... el del 2014 a la Facultat no l'hem provat.

D'entrada la millor política és la de difusió molt generalitzada del Protocol. I potser també es bo difondre'l quan no hi ha cap cas concret perquè quan ja hi ha un cas es barreja el cas amb l'instrument, tot queda una mica contaminat. Es millor en una època de relativa tranquil·litat fer una campanya de difusió massiva.

7.5. *Entrevista 5: Entrevista Degà de la Facultat d'Economia i Empresa de la UB (23 de maig del 2017)*

- El que faig en el treball és analitzar la situació de la Unieversitat de Barcelona pel que fa a la prevenció de la violència de gènere: el Protocol, les Comissions d'Igualtat... tot el que s'ha fet fins ara i veure com pot avançar, com es podria millorar si és que s'ha de millorar.

El que passa és que com saps soc nou i, per tant, estic aterrant i no sé... no tinc massa registre ni del que s'ha fet ni del que es pot fer perquè tampoc no sé el que s'ha fet... poder-se fer es poden fer moltes coses en aquest àmbit.

Aquí a la Facultat després de la història del De Miguel, que jo sàpiga no han passat més coses perquè això arriba a la Comissió d'Igualtat, la Comissió d'Igualtat ara està nomenada però l'hauria de re-formular perquè normalment quan entra un nou Degà o Degana canvia els membres de les Comissions. Vam canviar les membres de les altres Comissions però d'aquesta encara no perquè estic veient una mica quina composició ha de tenir, quines persones serien les més idònies, estic parlant amb uns i altres per veure qui pot i vol formar part d'aquesta Comissió. Per tant, la tinc una mica pendent de en les properes setmanes doncs proposar-la a Junta i que la Junta aprovi la composició. No és un nomenament directe, és una proposta a Junta i la Junta aprovarà la composició.

Els temes de la Comissió són delicats i, per tant, hi ha un tema de confidencialitat en el que va tractant la Comissió perquè pel que sé quan arriba una denúncia, un avís, el que fan és recollir-ho però tractant-ho amb confidencialitat perquè de vegades pot ser una cosa certa o de vegades no tant certa sinó que és una venjança i, per tant, ho han de tractar protegint la privacitat de la gent i no hi ha uns informes públics del que es va fent.

No et podria dir quants casos hi ha hagut perquè no ho sé, em sap greu haver-te fer venir però si vols quedem un altre dia i em comprometo a mirar el que ha passat i explicar-te més o menys el que ha recollit la Comissió

- De totes formes, amb aquesta conversa que et vaig demanar de tenir l'objectiu no era saber quants casos ha hagut sinó una mica més que com a membre de la Universitat que has estat tots aquests anys quina és la teva opinió sobre el que s'ha fet i a partir d'ara com a Degà quines són les mesures previstes

Jo el que he viscut és això, porto 30 anys a la Universitat i des de que era jovenet fins ara s'han anat, sobre tot darrerament en els últims 8-10 anys, s'han constituït les Comissions d'Igualtat i això ha començat a controlar o a tenir mecanismes que permeten que si succeeixen

coses desagradables d'aquest estil doncs que es pugui corregir a temps. Malauradament la llei és molt laxa amb aquest tipus de delictes, hi ha delictes que no prescriuen com el delictes de terrorisme però en canvi hi ha altres delictes que passen els anys i prescriuen com els assetjaments. Això és un tema de legislació estatal o del Parlament de Catalunya però que obliga a que les universitats o la Universitat de Barcelona o la Facultat en particular tingui aquests mecanismes àgils perquè les coses no s'eternitzin i prescriuin. Aquesta és una de les coses que hem de... quan es constitueixi la nova Comissió és un dels temes que caldrà parlar amb els membres i amb qui la presideixi per mirar de ser molt... tenir pressa en tractar les coses. Hem de pensar que és una Comissió formada per membres de la Facultat que evidentment tenen altres coses però si que... no sé si abans es reunien poc o molt, no sé com és el funcionament, però sí que entenc que per la problemàtica de fons el tema procedimental és molt important. S'ha de fer bé perquè després la recollida de proves i tal sigui... perquè aquesta és una altra, sabem que hi ha delinqüents de tota mena, sobre tot de coll blanc que s'escaquejen pels defectes de forma del procediment, per tant, s'ha de ser molt curós amb el procediment però també s'ha de ser molt curós amb els tempos perquè no s'eternitzi. No sé com han treballat les Comissions anteriors però sí que és un dels aspectes en què m'agradaria insistir a partir d'ara: ser ràpids i cursos amb el procediment.

Jo crec que les coses han canviat, segurament també la presència femenina, parlo ara de la Facultat... de quan jo estudiava fa 30 anys a ara la població femenina de la Facultat ha augmentat molt, ara en molts ensenyaments és més de la meitat i això es nota a la Facultat i es nota en què les dones han canviat de fa 30 anys a aquí: teniu una concepció de la vida diferent a la que tenien fa 30 o 40 anys i, per tant, també defenseu més els vostres drets, reivindicatives. En aquest sentit, jo crec que la Facultat ha estat cada vegada més protegida i especialment en els últims anys.

Què més coses es poden fer? Doncs ja et dic, que estiguis intentant formar una Comissió que sigui de gent que pugui conèixer del tema perquè puguin saber quins elements es poden avançar. Tenim una professora que és la que porta el tema d'igualtat, la Delegada del Rector d'Acció Social la Maite Vilalta, per tant, tenim aquest referent que coneix bé el que hi ha aquí. Per tant, també lligar les polítiques de Plaça Universitat amb el que podem fer aquí.

Ja et dic que porto tot just un mes al càrrec i, per tant, estic aterrant, estic muntant el curs vinent i aquest és un dels temes que volem tractar més estratègicament quan podem parar una mica al juliol l'equip de Deganat.

M'agradaria que la Comissió d'igualtat també tingués present altres temes d'igualtat i no només els que fan referència al gènere sinó també que la Facultat té moltes barreres arquitectòniques i això dificulta la igualtat entre gent que té algun problema de mobilitat o

d'accés, etc. Això val diners i les coses són més complicades però hem de veure la forma en què l'accés, l'assistència a l'aula... És un tema que també preocupa. La Comissió d'Igualtat no només és temes de gènere.

- Quins són els criteris per escollir les persones que formen la Comissió d'Igualtat?

No hi ha criteris. Hi ha persones... professorat i Personal d'Administració i Serveis, el PAS per un tema d'accés a la maquinària de la Facultat, hi ha l'Administrador del Centre que si s'ha d'organitzar un acte com el Dia de la Dona o al llarg de l'any es poden organitzar actes per sensibilitzar a la gent de la Facultat, doncs ell administra els espais, si s'ha de fer en una sala o una altra doncs s'ha de reservar. Hi havia també el Coordinador d'Ensenyaments, que ara és el Cap de Secretaria d'Estudiants, per una qüestió logística de saber a l'hora de fer una acte doncs «no ho fem a aquesta hora perquè hi ha classes o hi ha exàmens». La resta, pel que jo sé, hi havia tant homes com dones, hi havia de diversos departaments... és que no hi ha un criteri. Evidentment ha de ser gent sensibilitzada pel tema perquè sinó no té cap sentit, gent valenta, gent prudent que conegui el tema i que conegui els procediments i tingui ganes d'activar-los. Ara el que hem de fer és posar-nos a buscar aquest tipus de perfil.

- Seria viable introduir a la Comissió persones externes a la Universitat expertes en temes de violència de gènere?

En principi és una Comissió de la Facultat, formada per membres de la Facultat. Ara, que la Comissió en un cert moment pugui, per un tema concret o per una qüestió o problemàtica concreta que s'hagi plantejat, que pugui recórrer a un assessorament o una assistència per part d'experts no té perquè no. És una Comissió que no només està per fer tràmits procedimentals si es presenta una denúncia sinó que també està per motivar el tema i fer actes, si fas una xerrada sobre una qüestió concreta doncs evidentment si s'ha de buscar un expert de fora es busca un expert de fora. Que per alguna qüestió concreta que estigui en tràmit a la Comissió d'alguna denúncia s'hagi de recórrer a algun expert, un advocat o... doncs tampoc no hi ha cap problema. Però de manera estàndard, estable a la Comissió, no està previst perquè és una Comissió de la Facultat formada per membres de la Facultat.

- Ho deia pensant en una persona que vulgui denunciar un cas d'assetjament sexual si a la Comissió no hi ha persones expertes que sàpiguen com tractar un tema greu... potser faltaria aquest suport a la víctima perquè se senti còmoda amb la situació

Potser sí, ja et dic que no puc parlar perquè desconec el Protocol d'actuació i no sé si això és així o si tenen prevista aquesta eventualitat, no sé quin és el Protocol d'actuació quan reben

una denúncia d'aquest estil: com acullen a la persona que denuncia, que s'ha de protegir. No ho conec però segur que si existeix aquesta possibilitat en àmbits delicats o que siguin especialment greus, segur que hi ha manera de recórrer, des d'aquí potser no però des de Plaça Universitat que té més recursos, a un ajut més formal a persones de fora.

- Creus que la Universitat de Barcelona s'ha mostrat públicament en contra de la violència de gènere o dels assetjaments? Si ho ha fet, ho ha fet prou?

Si ho ha fet prou? Sí que ho ha fet, però «prou»... això és molt subjectiu, hi ha gent que creu que ho ha fet massa i hi ha gent que creu que no ho ha fet prou. Crec que no és un tema tant de manifestació pública com de fer les coses ben fetes i aconseguir que es vagin desterrant aquest tipus de comportaments perquè la gent, els que tinguin temptacions de fer coses d'aquestes, se sentin vigilats, perseguits, amenaçats, perquè tothom es respecta i els que tenen aquests comportaments estan cada vegada més arraconats. Això no s'aconsegueix fent grans manifestacions o grans discursos sinó que s'aconsegueix fent que els Protocols funcionin, que els procediments siguin àgils i ràpids, que hi hagi decisió en el sentit de que la gent sigui valenta.

És que clar jo no sé què sent un que tingui aquestes temptacions de... perquè no és el meu cas... però a la Facultat últimament aquest tema s'ha viscut molt de prop, és un tema que està latent, a la campanya de Deganat de fa uns mesos era un tema que tots els candidats dèiem en veu alta perquè és un tema que no es podia obviar i deixar-lo de dir, i això vol dir que la gent està sensibilitzada, els votants estaven preocupats, no només els estudiants sinó el professorat i el PAS. La gent està sensibilitzada; el tema De Miguel va generar prou soroll com perquè la gent ho tingui present.

- Creus que les estudiants també estan sensibilitzades?

Els estudiants el que passa és que van passant i depèn dels anys, els que estan més aquí, els que no ho estan... malauradament els estudiants ara, la gran majoria, «passen» per aquí no «estan»; venen a classe, acaba la classe i marxen, no hi ha vida de Facultat.

Sí que a les campanyes electorals dels estudiants és un tema que apareixia.

Aquí és que hi ha molts estudiant, crec que hi ha estudiants molt sensibilitzats per molts temes, que tenen ganes de fer voluntariat, l'aprenentatge servei, intentar aportar alguna cosa al món en la seva etapa universitària... i en Facultats com aquestes on conviuen inquietuds molt diverses doncs es nota més. Si vas a Física i Química és més homogeni, a Arquitectura o a Infermeria... aquí hi ha des de la gent que fa Empresa amb la voluntat de ser un gran empresari, fer-se ric, invertir en borsa i especular, fins a gent que té una pretensió de formar-se però no

de fer-se ric sinó de canviar les coses. Segurament en alguns ensenyaments la sensibilitat és menor no perquè no els preocupi sinó perquè manifesten menys aquesta reivindicació però segurament estan sensibilitzats igual que els altres perquè és un tema que tothom rebutja menys els que ho fan.

- Per arribar a tota la població d'estudiants de la Facultat seria viable fer una formació als estudiants relacionada amb la prevenció de la violència de gènere?

Sí, podem fer-ho. Ara mateix estem tractant amb la Vicedegana d'Estudiants que hem estat parlant amb les associacions d'estudiants per intentar en la setmana de benvinguda... la primera setmana de setembre en què es fan unes assignatures introductòries en què hi ha una assistència relativa. El que voldríem, en la línia de que aquí es facin coses i els estudiants vegin això no com un lloc de pas sinó com un lloc on es poden fer coses i es poden tenir companys, voldríem que es facin més coses que classe, que els grups que treballen per la Facultat poguessin mostrar què fan: els Arraplegats, els que fan els debats, etc. Llavors en aquest àmbit de coses potser es podria fer un taller en el que la gent que arriba se'ls hi pot introduir sobre aquest tema, explicar quines eines tenen per protegir-se. Es podria fer un curs durant aquesta setmana de benvinguda, això li puc proposar a la Vicedegana d'Estudiants i que quan estigui parlant amb les associacions mirar d'organitzar-ho.

- I de cara al professorat creus que seria positiu, o potser no cal, fer una sessió formativa?

Crec que el professorat ja... quan es munten coses d'aquestes durant l'any ja hi van els que tenen la preocupació pel tema i els que no en tenen tanta no hi van però si muntés una cosa organitzada no... ja es van fent sessions d'aquestes. El professorat, com els estudiants, passen volant molts d'ells: venen, fan la classe i marxen, hi ha qui està més temps estudiant, investigant o preparant les classes però per ells això és el lloc de treball.

Tampoc no sé els actes que ha organitzat la Comissió d'Igualtat aquests anys no sé quin volum d'assistència han tingut.

Ja et dic, el professorat costa bastant de moure en aquest sentit. Quan organitzes un acte si estan interessats venen i sinó no venen i fer-los venir a la força no té sentit.

- Pel que sé s'organitzen unes jornades formatives, l'ICE ho organitza. Potser per arribar a aquest professorat que d'entrada no té la voluntat, que jo entenc que és a la gent que s'hauria d'arribar... una d'aquestes sessions formatives podria ser sobre violència de

gènere o més enfocat al professorat sobre sexisme a les classes, el currículum ocult i el currículum visible

No sé, això podem parlar-ho però ara... vaig llegir ahir que hi havia una de les activitats de l'ICE que és de la docència o la recerca des de la perspectiva de la dona, ja està organitzada, ens ha vingut anunciat. Jo com no soc dona no he parat atenció a la data però ho he vist anunciat. L'ICE ja ho està fent, suposo que és doncs per lluitar contra el sexisme aportant la visió de la dona en l'àmbit de la activitat universitària.

Els cursos de l'ICE pel professorat tenen una motivació que és que quan ens fan l'avaluació docent cada cinc anys doncs un dels elements que es valoren és que hagis fet formació i els cursos de l'ICE són els que reconeixen aquesta formació com a professor. Per tant, hi ha una tendència a buscar cursos de l'ICE per complir aquesta part de la teva avaluació. En això, com en tot en la vida, els professors busquen els camins de baixada, és a dir, si és un curs que t'obliga a anar molts dies o t'obliga a fer molta feina doncs la gent o t'interessa molt o no hi vas, en canvi activitats que no t'avaluen sinó que són més informatives estan més buscades i potser aquesta té més assistència.